

MÉTSZET

ÉPÍTÉSZET
ÚJDONSÁGOK
RÉSZLETEK
SZERKEZETEK

A TÉR ÉS A TEST JÁTÉKA

NEMZETKÖZI ÉPÍTÉSZKONGRESSZUS

KELETIEK NYUGATON, NYUGATIAK KELETEN

A SZÍNHÁZ VILÁGÁNAK ÜNNEPLÉSE

HATÁROK NÉLKÜL

AZ OFIS ARHITEKTI NYUGATON ÉS KELETEN

EURÓPAI ÉPÍTÉSZET, JAPÁN NAPFÉNY

ÁLOMBÉLI TÁJ

TÉMA: KELET ÉS NYUGAT

MÓR ÉPÍTÉSZET PESTEN

MENEDÉK VALLÁSOKTÓL TÁVOL,
MEGALITOKHOZ KÖZEL

Ára: 890 Ft

2019/1/ január/február

www.tervlap.hu

Megbízható függönyfalrendszerek

Egyedi megoldások és rendszerfejlesztések

Az ALUKÖNIGSTAHL Magyarországon több mint 25 éve a tervezők, beruházók és fémszerkezetgyártók technológiai partnere az energiafelhasználás minimalizálására törekedő, magas műszaki tartalmat igénylő projektekben. Integrált rendszermegoldásokat kínálunk az automatizálás és a biztonság területén a kitűzött energetikai és fenntarthatósági célok megvalósításához, valamint szakértő tanácsadással szolgálunk.

SCHÜCO

ALUKÖNIGSTAHL
TÖBB ÉRTÉKET ADUNK
www.alukoenigstahl.hu

Ben van Berkel (UNStudio, Arup) győztes terve a budapesti új Duna-hídra

„Komp-ország, Komp-ország, Komp-ország: legképességebb álmaiban is csak mászkált két part között: Kelettől Nyugatig, de szívesebben vissza. Miért hazudták, hogy a komp – híd, – óh Potemkin, te kenetes kezű szent ember, te csak Katalin cárnőt csaltad meg. Ideálisták és gonosztevők összedültek, álság levegő-köveiből várakat csináltak, teleujjongták a világot, hogy a Kárpátok alatt kiépült Európa.” (Ady Endre: Ismeretlen Korvin-kódex margójára)

Mai szemmel nézve – talán a megszépítő messzeség teszi, talán a rákövetkező évek, de – a századforduló Magyarországá egészen európainak tűnik. Akkor a komp mintha egyértelműen ki lett volna kötve a nyugati parton. 1905-ben, a fenti sorok születése évében megnyílik Pesten a Szent István-bazilika, elkészül a budai Várban a Hauszmann-féle várpalota, befejeződnek az Országház belső munkái, elkészül a Tőzsdepalota (és pár év múlva indul a Párisi Udvar építése – a részleteket lásd cikkünkben). Igaz, a Monarchia politikai életében nagy csaták folytak: Tisza bukása, munkások forrongásai, sztrájk az általános választójogért, de a mából nézve ezek nem tűnnek jelentősnek, míg az épületek itt vannak.

A komp száz éve kapott súlyos sebeket, majd bő hetven éve hosszú időre keletre tolták át. Épp három évtizede ismét a nyugati parton van, és ha vannak is politikai csatározások, azt hiszem, nagy távlatból ugyanúgy az elkészült épületekre fogunk emlékezni, nem a ma életfontosságúnak hitt csatazajra.

Híd vagy komp? Ez ma is kérdés, és nyilván nem infrastrukturális kérdésről beszél Ady – bár erről is lenne mit beszélni –, hanem kulturális, történelmi kérdésről. De azt hiszem, mindkét értelemben szükség van hidakra, és arra is, hogy Magyarország Híd-ország legyen.

CSANÁDY PÁL

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, **Bikszádi utca 25.** / 36-1-783-1711 / info@artifexkiado.hu / www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.kamaraikpezsek.hu, www.cpr.hu / ISSN 2061-2710 / Terjesztő: Magyar Posta Zrt. / Hirdetésfelvétel, termékek: Berta Ágnes 36-20-396-5671, Sárdy Csaba 36-20-240-7232 / Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád / Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 / Főszerkesztő-helyettes: Ware-Nagy Orsolya / Szerkesztő: Dobossy Edit / Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Vukoszavlyev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Katona Vilmos, Nagy Sándor, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) / Lapterv és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu / Nyomda: D-Plus / Olvasószerkesztő: Sólyom Beáta / Előfizetés egy évre: 4900 Ft, két évre: 8900 Ft, három évre: 11 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusán a tervlap.hu építész közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu / Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak.

Nemzetközi Építészkongresszus 2019 Budapest

március 8., péntek

Helyszín: **Nemzeti Közszerolálati Egyetem, Sportcsarnok** (1089 Budapest, Diószeghy Sámuel utca 25.)

Téma: **Keletiek Nyugaton, nyugatiak Keleten**

Levezető elnök és szakmai szervező: *Emiel Lamers (Emiel Lamers Architectures, Amszterdam)*

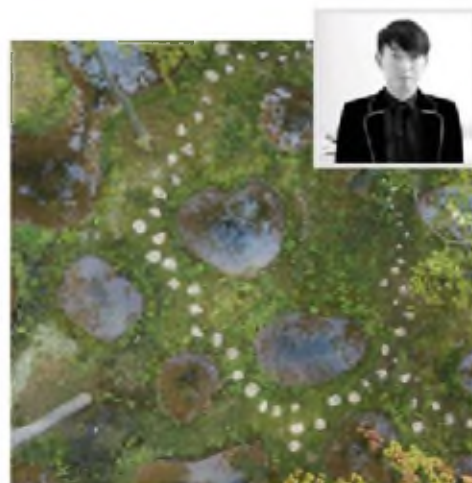
Akkreditáció: **MÉK 3,5 pont** (2018/230) + **1 pont** épületlátogatás

Asako Yamamoto

Ben van Berkel

Junya Ishigami

Špela Videčnik

Zoboki Gábor

jelentkezés: : www.tervlap.hu portálon **jobbra fent a Konferencianaptárban**

kattintson a programra (2019. március 8. Nemzetközi Építészkongresszus > >)

részvételi díj: 2019. március 1-ig történő jelentkezés és befizetés esetén: 17.500 Ft + áfa (22.225 Ft)

2019. március 1. után történő jelentkezéskor, illetve helyszíni fizetéskor: 20.472 Ft + áfa (26.000 Ft)

Kiemelt támogatók:

ALLKÖNIGSTAHL

TechData

Rigips

AUTODESK

VELUX

fischer

HÖRMANN

DELL

AGROB BUCHTAL

Schlüter Systems

TOP TRADE

Támogatók:

knauf INSULATION

Wienerberger

YTONG

Slate Design

JAPAN FOUNDATION

Szakmai támogatók:

nka

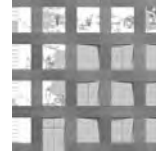
MEZŐKÖZSZEROLÁLATI EGYETEM

METSZET

KKBK

T E R M É K E K

- 4 Ufó a kukoricásban
- 6 A hatékony épületek előnyei
- 8 „Utálom a szőnyeget”
- 10 Íves felületekhez is alkalmazható burkolatváltó takaróprofil
- 13 **Mai szemmel** / Erzsébetvárosi trafó a Dob utcában, Budapest (1969)
Építész: **Lestyán** Ernő (1925–1994)
- 14 **A_pro'** / Vízi fűrészt az Ivón

M E T S Z E T

- 18 A tér és a test játéka | Építész: Tiba Építész Stúdió Kft.

É P Í T É S Z K O N G R E S S Z U S

- 26 Keletiek Nyugaton, nyugatiak Keleten
- 30 A színház világának ünneplése | Építész: Ben van **Berkel**
- 34 Határok nélkül | Építész: **Zoboki** Gábor
- 38 Az OFIS Arhitekti Nyugaton és Keleten | Építész: Špela **Videčnik**
- 42 Európai építészeti, japán napfény | Építész: **Alphaville**
- 46 Álombéli táj | Építész: Junya **Ishigami**

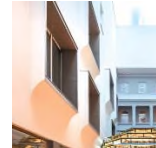
T É M A : K E L E T É S N Y U G A T

- 50 Mór építészeti Pesten | Építész: **Archikon**
- 56 Menedék vallásoktól távol, megalitokhoz közel | Építész: Peter **Zumthor**

Z Ö L D R O V A T

- 60 Jobb jövőt építeni

T E R V P Á L Y Á Z A T

- 62 A Snøhetta nyerte a Budapest Déli Városkapu fejlesztésére kiírt pályázatot

A K T U Á L I S

- 64 Térbeli üvegek

K Ö N Y V

- 68 Építészeti projektek a klímaváltozás ellen
- 70 Ekler Dezső: Tértörténetek
- 72 **Abstracts in English**
- 74 **Tervezők, szerzők**
- 76 **Ciki** / Az élenjáró kínai környezetkultúra

Ufó a kukoricásban

Sportcsarnok, Dolní Břežany

Egy 20 000 zsindelyből álló ufó feltűnő – főleg, ha a semmi közepén „landol”. Dolní Břežany általános iskolájának új sportcsarnoka Prága elővárosában valóságos attrakcióvá vált, a jelen és a jövő között építve hidat. Egy modern, különleges épület egy modern, különleges város és lakói számára.

„Különleges helyre nem tervezhetünk átlagos épületet” – nyilatkozta Jakub Našinec és Aleš Kubalík, akik Dolní Břežany általános iskoláját szinte a jövőből érkező új épülettel gazdagították.

Valóban nem volt konzervatív az a terv, amit a Sporadical építészei Dolní Břežany új sportcsarnokának tervpályázatára benyújtottak. Az építészek sikerük felől azonban nem voltak mindig meggyőződve, a beadási időszakban többször is feltették maguknak a kérdést, hogy nem túl merész-e a tervük. De nem volt az – tökéletesen eltalálták vele a település ízlését és szellemiségét is.

A település innovatív fejlesztési tervet dolgozott ki. Egy első nagy boom és rengeteg új lakó után a közösségi tereket és épületeket alakítják ki, majd az ezeket körülvevő területet belterületbe csatolják.

A semmi közepén

Az általános iskola sportcsarnokát ma kukoricaföld veszi körbe. Az építészeknek ez külön kihívást jelentett: „A környezetet mindig belevonjuk a terveinkbe. A sportcsarnok a semmi

homlokzata pedig visszatükrözi környezetét, így a tető és az ég közötti határok is elmosódnak. A progresszív és merész koncepció mellett az építészek számára természetesen fontos volt a funkció és a használó emberek figyelembevétele is. „A csarnokot gyerekeknek terveztük úgy, hogy sportolásra, edzésre, versenyekre is használható legyen. Az épületek hatása meghatározó, amivel tisztában kell lennünk” – hangsúlyozza Jakub Našinec.

Az első választás

A koncepciótervvel korántsem ért véget a tervezők munkája. A tervpályázatot 2013-ban írták ki, majd az elkövetkező négy-öt évben végigkövették a projektet. „Csehországban elejétől a végéig részt veszünk a projektekben” – meséli Jakub Našinec. „A tervek elkészítése csak az első lépés, amit heti egy-két helyszíni kooperáció követett. Nagyon összetett projektről beszélünk, rengeteg csomóponttal, melyeket figyelemmel kellett kísérni.”

Az alapanyag-választásnál a tervezők azonnal a PREFA mellett döntöttek, hiszen már az egyetemi épületükön is találkoztak vele. „A zsindelyek tökéletesen illeszkedtek a koncepciónkhoz. Könnyűek, pontos munkát tesznek lehetővé és könnyen alakíthatóak. Mindez nagyon fontos volt ennél az épületnél” – hangsúlyozza Kubalík.

PREFA Hungária Kft., Budaörs

Projekt neve: Sportszarnok

Ország: Csehország

Helység: Dolní Břežany

Építész: Sporadical, Jakub Našinec és Aleš Kubalík

Kivitelező: KLIPS s.r.o., Ing. Igor Nekolný

Homlokzatburkolat: PREFA zsindelyelem

Szín: natúr alumínium

(x)

közepén áll – a jövőben azonban egy új, életeli városrész közepe lesz” – mesélik. Ma a sportcsarnok köti össze az iskolát, a parkolót és a jövőt. A modern, ellipszis formájú épület egy új attrakció, és egyben inspiráló is környezeté számára. Az épület 45×25 méteres, lelátója mintegy 250 férőhelyes. Ezzel az iskolai sportfoglalkozásokon túl helyi sportesemények és kulturális programok lebonyolítására is alkalmas.

A környezet tükre

Az igényes és attraktív építészeti koncepció választ ad az aktuális követelményekre és az ismeretlen jövőre. Az ufóra történő asszociáció nem véletlen: „Ha éjjel a csarnok világítását felkapcsolják, és fényei megvilágítják az eget, azt hihetné az ember, hogy egy ufó szállt le” – meséli Aleš Kubalík. A csarnok kelek, sima és absztrakt formájú, kupolája által jobban igazodik az emberi léptékhez, fémek

A hatékony épületek előnyei

Hogyan tervezzük át felújítást igénylő lakásainkat huszonegyedik századi, komfortos és egészséges otthonná?

Az Európába érkező turisták nagy tömege találja mesésnek és vonzóknak azt a kulturális sokszínűséget, amelyet az elmúlt évszázad épületei tükröznek. Hazánk is sok színvonalas építészeti remekmű színtere. Lakhatóság szempontjából viszont már felújításokat igényelnek, hiszen Európa lakóépületeinek kétharmada több mint 40 éves. Egy ilyen átalakítás tökéletes lehetőséget kínál az egészség, a kényelem és az energiahatékonyság javítására is.

1

Egy közel nulla energiafelhasználású ház (amelynek építése 2020-tól mindenkinek törvényi kötelezettsége lesz) építési költségei 10-30 százalékkal is meghaladhatják a hagyományos építési, felújítási árakat, ugyanakkor az alacsony energiafelhasználás és az értéknövekedés miatt mintegy tíz év alatt megtérülhet a beruházás. Komfortérzetünk és egészségünk szempontjából pedig szinte azonnali az eredmény.

Egy 30 évesnél idősebb épület működésébe való beavatkozás szinte mindig erős próbatétel. A megfelelő építőanyagok, nyílászárók és nem utolsósorban hozzáértő kivitelezők megválasztása elengedhetetlen és döntő fontosságú a sikerhez. Létezik néhány általános alapelv, amelyek betartásával garantálható a megfelelő végeredmény.

Megoldási lehetőségek

Az energiahatékonyságot, a kényelmet és egészséget javító felújítás nem szükségszerűen drága. Ha megfelelő rendszerben gondolkodunk, és a leghatékonyabb módon tudjuk kihasználni az átalakításban rejlő lehetőségeket, felgyorsíthatjuk a beruházás megtérülését is.

A külső és egyéb utólagos szigetelések mellett a legnagyobb figyelmet a nyílászárókra érdemes fordítani, hiszen a napfény a legolcsóbb – és legegészségesebb – fényforrás, így egy jól szigetelő, ugyanakkor kiváló fénybeeresztési képességekkel rendelkező ablak hozhatja magával a leginkább érezhető, pozitív hatást. Mindemellett törekedjünk modern épületautomatizálási vezérlőrendszerek beépítésére is, hiszen ezek költségei elhanyagolhatók egy komplex felújítás árához képest, hatásuk ugyanakkor igen látványos. Ha a felújításhoz választott építőanyagokat és -elemeket egységes rendszerbe tudjuk foglalni, és olyan nyílászárókat építünk be, mint a VELUX automatikusan szellőztethető és sötétíthető tetőtéri ablakai, igazi huszonegyedik századi, komfortos otthon teremthető.

Egy érdekes példa – a RenovActive projekt

A VELUX Cégcsoport által megvalósított RenovActive projekt a költségtakarékos felújítás esettanulmánya, amelyet 2016-ban azzal a céllal hoztak létre, hogy kipróbálják: lehetséges-e olcsón, mégis évtizedekre szólóan korszerűsíteni egy épületet. A beruházáshoz egy Brüsszel külvárosában található elhanyagolt, lakhatatlan szociális bérházat választottak, amelyből munkájuk nyomán világos, egészséges és energiatakarékos ingatlan kelt életre.

A felújítást igen szűk, a helyi szociális lakhatásért felelős cég erre elkülönített keretéből kellett megvalósítani. Annak érdekében, hogy az átalakítás valóban mintaként szolgálhasson a jövőben, különböző – szabványnak tekinthető – felújítási elemeket dolgoztak ki: világos

2

nappali fényviszonyokat és természetes légáramlást teremtettek egy központi lépcső és a fölé helyezett tetőtéri ablakok segítségével; hatékonyabb épületburkolatot és szigetelést építettek be, valamint megnövelték a lakótereket a tetőtér átalakításával és az épület bővítésével.

Példaértékű eredmény született. A lakók a felújítás után jobb alvási minőségről, kevesebb betegnapról és csökkenő gyógyszerfogyasztásról számoltak be. A szabályozott, természetes szellőzésnek köszönhetően nagyon jó lett a beltéri levegő minősége: a szén-dioxid szintje minden főbb helyiségben 1150 ppm alatt maradt. Emellett megszűnt a nyári túlmelegedés is: a beltéri hőmérséklet jellemzően nem emelkedik 26 °C fölé.

VELUX Magyarország Kft., Budapest (x)

[1] Az energiahatékonyságot, a kényelmet és egészséget javító felújítás nem szükségszerűen drága. A RenovActive projekt a költségtakarékos felújítás esettanulmánya: lehetséges olcsón, mégis évtizedekre szólóan korszerűsíteni egy épületet

[2] Világos nappali fényviszonyok és természetes légáramlás egy központi lépcső és a fölé helyezett tetőtéri ablakok segítségével

A Flotex felkeltette a híres designer Philippe Starck figyelmét is, aki megalkotta a Flotex by Starck kollekciókat.

Flotex by

Philippe Starck

A Flotex egy egyedülálló textil padlóburkolat, amelyben a rugalmas burkolatok kopásállósága és tartóssága egyesül a szőnyeg melegségével és kényelmével. Szálai magukhoz vonzzák és megtartják a porban található allergéneket, melyek könnyen eltávolíthatók akár egy egyszerű porszívózással. Nem fülled be, nem tartja a kellemetlen szagokat. Szárazon és nedvesen is csúszásgátló, így vízszintes felületekre és rampákra egyaránt rakható. Flotex - erős és higiénikus padló, vízálló – az egyetlen igazán mosható, könnyen tisztítható textil burkolat. Négyzetméterenként **80 millió** elektrosztatikusan beültetett **6.6-os** nylon szál.

Flotex - több, mint szőnyeg

rendkívüli **kopásállóság, tartósság, hangelnyelés, komfort, higiénikus, antiallergén** – a Brit Allergy UK ajánlásával
biztonságos, csúszásmentes, unikális padlóburkolat,
a rugalmas padlók és a szőnyegek kedvező tulajdonságaival

forbo

FLOORING SYSTEMS

www.forbo-flooring.com

TOP TRADE
ECOVADIS Silver Grade minősítés

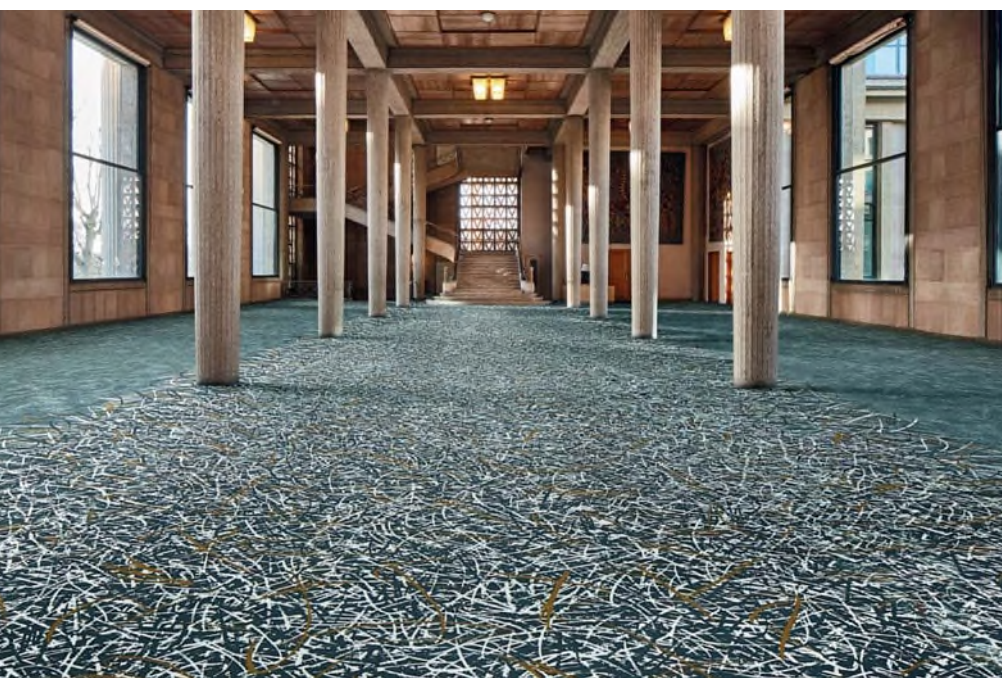
www.toptrade.hu

„Utálok a szőnyeget”

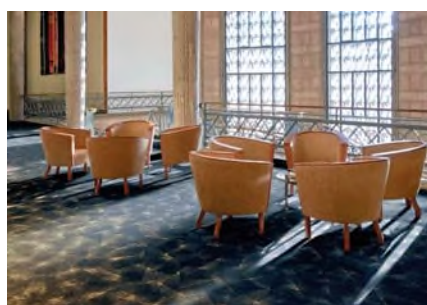
Philippe Starck az általa tervezett szőnyegről

Valószínűleg milliókat költött a Forbo arra, hogy Starck megtervezze, bemutassa és nevét adja új kollekciójához, a Flotex by Starck sorozathoz. Ehhez képest nem láttam arcizmát sem rándulni a cég kommunikációs vezetőjének, mikor az új dizájn párizsi bemutatóját így kezdte Starck: „Utálok a szőnyeget. Mi-

fajta szőnyegpadlót, a Flotexet elektrosztatikus eljárással, hihetetlen szálmennyiséggel gyártják (minimum 70 millió szál/négyzetméter), aminek köszönhetően például könnyen eltávolítható róla minden szennyeződés, nem él benne atka, még járműveken, éttermekben, sőt kórházakban is használható. Végül is

nek járunk olyan felületen, ami koszos, amiben bogarak vannak? Bármint szívesen tervezek, de szőnyeget nem!” Nyilván ő már tudta, amit mi, a kissé megrökönyödő újságírók nem, hogy úgy fogja folytatni: „De ez nem szőnyeg, ez egy új padló.” Valószínűleg sok magyar építésznek nem újdonság, hogy ezt a

negyven éve gyártják, sok területen nincs is versenytársa.

De mit tud hozzáadni ehhez Philippe Starck? Aki saját bevallása szerint „nem grafikus, hogy szép mintát tudna tervezni, és nem is mérnök”. Mint elmondta, csak az emberi tényezőt, a gesztusokat, kézmozdulatokat tette hozzá a csúcstechnológiához. Ez az emberi kézjegy jelenik meg a Vortex mintafirkáiban,

az Artist ecset- (vagy festőspatula-?) vonásai-ban, a Twilight vonalkázásában. (A helyszínen rákérdeztünk: a saját keze vonása van a mintákban, amit persze számítógéppel manipuláltak, variáltak.) A Vortex (azaz Örvény) sorozat Starck szerint „a szél rendezett káosza a mezőn”, az Artist (azaz Művész) bizonyítja, hogy „semmi sem helyettesítheti a festő kezét”, a Twilight (azaz Alkonyat) pedig „a nappal és éjjel örök küzdelme”. Egyébként ez utóbbi Starck személyes kedvence.

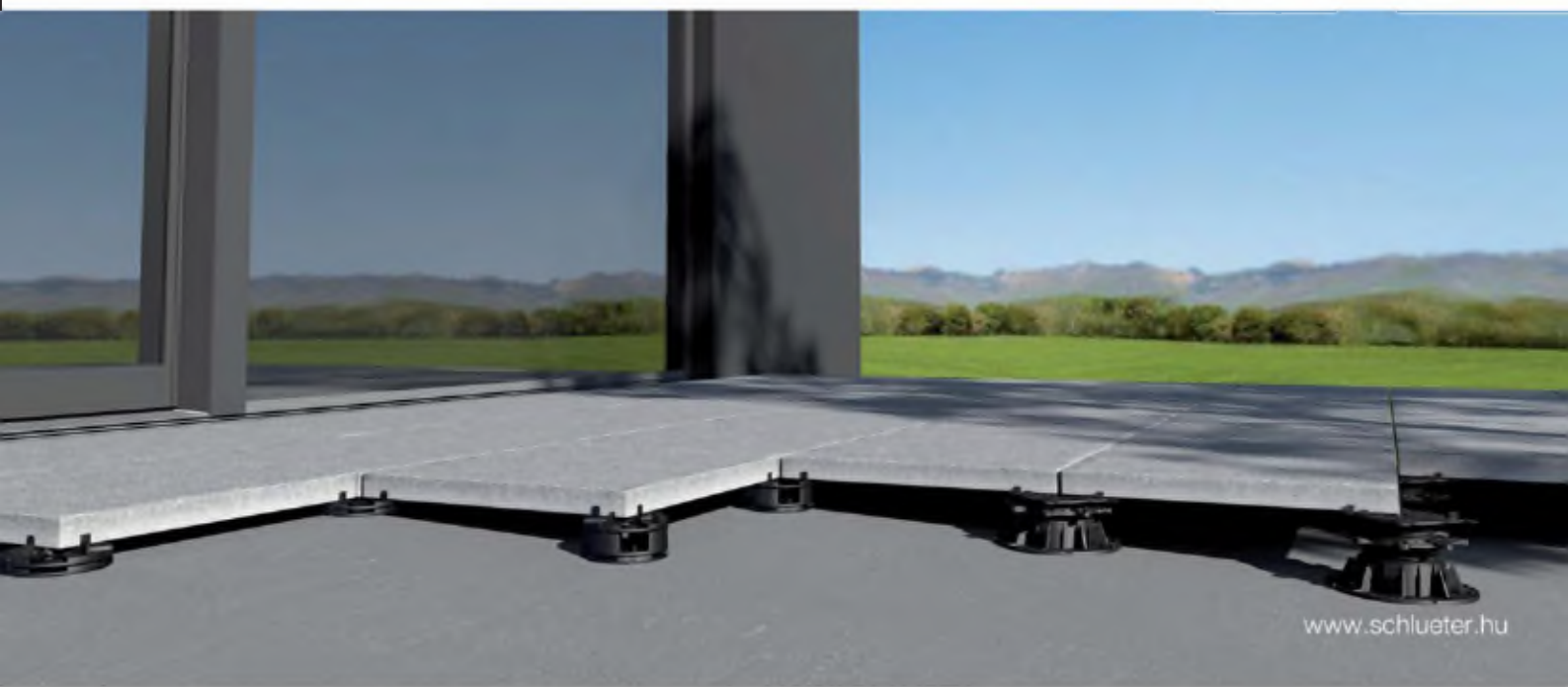
A konkrét mintáknál is érdekesebb a teker-csek négyféle nyomata: minden mintának van kétféle változata, plusz kétféle átmenete. Tehát az egyikfajta kétméteres tekerccsel képezünk például a tér szélén bordúrt, az átmenetes tekerccsel a minta egyik szélét adjuk meg, a minta közepét adó tekercekből annyit tesszünk egymás mellé, amennyit a tér kíván, utána a másíkfajta átmenetes tekerccsel lezárjuk a mintát, és jöhet megint a bordúr. (Azért van kétféle átmenetes tekerccs, mert a fektetés iránya is számít.) Mint Starck mondta, itt bújít elő belőle a belsőépítész: ez a rendszer sokféle lehetőséget kínál a gyakran alárendelten kezelt folyosók méltó kialakítására, nagy ter-ekben területek kijelölésére, tagolásra. Egy új eszköz a belsőépítészeknek.

Az öt éve kezdődött tervezési együttműködésről Jason Holmes, a Forbo tervezési igazgatója ezt mondta: „Új és különleges élmény volt számomra Starckkal együtt dolgozni. Lehetetlen szavakkal leírni azt az energiát és szenvedélyt, amivel Starck tervez.”

Forbo Flooring/Top Trade Kft.

A Schlüter-TROBA-LEVEL burkolat szintező rendszer lehetővé teszi az önálló burkolólapok alkalmazását erkélyeken és teraszokon. Gyorsan, pontosan, biztonságosan alkalmazhatók az egymással kombinálható többféle alátét komponensek úgy, hogy a legkülönbözőbb építési situációkban szinte minden lejtésvizony és sík megfelelően beállítható, korrigálható.

A rendszerhez legmegfelelőbbek akár a 20 mm vastag nagyformátumú greslapok, vagy a minimum 30 mm -vastag természetes kövek, továbbá a szokásos nagyelemes térkövek is. Szükség szerint a rétegrendet a jól bevált Schlüter-BARA vízorokkal lehet lezárni, cseppentni.

CPR adattár

A 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet szerint

MÁR A TERVEZŐ A FELELŐS

az épületbe kerülő építési termékek műszaki teljesítményéért!

Csak az érvényes magyar nyelvű teljesítménynyilatkozat alapján szabad terméket betervezni!

A jogszerű, szakszerű és gyors termékkiírásban INGYENES segítség a

CPR.HU

- ✓ kereshető, szűrhető adatbázis a gyártók teljesítménynyilatkozatai alapján
- ✓ cégek és szakmai szövetségek termékkiírási ajánlásai
- ✓ a jogszabálynak megfelelő, kinyomtatható termékkiírási dokumentáció

O^{a mi} Otthonunk

- » Háznéző, lakásbemutatók
- » Építészeti, lakberendezési ötletek
- » Szakértő tanácsok építőknek, felújítóknak

Digitálisan is olvasható
a digitalstand és a dimag weboldalán!

Íves felületekhez is alkalmazható

A Schlüter-Systems KG az utóbbi időben számos olyan profilmegoldással állt elő, melyek egyrészt megkönnyítik a belsőépítészek dolgát az egyes felületek csatlakozásainak megtervezésében, másrészt frappáns választ adnak arra, miképpen valósulhat meg az átmenet az elmúlt évtizedek burkolatképzési módszerei és az új idők dizájtrendjeinek kihívásai között.

A megrendelők, mikor a belsőépítészről a szokásostól eltérő és egyedi burkolatmegoldást kérnek, egyre gyakrabban már nem csak hidegburkolatban és lábazati csempében gondolkodnak – ilyen esetekre nyújthat jó megoldást a modern és stílusos megjelenésű Designbase lábazatképző profilsalád, mely számtalan lehetőséget kínál a padló- és falcsatlakozások kialakítására. Az alumíniumprofilok alkalmazhatók a faltőben lábazati csempe helyett, de kitűnő megoldást nyújtanak szögletes és kör keresztmetszetű pillérek lábazatképzésében is, a burkolat és a függőleges sík stílusos kapcsolódására.

1

A 6 vagy 8 cm magas alumínium takaróprofilok szálcsiszolt eloxált felülettel, illetve matt vagy mattfehér porszórt kivitelben kaphatók, melyek jól illeszkednek napjaink burkolati és falfelületképzési trendjeihez.

2

burkolatváltó takaróprofil

Egy tér, ezer lehetőség – Tervezzék velünk!

Alkosson szabadon VELUX
tetőtéri ablakokkal!

- ✓ Ideális megoldás a tetőtér természetes bevilágítására
- ✓ Egészséges beltéri környezet
- ✓ Értékes panoráma
- ✓ Akár $U_w = 1,0 \text{ W/m}^2\text{K}$ értékkel

www.velux.hu/szakembereknek

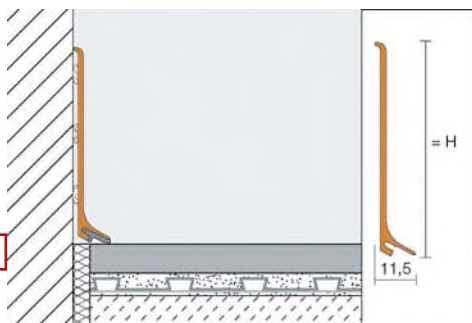
Életre keltjük a fényt. 1942 óta

VELUX®

3

4

A Designbase SL alap kivitel mellett a termékcsaládhoz tartozik a Designbase CQ elnevezésű kábelcsatornás változat is, amely mindamellett, hogy lehetővé teszi a kommunikációs és egyéb kábelek rejtett elvezetését, árnyékfugát is képez a profil és a falsík között.

A rendszert számos kiegészítő (toldóelem, sarok- és lezáróidomok stb.) teszi teljessé. A lábazatképző profil alsó részén található nútba rugalmas gumiperem pattintható, ami nemcsak a felmosóvíz profil mögé kerülését akadályozza meg, de kiegyenlíti a burkolati pontatlanságokat is.

A profil MS polimer szerelőragasztóval rögzíthető a falfelületre, ami lehet látszóbeton vagy festett, tapétázott felület is.

Schlüter-Systems KG Magyarországi Képviselet, Budapest

[1] Az alumíniumprofilok alkalmazhatók a faltőben lábazati csempe helyett, de kitűnő megoldást nyújtanak szögletes és kör keresztmetszetű pillérek lábazatképzésében is

[2] A profil alsó részén található nútba – a burkolati pontatlanságok kiegyenlítésére – rugalmas gumiperem pattintható

[3] A Designbase lábazatképző profilcsalád számtalan lehetőséget kínál a padló- és falcsatlakozások kialakítására

[4] Designbase SL

175.532 db **ege** REFORM LEGEND ECOTRUST MODULSZŐNYEG LAP

4.500 ÚJ, ERGONOMIKUS MUNKAHELYEN

minőség

dizájn

fenntartható fejlődés

Cradle to Cradle • BRE • LEED

szőnyegszál halászhálóból

háttoldal PET palackból

kizárólag megújuló energiával

hő és víz újrahasznosításával

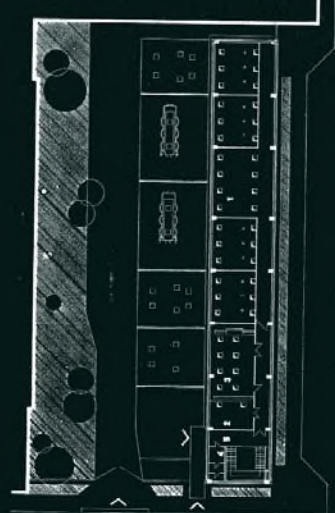
ege THE URGE TO EXPLORE SPACES
www.egecarpets.com

TOP TRADE
ECOVADIS Silver Grade minősítés
www.toptrade.hu

Mai szemmel

Erzsébetvárosi trafó a Dob utcában, Budapest (1969)

Építész: Lestyán Ernő (1925–1994)

Akkor:

A főváros modernizálásának folyamata a természetes fejlődés lépcsőí szerint és néha értelmetlen akaratlagos döntések eredményeképpen haladt a hatvanas években. Egy-egy épület műszaki értelemben vett létesítése nem feltétlenül egy komplex, átgondolt és megfontolt döntéssorozat következetes eredménye volt. A nemegyszer politikai döntésektől inkább, mint szakmaiaktól terhelt környezetben az építés a szakmai és emberi elhivatottságon túl pátoszt és kiművelt felelős gondolkodást is igényelt a mérnökembertől. Miközben a korabeli léptékben rohamosan fejlődő város növekvő energiaigénye ellátásának műszaki elvárásai nem hagytak kétséget, a telepítés urbanisztikai vonatkozásainak gondos vizsgálatát felülírta a generalista állami diktátum e pesti belvárosi tömb sarkán. A Dob és Rumbach utcák kereszteződésében álló kétemeletes eklektikus épület a visszaemlékezések szerint az '56-os forradalmi eseményekben bázis volt, amely tény később elég volt arra, hogy a restaurációs politikai akarat – a közelmúlt emlékének eltörlése érdekében – elbontassa. Üres telekkel jött az új urbanisztikai vízió – így került a műszakilag indokolt nagy teljesítményű trafó éppen a történelmi városmag e kitüntetett sarkára. A szabályozás már szélesebb utcát és szabadon álló (!) beépítést vizionált – az ipari „formatervező” e kijelölést nem vitathatta. A funkció őszinte vállalása már szakmaetikai döntés: a trafó ipari létesítmény, nem öltöztethető lakóháznak. Így a ház logikus vasbeton vázas szerkezettel jött létre, hozzá logikusan társuló tagolatlan síkokkal, a korszak valóban minőségi hasított klinkertégla burkolatával. A nyílászárók csak a legszükségesebb helyen – finoman, markáns kompozícióba vonva. A beépítés hibáját tervezett parkfunkció oldotta volna.

Szöveg és fotó: Vukosavljev Zorán

Most:

A perspektivikusan átgondolatlan urbanisztikai akarat megragadt, a park helyett rögtön átadás után parkoló létesült, a környezet „rendezése” sem a vizionált modernista felfogás szerint alakult. Miközben a belvárosi tömböt a hosszú évtizedek némaságából a turisztika zaja ébreszti nap mint nap – a környező házak pusztulása mellett a trafóház kompakt egysége magas nivójú építészeti konstrukciót képvisel ma is. Irigység miatti düh vagy épp félresiklott lokalitásérzet miatt a házat sokan támadják. Precizitása és művészete ugyanakkor tapintható. Természetesen nem menthető fel teljességgel a telepítés politikai diktátum szerint helytelenül vizionált együgyűségéből adódó érzéketlensége alól: az utcavonaltól hátrahúzott beépítés, a frontális tömeg mögött felhasadó tömbbeépítési hiátus bizony zavaró. A modernitás elleni történelmi igazságtétel helytelenül pozicionált vádjai ugyanakkor érdemtelenül hullanak a házra és a vezető tervezőre is. E háznak sajátja egy pozitív világgép – és egy olyan esztétikai dimenzió, mely a (mondjuk ki mi is: a szerencsésen) fennmaradt történelmi környezetben idegenül hat. De pozitív világgépét, melyben született és formálódott, nem a kor lehetetlensége generálta – az előtte való évszázadok épületei is korszellemet vizionáltak. Egy helyzetre adott válasz áll itt: magas építészeti minőségű anyaghasználata és kortárs esztétikai kompozíciója a sajátja. Eltüntetésével – illetve ennek erősödő szándékával – egy város, a benne élő társadalom saját története kerülhet átírásra. A hatvanas évek építészetének megértése vihetné előre elsődlegesen a folyamatot – mind a modern építészeti elfogadásában, mind a vizuális kultúra fejlődésében. Mindez történelmünk része – felismerhető értékekkel bír e minőségi ház is.

Vízi fűrész az Ivón

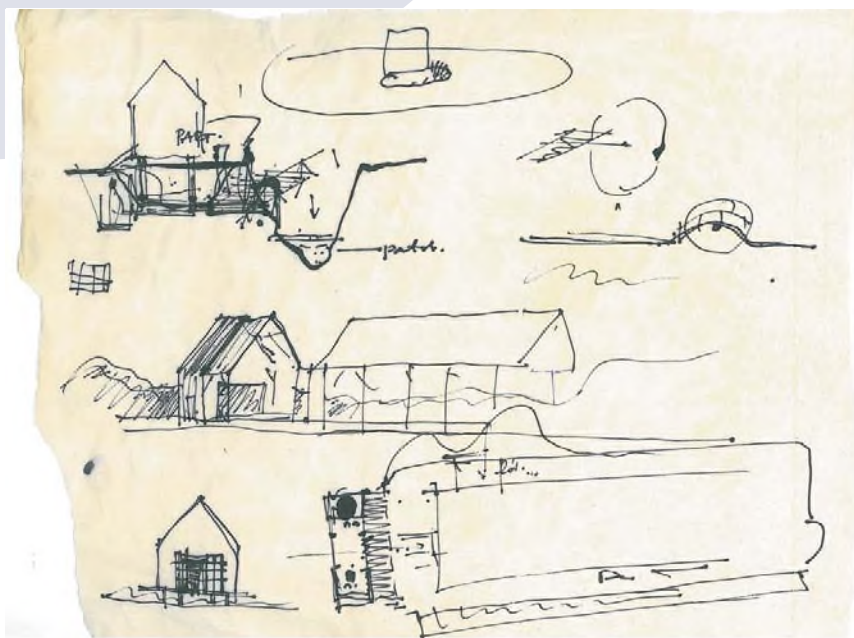
Sokszor szinte csak legendaszinten lebegő emlékezetfoszlányokból marad ránk eleink világa, mint most egy 19. század végi telekkönyv bejegyzésének kiegészítéséből: volt itt egy vízi fűrész, egyike annak a tizenhétnek, amelyek Ivóban zakatoltak. Nincs már malmot működtető cimboraság, csak a gyér fogódzó, száraz tény: itt is forgott egy vízikerék és sívított a fűrész.

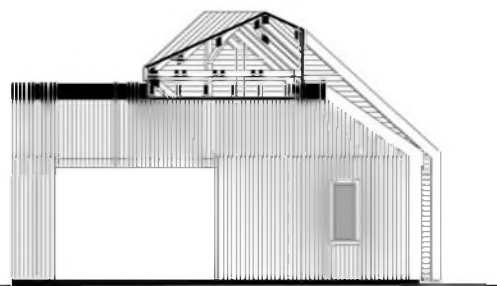
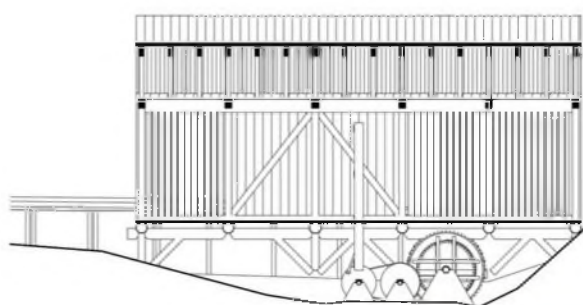
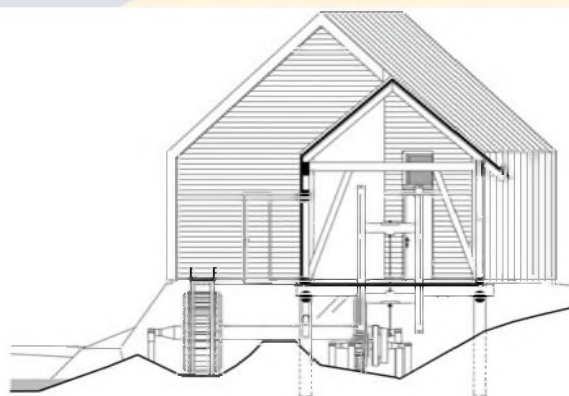
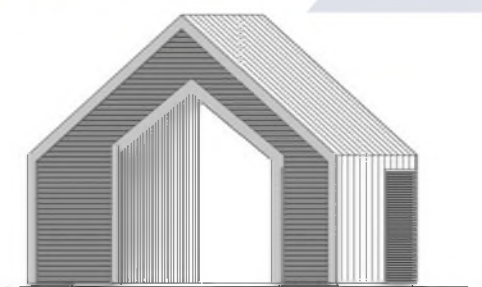
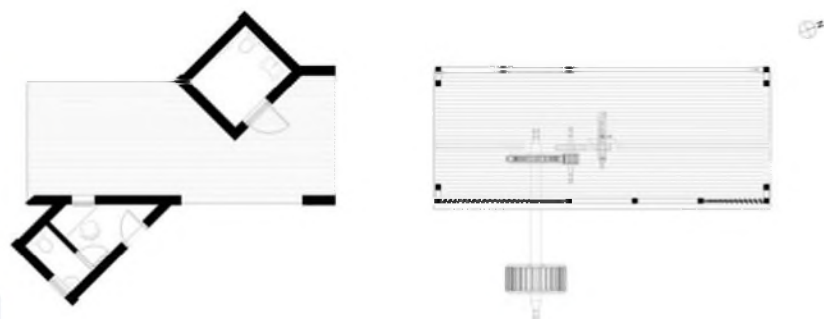
Alapjában véve a vékony anyagi lehetőségek miatt a középkor óta alig változott a malmok, fűrészek szerkezete. Amolyan székelőföldi jellegzetesség: sosem volt pénz a csúcstechnológiára, de azt a köztes megoldást, amit sikerült megvalósítani, keményen dolgozva, életszerűen lehetett működtetni. Drága volt a vas a szerkezethez, így ahol lehetett, keményfával pótolták. A kikopó alkatrészeket hasonlóval helyettesítették, s ha a fűrész közelében megfogyott az erdő, a fűrész szerkezetét szétszedve, az értékes „gépészetet” a víz folyása ellen fuvarozva fentebbre költöztek. Oda, hol még volt erdő, s ahol a patak még elbírta a fűrészt. Az új helyen pedig a tulajdonos anyagi lehetőségei, a korábbi rossz tapasztalatok s az éppen aktuális divat szerint húzták fel az új épületet, hozták tető alá a fűrészt.

Így elméletileg egy malom a cserék által folyamatosan új életre kelő archaikus szerkezetű fűrészből s egy változó, kortárs épületből állt mifelénk, csak a kéznél levő fa mint építőanyag maradt örök.

Több, összedőlés előtt álló, felhagyott vízi fűrész meglátogatása után egy létező, de már tíz éve nem működő, körülbelül negyvenöt kilométerre lévő szerkezet „kritikus klónozása” mellett döntöttünk, amely fölé a hagyományokat továbbgondoló, modern, köztes technológiákat alkalmazó „ipari csarnokot” javasoltunk.

Nem akartunk ide „átplántálni” egy más helyen létrehozott fűrészt, az itt lévőről pedig nem volt annyi adatunk, hogy hitelesen visszaépíthettük volna. Így elsősorban elveket tudtunk megfogalmazni. Hogy cölöpalapot szeretnénk, amely éberen őrizi a palankács és a faragófészi nyomán hasadó fa vibráló felületét; hogy a cél a malomszerkezetek természetes fejlődésére utaló, de a középkori eredetet tükröző, működőképes, nem túl drága gépészet. És hogy a lehető legjobban ki fogjuk aknázni a táj nyújtotta lehetőségeket: az épület kétféle bontva oldódik és szürkül majd bele a tájba. Az épület legyen perspektívázó eleme az ide vezető útnak, de mégis párhuzamosan igazodjon a patakmederhez, és mégse zárja le vizuálisan az utat. Valahogy úgy lehessen körbejárni az

egészet, hogy ne egyből tárulkozzék föl, hanem a pilanatnyi látványon túl mindig sejtessen még következőket.

Bár modern épületet javasoltunk, kerültük a csúcs-technológiát. Olyan eszközökkel dolgoztunk, amelyek mindenki számára elérhetőek. És nem kenceficékre bíztuk a faanyagvédelmet, hanem az anyag törvényszerűségeire hagyatkozva, rengeteg odafigyelésre számítva a fát a maga csupasz valóságában kértük beépíteni: hogy szép legyen, mikor friss, és a lehető legszebben öregedjen. Ebben benne van a fa halála és a közösség tükre: mindaddig, míg él a közösség s gondolja a malmot, a malom is élni fog... Az utolsó percig izgultunk, hogy vajon hogy fog működni. A kivitelező fogalmazta meg, hogy valószínűleg régebben is a meglévő tapasztalatra alapoztak vízi fűrész építésénél. Ma – az elveszett tapasztalatot sajnálva – kezdhették előről... Mert a létező malmokból elsősorban a vízimolnárok tudása kopott ki. A vízi fűrész valaha Székelyföld nagyobb léptékű ipari létesítményei közé tartozott, ma pedig a gazdaságosság rostáján kihullva szerencsés esetben turisztikai látványosság. Mai világunkban alig találja a helyét.

De ennek a fűrésznek élnie kell! Mert az ivói vízi fűrész az egykori vízi fűrészek emlékére működik, elhozva a mába azok lényegét: nem mai fejjel kell megítélni egy régi szerkezet jogosságát, hasznosságát, de ha feltámasztjuk, ne a múlt nosztalgiája legyen, hanem hagyományos értékeinkre terelve a figyelmet, szóljon a mának.

Összegzésül: a megrendelő jó meglátására építve, a kivitelező és a tanácsadók segítségével archaizmusok nélkül, kortárs nyelven sikerült megmutatni egy régi, mifelénk honos gazdasági létesítmény esszenciáját.

Szöveg: Köllő Miklós

Tervező: Larix Studio (építészet + statika) / Köllő Miklós, Györfy László-Miklós, Gurzó Levente, Kercsó Zoltán

Gépészeti terv: Mondoc Bogdan Nicolae PFA

Építő: Faragó Kft.

Megrendelő: Zetelaka Önkormányzata

Fotó: Larix Studio / Erős Zoltán-Levente, Szigeti Vajk-István, Köllő Miklós

(A cikk a hargitanepe.eu oldalon megjelent írás szerkesztett változata)

Könyves Kálmán körúti nézet,
teljes takarásban a Groupama
Aréna

A TÉR ÉS A TEST JÁTÉKA

A Magyar Telekom Nyrt. székháza a Könyves Kálmán körúton

Öt év, harminc építész és hetvenöt szakági tervező. Több mint ötvenezer projektóra, huszonötezer levél és tízmillió leírt szó. Százötven nap művezetés: napi hétezer lépés, öt kilométer gyaloglás, húsz emelet lépcső. Egy emberélet. Tiba János már nem érhetette meg a Telekom-székház sikerét, amely éppúgy köszönhető a léptékekkel bizon bántó formaérzékének, mint az érte tűzbe menő csapat munkájának.

Bevezetés

Amikor a Magyar Telekom 2006-ban összevonta a vezetékes és mobil üzletágát, vagyis egyesült a Magyar Telekom és a T-Mobile Magyarország, szinte azonnal nyilvánvalóvá vált, hogy az egységes vállalati működés érdekében egyetlen épületbe kell telepíteni az addig különböző telephelyeken működő részlegeket. Az előkészítés 2007-ben indult, 2008 első felében pedig a Telekom

komolyan nekilátott egy új székház tervezésének. [1] Felmérték a piacot, meghatározták a lehetséges helyszíneket és ennek eredményeként hamar kiderült, hogy – már a benzinköltségek racionalizálása miatt is – megtérülő projektről lesz szó. Kezdetben negyven helyszín merült fel, ám számuk gyorsan apadt. A belső elemzésekből kiviláglott, hogy az ideális terület nemcsak villamossal közelíthető meg, de autóval és metróval is, viszont ha a Hungária körúton bévül esik, akkor az autósok számára vállalhatatlan az ingázás; ha azon kívül: a tömegközlekedést használók járnak rosszul. Utólag sem tűnik hát meglepetésnek a végleges helyszín, amely mellett a legtöbb mentális térképén egy Váci úti, netán kelenföldi városrész körvonalazódhatott ezekkel a feltételekkel.

A tempót vevő előkészítést a válság torpantotta meg 2008-végén: a beroppant gazdasági környezetben kétségessé vált, hogy a cég tudja-e értékesíteni az ingatlanja-

Metszet: a hatalmas tömeg ellenére
az épület nem használja ki még a
kerületi szabályozási terv által
szigorított lehetőségeket sem

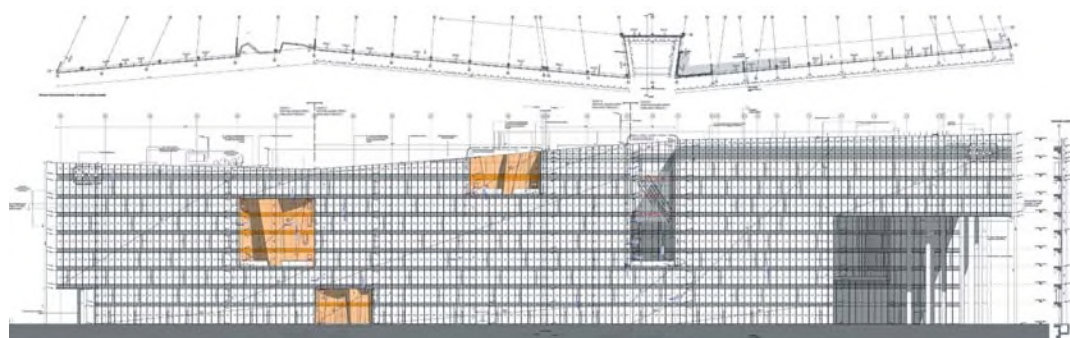
it. Az egyes részlegeket befogadó öt irodaházból négy a csoport tulajdonába tartozott, így pár évre pihentették az elképzelést. A terveket az ingatlanpiac 2011-es élénkülésével porolták le, és ekkor döntötték el azt is, hogy saját tulajdon helyett bérleménybe költöznek. A Telekom ingatlanfejlesztői pályázatot hirdetett: a nyertesnek nemcsak az volt a feladata, hogy gondoskodjon a helyszínről és a székház – rendkívül részletesen meghatározott – műszaki tartalmáról, hanem az is, hogy megvásároljon legalább kettőt a Telekom portfóliójában szereplő épületállományból. Ezáltal a cég sikeresen biztosította azt, hogy ne ragadhasson a műszaki-távközlési palletájától voltaképp idegen irodaház-tulajdonaiban. Az ingatlanfejlesztői pályázatot a Wing Zrt. nyerte meg.

Az ingatlanfejlesztői megmérettetés részeként 2013 őszén hirdetett a Wing Zrt. meghívásos tervpályázatot a székház tervezésére, amelyen a Tiba Stúdió kivül néhány nagyobb iroda vett részt. A Wing két helyszínt jelölt meg: az egyik a Váci úti, a másik a Groupama Aréna előtti telek volt. A meghívott irodák feladata az volt, hogy két-két megoldást készítsenek mindkét helyszínrre. Az egyik változat a „campusmodell” követte: ebben a rendszerben több kisebb épületet helyeztek a telkekre, valamiféle csoportformát létrehozva. A másik verzió a „fejlesztői modell” szerint készült: ebben egyetlen nagy épület integrálta a rendeltetéseket, és rendszerint valamiféle megaformát eredményezett. (A kollektív forma, a csoportforma és a megaforma közötti különbségtétel Maki Fumihiko tanulmányában [2] olvasható.) A nem-

zetközi székházépítési gyakorlatban az utóbbi az elterjedtebb: nemcsak az irodatermek flexibilitása és a gazdaságos működtetés, de a mérettel együtt adódó, tágabb önképviselési lehetőségek miatt is. A méret egy székház esetében persze nem azonos a léptékkal: gyakran a házszerűség vagy tömegszerűség mentén válnak el egymástól a tohonya közpályhalmok és a kommunikatív építészeti tettek. A kihívás a Telekom esetében is az volt, hol találódik középút a rutin és a túlfarmált szobrászatt között egy olyan helyen, ahol az urbanisztikai kontextus jobbára autochton műtárgyak halmaza.

A 2013 novemberében induló pályázat során a Tiba Stúdió belül több változatot is megvizsgáltak mindkét helyszínrre, mindkét programra, és azok közül a Winggel is egyeztetve a legjobbnak tartott javaslatokon dolgoztak tovább. (A Reno Udvar helyszínén a campusváltozatra Perényi Lóránt és Niczki Tamás; a fejlesztői változatra Bozsik Zoltán fogalmazott egy-egy javaslatot, a körüti helyszínen az osztott elrendezéssel Matúz Melinda, az összefogott variánssal Honti Viktória foglalkozott.) Utóbb már nehéz kibogozni a ház tervezéstörténetét, de az ingatlanfejlesztői konzultációk eredményeként – a Winggel egyetértve – idővel felhagytak a campusmodellek fejlesztésével, így a négy változat helyett már csak a két fejlesztői variánst finomították, illetve véglegesítették. A Wing pályázatán a helyszínek alapján hirdettek nyerteseket: a körutat az a változat nyerte, amelyet Honti Viktória ötlete alapján dolgoztak ki a Tiba Stúdióban, a Váci úton pedig a Vikár és Lukács Építészstúdió

Építész: Tiba Építész Stúdió Kft.

Főhomlokzat a perforációkkal

Homlokzat az Albert Flórián út irányából. A tervezés során végig sikerült megtartani a ház méretfüggetlen monumentalitását

* A Wikipédia szócikke szerint: „A Menger-szivacs [...] egy fraktál, amelyet úgy kapunk, hogy egy kockát az élei harmadolásával 27 kisebb kockára osztunk, és elhagyjuk közülük azt a hetet, amelyik nem tartalmazza az eredeti kocka egyetlen élét sem, majd ezt az eljárást rekurzívan ismételjük a megmaradt kockákra. Nevét Karl Menger osztrák matematikusról kapta.”

** Az erősen deleuziánus gondolat szerint „...ha igaz, hogy egy részalmaz csupán a keret és az újramezítés pozitív jellegénél fogva kapcsolódik egyértelműen a képen kívüli térhez, ugyanúgy az is igaz, hogy egy akármennyire is zárt rendszer csak látszólag szünteti meg a képen kívüli teret, és a maga módján ugyanolyan döntő, sőt még döntőbb jelentőséget ad neki” – így a képen kívüli geometria akár látszólag folytatódagos, akár maszkyszerűen veszi körbe, mindenképpen viszonyban áll az elkeretezett képpel. vö: Gilles Deleuze: „A mozgáskép”, Budapest, Új Palatinus Könyvesház Kft., 2008, p 25, idézi kéziratában Kőszeghy Flóra. [8]

*** „Az Y generáció tagjai a munka élményének fogyasztói. Ugyanolyan kifinomult online folyamatokat várnak el álláskereséskor, mint az internetes vásárláskor, és ugyanúgy igénylik a márkanevet a karrierválasztás során, mint az áruk kiválasztásakor. Életrajzukat jó nevű szervezetek sorával szeretnék kitölteni, s közben legfőbb vágyuk, hogy értékes munkát végezzenek, hozzájáruljanak a világ javulásához és egyensúlyt teremtsenek munkájuk és magánéletük között. Emellett jó esetben szüleitől további elvárásokat hoznak magukkal. Amikor kisgyerekként csapatsportokat játszottak, sokan közülük minden erőfeszítésért jutalmat kaptak, függetlenül a győzelem vagy vereség tényétől. Lehet, hogy ezek a szülők nem készítették fel őket arra, hogyan reagáljanak a vereségre. Nem meglepő, hogy munka közben ezek a fogyasztók úgy érzik, jogukban áll kikövetelni, amit akarnak.” [9]

Helyszínrajz, jól látható a körüli saroktól induló udvar- és aularendszer

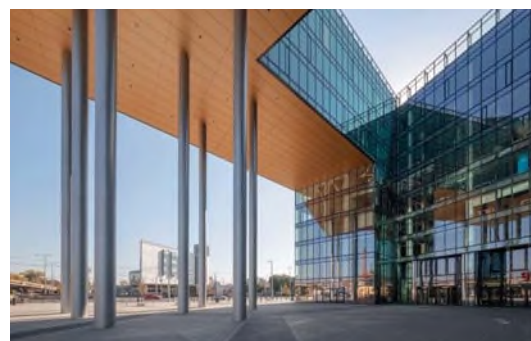
Bejárati oszlopcarnok. A motívumot eredetileg konzolosra tervezték, az irdatlan szerkezet az oszlopok ellenére fenn acélból készült

mögött lettek másodikkak. A cég a két helyszínt a pályázaton győztes tervekkel együtt ajánlotta a Telekomnak. Végül a Telekom a Könyves Kálmán körüti helyszín mellett döntött, amelyre a Tiba Stúdió adta a meggyőzőbb választ, így 2015 elején velük kötöttek szerződést a tervezési munkákra.

A ház

A Könyves Kálmán körút 34–36. számú telket a Groupama Aréna építése során alakították ki, a körút mentén zárt sorú beépítési követelménnyel. A szabályozás az északra már megvalósult térfalat kívánta folytatni, és ennek érdekében akár negyvenöt méteres építménymagasságot is megengedett. A kerületi szabályozási terv ennél viszont szigorúbb, meg akarta akadályozni, hogy épület mögé zárják a stadiont, ezért előírta, hogy annak vizuális kapcsolatban kell maradnia a körüttal;

Hátsó bejárat. Az épület homogenitását a függőnyfal lamellái is hangsúlyozzák

rendelkezett továbbá egy harmincméteres gyalogossáv körüli kialakításáról is azért, hogy a meccsre látogató tömeg biztonságosan közlekedhessen. Mindez találkozott a formálódó építészeti koncepcióval is, amely nem akarta kihasználni még a szigorúbb helyi beépítési mutatókat sem.

A körüti helyszínen a tervezés első lépéseként feltették a telekre a maximális volumet, amely egy tizenhat méteres traktusokból álló, udvarokkal osztott, keskeny, magas tömb lett. Ez a tömb lazult, kontextualizálódott a későbbiekben oly módon, hogy formai oldódásával együtt is megőrzött valamit az első elképzelések tömegjellegéből, méretfüggetlen monumentalitásából.

Egy négy-ötezer ember befogadására alkalmas épület hatalmas volumen. Az első vázlatokat rögzítő Honti Viktória ötlete az volt, hogy variánsában egyszerre fogja hadra a topográfia által sugallt városkapuhelyzetet és a porozítás elvét. A képletszerű első vázlatot a traktusok átvágásával, lyuggatásával próbálta könnyíteni. Az eredmény a Menger-szivacs [3] elvén működő, térbeli fraktálokból szervezett lyukarchitektúrára emlékeztetett.* Ez a rekurzív perforációkkal porózussá tett tömeg vette fel a telekadottságokból – a stadion láttatandóságából – eredő ferdeségeket, és torzította önmagát egy olyan kris-

**** Egyet lehet érteni Martinkó Józseffel, amikor így ír: „a Groupama Arénával (Streit Ágnes, 2013–2014), a népligeti autóbusszpályaudvarral (Lázár Antal 2001–2002), Hőnich – Cságoly – Szabó Népliget-Center irodaházával (2006–2010), illetve a jövőben várható további beépítésekkel a Könyves Kálmán körút Dunáig kifutó szakasza egyre inkább valódi urbanisztikai egységgé formálódik”. [10]

Az első, lyuggatott vázlatok emlékét megőrző nyom a homlokzaton

tálszerűen hasított geometriává, amely a tervezés folyamán mindvégig megőrizte eredeti egytlényegűségét.

A formai truváj mellett azonban ott volt megválaszolható kérdésként, hogy mitől is lesz ez a kompozíció székház. Választ erre nem az identitás építészeti leképázésében, képviseletében találtak, hanem a térszervezésben: a városi és a félpublikus; a zárt és a transzparens; a

külső és a belső terek dramaturgiájában. A székházjelleg feltételezett valamiféle nagy gesztust [4], ez a kapitális sarokkonzol formájában meg is született, de éppígy megkövetelt valamiféle városias mozdulatot is, amely a reprezentatív, a külvilág felé fokozatosan bezáródó udvar- és aulakorban kezdett formálódni. Azzal viszont, hogy felnövelték a traktusok közötti szabad tereket, az

A homlokzati perforációk mögé közösségi, rekreációs helyiségek kerültek

Bejárati udvar. A székházjelleg az üvegezett, térre néző panorámaliftek is hangsúlyozzák

Irodalom / References

- [1] Molnár, Szilvia: „Ez a fajta együttműködés mindenkinek szokatlan volt”, *Octagon Architecture & Design, Melléklet, Special Edition, A Telekom és a T-Systems közös székháza, New Headquarters of Magyar Telekom and T-Systems Hungary*, 2018, pp 15–19.
- [2] Maki, Fumihiko: *Investigations in Collective Form*, A special publication, No 2, The School of Architecture, Washington University, St Louis, June 1964, p 5.
- [3] Menger, Karl: *Dimensionstheorie*, B G Teubner Publishers, Leipzig 1928, Menger, Karl: „Über die Dimensionalität von Punktmengen, Erster Teil” in: *Monatshefte für Mathematik und Physik*, Issue 33 (1923), pp 148–160.
- [4] Újlaky-Gazdag, István: „Építészeti bravúrok és vérbeli csapatmunka”, *Octagon Architecture & Design, Melléklet, Special Edition, A Telekom és a T-Systems közös székháza, New Headquarters of Magyar Telekom and T-Systems Hungary*, 2018, pp 25–31.
- [5] Wesselényi-Garay, Andor: „Nézőpontok között: Az újpesti új Vásárcsarnok és Kulturális Rendezvényközpont”, *Metszet*, Vol 9, No 6 (2018), pp 10–17.
- [6] Honti, Viktória – Kőszeghy, Flóra – Mester, Anita – Niczki, Tamás – Beczner, Balázs – Kócs, Dániel – Kecskeméti, Csaba – Major, József: *Telekom-székház* [kézirat], Tiba Stúdió, 2018.
- [7] Szabó, Levente: „Kvázisztruktúra mint jelentésadási kísérlet: Új irodaház a Medve utcában”, *Metszet*, Vol 4, No 3 (2013), pp 36–41.
- [8] Kőszeghy, Flóra: „Költőien lát az ember, Az építészeti formaalkotás kompozíciós eszközei a fotókivágás síkbeli, térbeli és időbeli lehetőségeivel” [kézirat], 2018, p 30.
- [9] Sartain, Libby – Schuman, Mark: *Tehetségmágnesek – A kiválókat vonzó munkáltatói márka felépítése*, HVG Könyvek, 2010, p 16.

eleinte tömör, magas épület elkezdett az Albert Flórián út felé „kúszni, szélesedni, laposodni”. Az eredetileg magasház kategóriába tartozó épület így középmagas szintűre csökkent, ami a tervezési kihívások egyszerűsítése mellett gazdaságosabbá tette a közlekedést és a lépcsőházakat is, mi több, segítette több funkció, így a futópálya biztonságos tetőszintű rendezését is.

Az imént említett szélesedés azonban nem érintette az épület súlypontjába tett szűkebb, zártabb teret, amely a tágas udvarokkal és bejáratokkal ellentétben alkalmas lett arra, hogy felvegye a központi elosztótér funkcióját. Ehhez, az épület szívében elhelyezkedő fedett átriumhoz csatlakozik a legtöbb közösségi funkció, elérhető innen az épület számottevő része, és innen indulnak a panorámaliftek is. A központi átrium felértékelt szerepével viszont szükségképp erősödött a székházjelleg is: ennyire reprezentatív aulával a bérirodaházak műfajában a hazai piacon nem igazán lehet találkozni – Zalaváry Lajos eredeti Astoria-projektjét leszámítva, ahol szintén egy üvegezett városi térben futottak a panorámaliftek.

De éppígy idegen a műfajtól a felvezető terek rafinériája.

Míg az udvarok, a bejáratok és a konzol az épület tömegének egészét érintő mozdulatokból adódnak, addig

a homlokzati törések a finom vágások és illesztések rendjét mutatják. Míg a csatlakozó felületek a térfalak finom eltérítéséről szólnak, addig a konzolok az épület testébe történő behatolás helyzeit jelzik. A főbejáratot kiemelő árkád, a mögötte sejlő térre forduló aranyfelület és a hiányként megjelenő udvar sötét negatívteste egyetlen, már-már barokkos térbeli kompozíciót alkot. Az árkád alatti térfa a konferenciablokkal együtt teremt különleges helyzetet, amelyben a keretektől való elmozdulás segíti a tömegek csendes átvezetését.

A gigantikus sarokkonzolt ugyan pillérek támasztják meg, de ezeken áthaladni térérzeti őslélmény, amelyet a

Két szint magas acélszerkezet a bejárati egység felett

Több mint tizenegy éve foglalkozom a projekttel – mondja Pollák Tibor, a Magyar Telekom Nyrt. Infrastruktúra-szolgáltatások igazgatója lapunknak. 2007 óta vizsgáljuk komolyan azt a lehetőséget, hogy a Westelből kinövő mobil üzletág és a Matáv-tól származó fix üzletág fizikailag is egy helyre és azonos körülmények közé kerüljön, megteremtve ezzel az egységes céges kultúrát. A helyszín – a metróvonal mentén, de autóval is jól megközelíthetően – hamar meglett, a beruházást is csak a válság állította meg egy időre. Az is korai fázisban eldőlt, hogy a beruházás tőkefelszabadítással jár, amit hálózatfejlesztésbe tudunk forgatni. Végül tehát fejlesztői modellben választottuk ki a Winget mint fejlesztőt, amellyel közösen írtuk ki a tervpályázatot. Ehhez már nagyon részletes programot tudtunk adni.

Most, hogy január végén az utolsó csapat is beköltözött, és lezárult a négy hónapos költözési folyamat, már látszik, hogy az akkori program még óvatos is volt. Az új székház új munkakultúrát is hoz magával, a kollégák többségének nincs állandó asztala, hanem részben távmunkában, részben desk-sharing rendszerben dolgozik, azaz a székház bármely pontján tudja végezni feladatát. A 4500 dolgozóra 3900 munkaállomás jut, ami bőven elégnek bizonyul, de egyébként ennél fizikailag több szék van, hiszen pl. a tárgyalók ebbe nem számítanak bele. Tehát a tárgyalókat is igénybe véve elméletileg akár mindenki egyszerre leülhetne dolgozni, de erre aligha lesz szükség. A térhasználatot és a desk-sharing rendszert korábban teszteltük, így találtuk meg az optimális méreteket, sőt, még a személyes szekrények rendszerét is ehhez fejlesztettük. Ennek köszönhetően beköltözés után a többség örömmel vette birtokba az épületet, szeretik a tereket, és lassan a beüzemelés és a költözés kényelmetlenségein is túl vagyunk.

városi udvar axis mundi, később az előcsarnok nyomtatóbb belmagassága, végül az aula ismételtén égre tárt tere követ. Ez a dinamika a használatban is megismétlődik: a Könyves Kálmán körút sarkán kialakított köztér még szabadon bejárható, majd a barokkos sorozatot idéző nyitány után egyértelmű tagolással jutunk egy átmeneti térbe, innen a kívülről állónak viszont már csak a tekintete jut tovább egy zárt kertbe, a dolgozók számára fenntartott udvarba.

A tömeget is e három tér differenciálódása alakítja. Találkozásainál nemcsak megtörik, de a térbeli fraktál emlékeként perforálódik is a homlokzat, így őrizve meg az első vázlatok porozitását. Tervezési technikai kihívást jelentett ugyanakkor az, hogy – szerkezeti, használati és gazdasági okok folytán – ezek a nyílások hamar betömődtek. Olyan megoldást kellett találni, amely nemcsak hitelesíti a Menger-szivacs képzetét, hanem az eszközül rendelt motívumok és a formaelmélet szintjén is igazolja azt. A szárnyakat korábban átvágó lyukak helyére közösségi funkciók kerültek, a nyílásokat pedig fél traktus mélységű „fülkékre” redukálták, hogy biztosítsák a szintek Telekom által igényelt átjárhatóságát. Kívülről és belülről is történik ezekben a pozíciókban azonban valami, ami megakadályozza, hogy a kivágás ne csökevényesedjen ornamentikává. Azzal, hogy ide kerültek a rekreációs funkciók, lehetőség nyílt arra, hogy ezt az elemsort olyan térbeli kollázs részeként kezeljék, amelyben a különböző kompozíciós elemek az épület funkcionális rendszerére reagálnak.

A régi lyukak mementóiként megjelenő térflekket – a tömeg nagy gesztusából eredeztetett metaforával – ki-tőredezettségekként határozták meg, melyek felületkezelése ezért egyáltalán nem bizonyult egyszerű feladatnak. A kézenfekvőnek tűnő háromszögkristály kitöltést elve-

tették, ezek ugyanis begyűrt, betömött jelleget adtak volna egy olyan mezőnek, amelyről a folytatóságosságot, a felület mögöttséget kellett volna olvasni.** Mint ahogy a nagy tömeg formagenealógiája sem az addíció vagy a kiöntés elvén szerveződött, az emlékerforációknak is az elvétel, a kifaragottság által kellett megszületni. A tervezők számára fontos volt, hogy a kipattintott felület mintázata túlnyúljon azok keretein, és mintegy kontinuumként, egy nagyobb felület részeként látszódjon. Ez a kereteken túlfutó geometria helyezi viszonyba a kiemelt részeket, amelyek együvé tartozását – felszín mögött futó másodlagos felületjellegét – az aranyszín hangsúlyozza.

A Wing a hazai ingatlanpiac vezető irodafeljesztője, amely tevékenysége nyomán építészeti, funkcionális és gazdasági értelemben is értéket teremt. A Telekom-székház épülete pedig bizonyíték arra, hogy professzionális teljesítménnyel képesek vagyunk nemzetközi szinten is jelentős épületet létrehozni Magyarországon.

A székház mintegy 100 ezer négyzetméteres épülete a Wing tulajdonában áll, a Magyar Telekom hosszú távon bérli. Az irodaház tervezésekor a fenntarthatóság mellett fő szempont volt a kreatív és inspiráló munkakörnyezet kialakítása a mintegy 4500 fő munkavállaló részére. Számos olyan tér valósult meg, amely a hagyományos irodai munkakörnyezeten túlmutatva elősegíti a dolgozók közötti együttműködést. A dolgozók komfortérzetének maximalizálása érdekében több kapcsolódási lehetőséget is nyújt a létesítmény. Ide sorolható többek közt az összesen 2000 négyzetméter alapterületű belső kert, amelyben 150 négyzetméter felületű belső tó található, de a tetőszinten elhelyezett fitneszközpont és a panorámás futópálya is mind ezt a célt szolgálják.

A Budapest arcát is meghatározó épületet teljes mértékben a Magyar Telekom csoport igényeire szabtuk, kialakítása a legújabb HR- és informatikai trendek alapján történt. A Liszt Ferenc repülőtérrel érkezők számára a főváros kapujában található új székházépület jó megközelíthetőségének, energiatakarékos berendezéseinek és az egészséges környezetet biztosító megoldásainak köszönhetően az ország egyik leginnovatívabb, a fenntarthatóság jegyében megépült irodaháza. *Noah Steinberg, a Wing Zrt. elnök-vezérigazgatója*

Pihenőudvar a dolgozók számára

[10] Martinkó, József: „Nyitott szemmel és nyitott elmével”, *Octagon Architecture & Design, Melléklet, Special Edition, A Telekom és a T-Systems közös székháza, New Headquarters of Magyar Telekom and T-Systems Hungary*, 2018, p. 47.

Egyterű irodák, szabadon választható munkahelyekkel

Építész: Tiba Építész Stúdió Kft.

Felelős építész tervezők: Tiba János (†), Honti Viktória, Kőszeghy Flóra, Matúz Melinda (konceptióterv)
Király Zoltán, Beczner Balázs, Honti Viktória, Niczki Tamás DLA (kiviteli terv)

Építész tervezők: Beczner Balázs, Bozsik Zoltán, Elekes Gabriella, Niczki Tamás DLA, Mester Anita (konceptióterv)
Elekes Gabriella, Erdei István, Kócsó Dániel, Mester Anita (kiviteli terv)

Építészek: Buzder-Lantos Zsófia, Deák Adrienn, Csépanyi Diána, Csikai Barna, Hajas Veronika, Havanez Márk, Homoki Zsolt, Kékesi Viktor, Kovács Gergely, Lánszki Csenge, Máder Patrik Márk, Perényi Lóránt, Puskás Pedro, Savanyú Adrián, Virágh Zoltán

Ügyvezető: Ladányi Viktória

Projektmenedzser:

Schmolcz Eszter

Belsőépítészet felelős tervezők:

Honti Viktória, Sütő Kata (Sütő Interior Architects)

Belsőépítész tervezők: Bozsik Zoltán, Buzder-Lantos Zsófia, Lánszki Csenge, Mester Anita, Perényi Lóránt

Megrendelő:

Wing Ingatlanfejlesztő Zrt., Market Építő Zrt.

Valóban különös nem-helyek sorát hozzák létre a Hungária körút menti nagy középületek alkotta, egyre gyarapodó seregszemle elemei. E városi tájban megjelenő urbanisztikai léptékű tárgyak egymásról kényszerűen nem véve tudomást, vérmérsékletük szerint játsszák el magukra osztott, imaginárius szerepüket. A szemközti Népliget Center – tervezése idején hatalmasnak érzett – tömbjét egy felnagyított kispasztikaként, ekképp városi tárgyként igyekeztünk megformálni, mit sem sejtve, hogy másfél évtizeddel később a körút túloldalán – az irodakonzentrációból és a szomszédos stadion léptékéből egyaránt levezethető okokból – az egykor nagynak érzett épületünket messze felülmúló irodaház születik. Az új Telekom-projekt a lehetetlennek igyekszik megfelelni (a tervezők tiszteletre méltóan legjobb tudása és szándéka szerint): a körút, a stadion, az autópálya-torkolat, a felüljáró olyan brutális léptékű elemei e városi tájnak, amelyek környezetében minden mozdulat kérdéssé válik. Mégis (meg)érthetőek a fordulatok: a sarok dramatizált kapuzata és túloldali kistestvére, a nagy testen megjelenő aranylótoltok, az alaprajzi szögtörések, hasítékok – e városi kamuflázs professzionálisan előadott elemei.

Szabó Levente

Ui.: S van tovább: készülődik mindez vertikális értelemben is már a végeken, pedig talán jobb lenne itt – egy elképzelt, önszabályozó, egészséges és öntudatos környezetet feltételezve – megállni...

Az épület formáját a fentiekén túl egy sajátos karakter megteremtésének igénye is alakította. Ez az igény – párosulva a méret mint tipológia [5] nyújtotta lehetőséggel –, nos ez az igény helyezi a házat az épület és a szobor határára, mely határhelyzet kulcsa a homlokzati lamellák által is erősített léptéktelenség. A léptéktelenség által felkínált elvonatkoztatás lehetősége kelti az érzetet, hogy a ház valójában nemcsak egy iroda, hanem egy ha-

talmas méretű műtárgy; nemcsak épülettest, hanem faragott szobor is egyben. Ezt a célt szolgálja a perforációk szinteket átfogó mérete is. A pillérekből és födémekből szerveződő tektonikai rendszert szándékosan eltakaró megoldás ez, amely kimozdítja az értelmezést a logikusnak tűnő fal, ablak és szintek jelei által determinált olvasatokból.

Az elvonatkoztatásban, az eltérő olvasatok vetemedéseiben (Bágy Zsolt) rejlő egyéni narratívák helyettesítik a cégarculatot, és teszik így nevetségessé az egymondatos médiaüzenetet, elavulttá a logotípiá-építészetet. Mely narratívák hiányában – hiába is magánjellegűek azok – elképzelhetetlen viszont a kommunikáció, elképzelhetetlen, hogy székházról beszéljünk.

A székházban szemmel láthatóan szeretnek dolgozni. A huszonegyedik századi irodaház-építészetben az ember, vagyis a munkahely használója kerül ugyanis a fókuszba. [6] A tehetséges munkavállalóért folytatott harc következményeként a mai irodákban a dolgozókat flexibilis munkatér szolgálja ki, ahol az irodisták megválaszthatják a számukra legkényelmesebb (és nem mellesleg leghatékonyabb) munkavégzés módját, és helyben vehetnek igénybe különböző extra szolgáltatásokat. Mindez fordítva is igaz. A munkaerőpiacra kilépő Y generáció számára fontosabb a környezet, a hygge, mint a pusztán anyagi természetű juttatások.*** Az ezredforduló óta lezajlott paradigmaváltás következtében ráadásul a fenntartható környezet és épület fogalmát is holisztikusabban szemléljük. A környezetre gyakorolt hatás és az energiahatékonyság mellett általában kap – és kapott itt is – kiemelt hangsúlyt a dolgozók egészsége és jó közérzete. Tekinthető mindez a szuperkapitalizmus cinizmusának, állítható mindez abba a sorba, amelynek egyetlen és kizárólagos célja a munkaerő mind hatékonyabb kihasználása, de ez a neomarxista felfogás nem befolyásolja azt, hogy itt ezekben a terekben – és konkrétan ebben a házban – jó dolgozni. Fitneszterem, hip-

szterkávézó, utcakaja-étterem, ivóutak, tetősauna, aerobik, futópálya, tematikus étterem, szabadsúlyos edzőpark a tetőn... Kár hogy építészteoretikusra nincs szükségük.

És végül

Szabó Levente több írásában is éles szemmel vette észre az irodaház-építészet egyik jellemző műfaji ellentmondását, amely a palotaszerű megjelenés és a generikus-

variábilis használat kettősségében áll. [7] Vagyis a műfaj legjava annak ellenére vállalkozik rendkívül komplex esztétikai-urbanisztikai program képviselőjére, hogy tartalmi értelemben – akár egy színes szappanbuborék – üres. Amennyiben az építészeti két őseredeti természeti jelenség, a tér nélküli test – vagyis a hegy; illetve a test nélküli tér – vagyis a barlang emberkéz alkotta elegyének tekintjük, akkor ezen a skálán egy béroda a szociális lakásokhoz, a kórházakhoz, a dormitóriumokhoz és a szállásépületekhez hasonlatosan: abszolút test. A hegy ősképzete. Annak egyenes ági leszármazottja. A Tiba Stúdió érdeme, hogy sikerült a műfajt elmozdítani erről a végállapotról. Mindezen túl a beruházás legnagyobb jelentőségét a budapesti urbanisztikai horizont tágításában látom. Egyrészt rendkívül tanulságos lenne a Hungária körút és a Váci út összehasonlító pszicho-geográfiai elemzése, utóbbi a poszt-, neo- és késő modern stílusfolyam, előbbi pedig a sztereometrikus urbanisztikai tetek szempontjából. De még ennél is fontosabbnak tűnik, hogy a Hungária körút egy önálló értelmezési keretekkel bíró, kétdimenziós városi jelenség****, amelynek beépítését nem felületként, hanem időben kibomló linearitásként kellene értelmezni. Skardelli György Kavicsa indítja itt el az utat szegélyező műtárgyak sorozatát,

amely az irodaházakkal éppúgy folytatódik, mint a stadionokkal; éppúgy a Népligettel, mint a Planetáriummal, és éppúgy a Műpával, mint ahogy a Rákóczi híddal. A sor elején és végén pedig – végre – ott fognak állni Budapest első felhőkarcolói, tanúságot téve egy új urbanisztikai logika hitelessége mellett. De ez már egy másik történet.

Wesselényi-Garay Andor

Térsszervezési diagramok

Diagram az épület formagenezéséről (középen)

Tartószerkezeti tervezés:

Markovits Péter, Kazsimérszky Róbert, Balázs Gábor, Bécser Pál, Deczky Angéla, Nagy Anna, Richter János Szecey Márton, Futó Tamás, Lódr Csaba

Épületgépészet: Szigyártó Gábor, Pernyész György, Ágoston István, Ábrók Imre, Berecki Norbert, Ficsor Máté, Hatházi István, Szalai Zoltán, Váry Ottó

Épületvillamosság: Kapitor György, Aranyos Zsolt, Üveges Zoltán, Mikolai Bence, Sipos Dániel

Tájépítészet: Balogh Péter István DLA/PhD, Major József, Seres Anna, Fekete Orsolya, Bálint Krisztina

Tűzvédelem: Nagy Béla, Pukánszky Gabriella, Kovács Róbert, Balogh Richárd, Szakál Regina

Épületszerkezet: Barta Ferenc, Farsang Attila, Reisch Richárd, Dudinszky Orsolya, Oláh Krisztián

Közmű: Szigyártó Gábor, Kapitor György, Tóbiás Lajos, Hobl Géza, Almási Géza

Közlekedéstervezés: Szegő János, Balogh Balázs, Bana Bea, Faragó Attila

Környezetvédelmi tervezés: Dr. Bite Pálné

Akusztika:

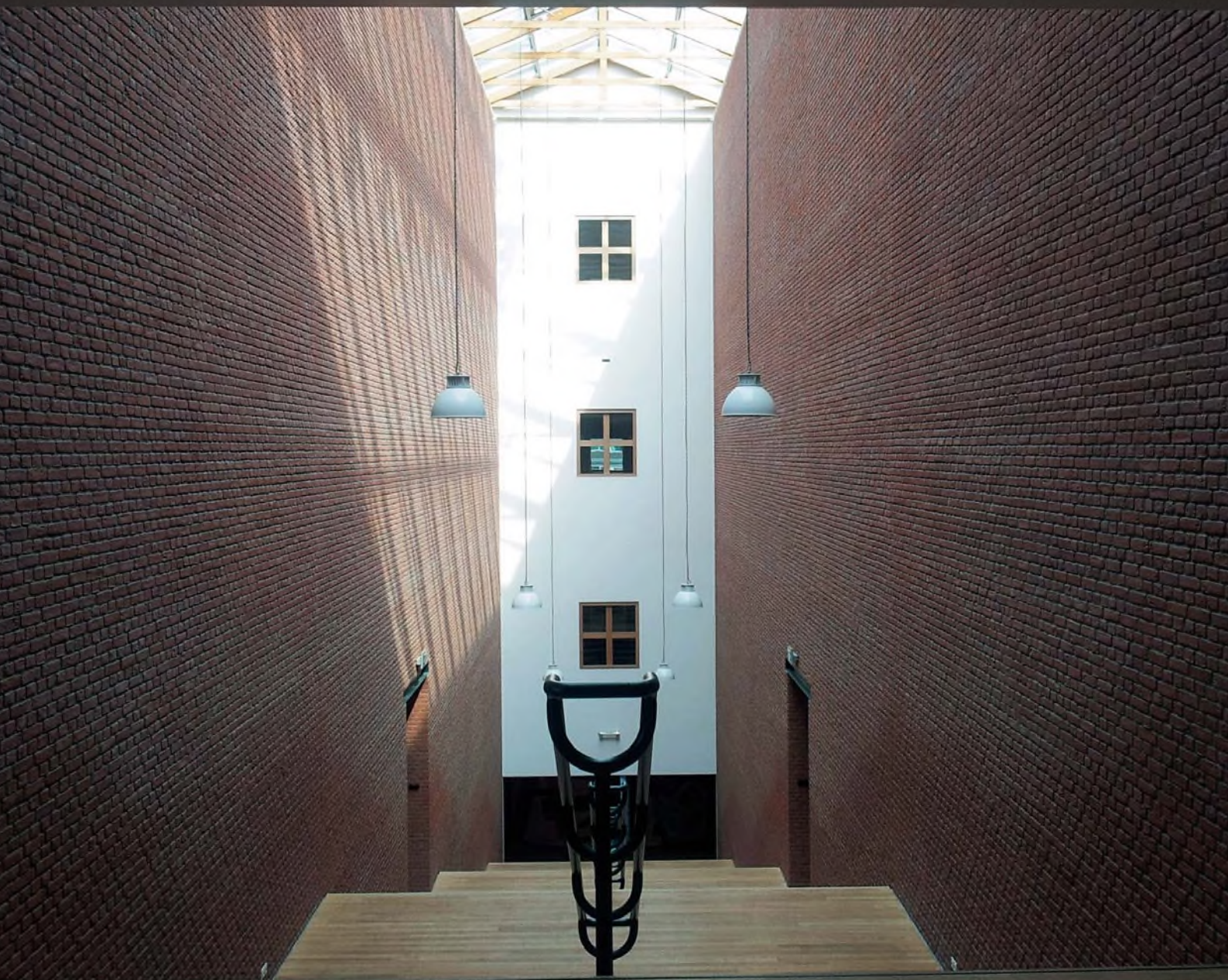
Csott Róbert, Ilyés László

Alumínium homlokzati nyílászárórendszerek:

Alukönigstahl Kft. – Schüco
Üveg: Guardian SunGuard SNX 60/28 és SunGuard SNX 50/23 – Guardian Orosháza Kft.

Padlószőnyeg: Ege Reform Legend ECT750

Fotó: Bujnovszky Tamás

Aldo Rossi: Bonnefantenmuseum,

Maastricht, Hollandia

Kép forrása: Kleon3

(Wikimedia Commons)

KELETIEK NYUGATON, NYUGATIAK KELETEN

A 16. Nemzetközi Építészkongresszus elé

Manapság egyre több építésziroda vállal nemzetközi munkákat. Mivel a világ globálissá vált gyors internettel és fapados légi járatokkal, sokkal könnyebb ma külföldön épületeket megvalósítani, mint két vagy három évtizeddel ezelőtt. Mi történik, amikor a keleti építészek Nyugaton építenek vagy fordítva? Érdekes utánanézni, mi az elsődleges oka annak, hogy építészek az álmaikat a saját országukon kívül valósítják meg.

Az elmúlt évszázadokban tengerentúli gyarmatok hivatalos épületeit gyakran anyaországi építészek hozták létre, hogy a jól megszokott épületek valósuljanak meg. Biztonsági és védelmi okokból a legtöbb ország a nagykövetségeit és konzulátusait ma is saját építészekkel terveztetti. A multinacionális cégek többsége is inkább saját építészeivel dolgoztat, hogy a jól ismert épületei készüljenek el.

Manapság a nemzetközi hírnű építészeket gyakran felkérlik tervezésre városok, szervezetek vagy nagyvállalatok. Egy sztárépítész rangot adhat és médiaérdeklődést biztosíthat egy város, egy múzeum vagy egy székház számára. Melyik város ne akarna egy Calatrava-hídat vagy egy Gehry-múzeumot az ezzel járó Bilbao-hatással együtt? Németországban vagy Svájcban olyan vállalatok, mint a Vitra vagy a Novartis, nemzetközileg ismert építészeket hívnak meg, hogy a cég campusára tervezzenek. Egy „SANAA” áll egy „Hadid” és egy „Herzog & de Meuron” között. Az eredmény a „l'architecture pour l'architecture” magas koncentrációja, ahol megkérdőjelezhető a helyhez való viszony és a terület kohéziója. A Vitra-campuson járva az az érzésünk támad, mintha egy világkiállításon lennénk, ahol minden ikonikus épület más-más történetet mond el.

A mai múzeumi világban szinte normává vált másik országból vagy kontinensről hívni híres építész. Már 1990-ben, mikor a holland építészeti szcéna még egészen introvertált volt, Olaszországból hívta el Aldo Rossit a maastrichti Bonnefantenmuseum, hogy megtervezze a bővítését. [1] Ennek az eredeti és monumentális tervnek akkoriban nagy hatása volt a holland építészekre. Nem messze Maastrichttól a Hombroich Múzeum-szigeten Düsseldorf közelében (Németország) szintén találunk külföldi építészek, mint Álvaro Siza és Tadao Ando (Ando Tadao) által tervezett pavilonokat. És még keletebbre, Prágába Frank Gehryt hívták meg a kilencvenes évek közepén, hogy megtervezze az ikonikus Táncoló Házat. Ugyanakkor Budapesten Erick van Egeraat volt az, aki két épületet is tervezett holland megbízójának, az ING-nek. [2] Bár ez Magyarországon tulajdonképpen kivétel volt. A rendszerváltás utáni első két évtized alatt a magyar építészeti szcéna lényegében zárt volt, alig tudott külföldi építész Magyarországon építeni. Csak az utóbbi néhány évben tűnik úgy, hogy az ország megnyílt

az építészet területén. A Liget Budapest vitatott projektjében a zsűri a japán SANAA irodát és Fudzsimoto Szu (Sou Fujimoto) tervét választotta, közben Sir Norman Foster tervezi a Mol-csoport új székházát. És több mint húsz évvel az ikonikus rotterdami Erasmus híd után (1996), az UNStúdiónak új hídja fog épülni a Dunán. Úgy látszik manapság, hogy minden városnak vagy cégnek egy híres építész terveire van szüksége ahhoz, hogy számítsa és valaki legyen a nemzetközi világban.

Más korszakokban az építészek kényszerből dolgoztak külföldön. A legutóbbi, 2008–2013 közötti recesszióban sok európai építész találta magát munka vagy megbízás nélkül, és nézett körül új lehetőségeket keresve. Különösen Hollandiában az építési és lakásszektor keményen sújtotta a gazdasági válság utóhatása. Az építészirodák teljes forgalma megfeleződött, sok iroda csődbe ment, Erick van Egeraat irodája kétszer is, 2009-ben és 2016-ban újra. [3] Néhány holland építész például flamand

Richard Meier: Városháza és központi könyvtár, Hága, Hollandia

Kép forrása: Seveno

(Wikimedia Commons)

Vitra-campus, Weil am Rhein, Németország

Kép forrása: Érica Takahashi

(Wikimedia Commons)

**Renzo Piano: Jean-Marie Tjibaou
Kulturális Központ, Nouméa,
Új-Kaledónia**

Kép forrása: Fanny Schertzer
(Wikimedia Commons)

Új-kaledóniai kanak ház
(1906, fotó: Clement Lindley Wragge)

**Ben van Berkel: Erasmus híd,
Rotterdam, Hollandia**
Kép forrása: Luke Price
(Wikimedia Commons)

vagy német pályázatok megnyerésének köszönhetően tudott túlélni, mások helyi irodákat nyitottak, gyakran Ázsiában. Az olyan irodák, mint az OMA vagy az MVRDV részben azért éltek túl a holland válságot, mert a nemzetközi munkák megmentették őket.

Mit hoz ez a nemzetközivé válás a helyi épített környezet számára? Néhány esetben a külföldi építész azért kapja a megbízást, hogy a saját, jól felismerhető stílusát hozza. Richard Meier egy pályázaton ezért választották, és 1995-re el is készült a tipikusan fehér épület a barna téglalapokkal teli városban. Egy Tadao Ando-épület majdnem mindenütt helyszínen zsaluzott vasbetonból készül, akár Keleten áll, akár Nyugaton.

Míg néhány építész „állandó stílusú”, másokat éppen azért kérnek fel, mert képesek alkalmazkodni a különböző kontextusokhoz. Jó példa erre a svájci Herzog & de Meuron iroda. Az épületeik nem hasonlítanak egymáshoz, megjelenésük a kontextus függvényében változik. Renzo Piano, aki legtöbb épületét Olaszországon kívül hozta létre, mindig sikeresen alkot új formákat vagy alkalmaz új anyagokat. Gyönyörű példa erre az ikonikus Jean-Marie Tjibaou Kulturális Központ Új-Kaledóniában, egy kortárs épület 1998-ból, melyet a helyi formák és építési módok ihlettek. A helyi építési hagyományok tanulmányozása és ezek új anyagokkal való kombinálása valami eredetit és innovatívát hozhat létre.

A Nemzetközi Építészkonferenciára öt olyan építészt hívtunk meg, akik külföldön dolgoznak vagy tanultak. Hogyan adaptálják a koncepcióikat és terveiket a különböző és ismeretlen helyszínekre? Kutatásokba kezdenek az új helyszín jobb megértése érdekében? Ezek a kutatások és tervezési munkák innovációt eredményeznek? Ha átnézzük a Ben van Berkel vezette, rotterdami székhelyű UNStudio munkáit, természetesen észrevehetünk egy egyedi építészeti stílust. A tömeg és a tér kontinuitása, a dinamika és a mozgás kortárs építészete. Ívelt vonalak és a fehér vagy világos színű épületek preferenciája. Érdekes kitalálni, mely jegyeiben lesz az új Duna-híd nemzetközi, és mely jegyeiben budapesti. Az építész szerint: „az új híd terve közvetlen összeköttetést teremt a híd és a helyszín urbanisztikai DNS-e, a jövőbeli fejlesztések és a megszülető új városkép között”. [4] Remélhetőleg a konferencián megtudjuk van Berkel előadásából, hogy ez pontosan mit is jelent.

Makovecz Imrén kívül az utolsó ötven évben kevés magyar építész alkotott a határokon túl, ezért is kivételes a 2014-ben megépített Sencsen (Shenzhen) Kulturális Központ és tervezője, Zoboki Gábort. Mennyiben más ez a kínai operaház, mint a Művészetek Palotájában lévő koncertterem 2005-ből?

Nem úgy, mint a magyar építészek, a szlovének közül egész sokan építettek külföldön. A kilencvenes évek délszláv háborúi alatt a szlovén egyetemisták külföldre mentek tanulni és dolgozni. [5] Mikor visszatértek Szlovéniába, létrehozták az irodáikat Ljubljánban, de megtartották nemzetközi kapcsolataikat. A Sadar+Vuga építészirodához hasonlóan Špela Videcnik és Rok Oman irodája, az OFIS is számos épületet tervezett Szlovénián kívül, Kelet- és Nyugat-Európában is. Ha végignézzük a portfóliójukon, nem látunk különbséget a szlovéniai, párizsi vagy éppen fehéroroszországi terveik szemléletében. Mindig innovatív a formálásuk, erősek a képeik, és jók a csomópontjaik.

Két építészt hívtunk idén Japánból: az Alphaville tervezője, Asako Yamamoto (Jamamoto Aszako) Oszaká-

ban alapította meg irodáját Kentaro Takeuchival (Takeucsi Kentaro). Bécsben tanult, és elsősorban Japánban tervez. Természetes és nyugodt épületein látszik, hogy hatott a gondolkodására bizonyos mértékben az európai vagy bécsi építészet. Végül a tokiói Junya Ishigami (Isigami Dzsunja) figyelemre méltó üveg pavilont tervezett az észak-hollandiai Vijversburgba (2017) Marieke Kumsszal a Maks Stúdiótól. Ez az íves, teherhordó üvegezésszerű épület ugyanolyan könnyed és transzparens, mint a Kanagawa Technológiai Intézet üveg pavilonja karcsú pilléreivel 2008-ból. Vajon ez a pavilon épülhetett volna Japánban is, vagy a hollandiai kontextusban valami új és odaillő jött létre?

Miután végignéztük az öt meghívott építész munkáit, úgy tűnik, a keleti építészek Japánból az egyszerűség és a könnyedség építészetét keresik, míg a nyugati építé-

szek Európából gyakran összetett és lehegerlő építészetet alkotnak. Érdekes lesz megtudni: van-e olyan közös és visszatérő megközelítés, amelyet az építészek az ismeretlennel szemben alkalmaznak? Azzal kezdték-e, hogy a kontextust tanulmányozták, és mindenben együttműködtek a helyi építész partnerrel? Tényleg más lett volna a végeredmény, ha a saját hazájukban terveztek volna? Kétségtelenül ez elég véletlenszerű és nem is túl bőséges válogatás az összes külföldre is dolgozó építész közül. De mindenesetre nagyon érdekes és inspiráló válogatás. Mikor a nyugati keletiek és a keleti nyugatiak Budapesten találkoznak, az biztosan számos új gondolatot és rengeteg inspirációt fog eredményezni.

Emiel Lamers [6]

Junya Ishigami–Marieke Kums:
Előadóterem a Vijversburg Parkban,
Tytsjerk, Hollandia

Kép forrása: junya.ishigami+associates

Irodalom / References

- [1] Metz, Tracy: „In het hart van de ijsberg; Het nieuwe Bonnefanten Museum in Maastricht”, *NRC Handelsblad*, 1995-02-17.
- [2] Liukku, Antti: „Demasqué van een top-architect”, *Algemeen Dagblad*, 2016-12-10.
- [3] Wesselényi-Garay, Andor: „Amit a rómaiak adtak – Kortárs külföldi építészek Magyarországon”, *Metszet*, Vol 7, No 1 (2016/1), pp 50–54.
- [4] „UNStudio Wins Budapest's First International Competition To Design A New Bridge”, *worldarchitecture.org* [online], 2018-05-11, hozzáférhető: <https://worldarchitecture.org/article-links/ehevz/unstudio_wins_budapests_first_international_competition_to_design_a_new_bridge.html> [utolsó belépés: 2019-01-28].
- [5] Hrausky, Andrej: *6ix:pack: Slovenian Contemporary Architecture*, Ljubljana, Slovenia, 2005.
- [6] Lamers, Emiel: „Passzív társasház – Egy játékos komplexum”, *Metszet*, Vol 6, No 2 (2015/2), pp 20–25.

Junya Ishigami: Kanagawa
Technológiai Intézet, Japán

Kép forrása: junya.ishigami+associates

A SZÍNHÁZ VILÁGÁNAK ÜNNEPLÉSE

Lyric Theatre, Hongkong

Van Berkel vázlata

Irodalom / References

- [1] Tsiu, Clarence Hon-chee – Ku, Agnes S: „The 'Global City' as a Cultural Project: The Case of the West Kowloon Cultural District”, in *Hong Kong Mobile: Making a Global Population*, Hong Kong University Press, Hong Kong, 2008, pp 343–365, DOI: <10.5790/hongkong/9789622099180.003.0013>.
- [2] Davis, Alice: Dutch master, *CLADmag*, Vol 1 (2015), No 1, pp 38–49.
- [3] Carmona, Matthew: „Designing mega-projects in Hong Kong: Reflections from an academic accomplice”, *Journal of Urban Design*, Vol 11 (2006), No 1, pp 105–124, DOI: <10.1080/13574800500490349>.

Renderings by DBOX.

Masterplan image: © WKCD

Diagrams + sections: ©UNStudio

A Lyric Theatre Nyugat-Kaulungban (West Kowloon) épült, Hongkong ambiciózus, 40 hektáros tengerparti kulturális negyedében, ahol a nyitott közterek kulturális események széles skáláját felvonultató helyszínekkel kapcsolódnak össze. A múzeumok, színházak és koncerttermek kavalkádjá Hongkongnak olyan lüktető negyedét alkotják, amelyben a művészet különböző ágai egymásra hatnak, együtt dolgoznak, képesek az innovációra és a fejlődésre. [1]

A kulturális kínálat széles skálája mellett a negyedben lakó- és irodaépületeket is találunk, valamint 23 hektáron közterületet és köztereket, amelyeket két kilométeres kikötő menti promenád köt össze.

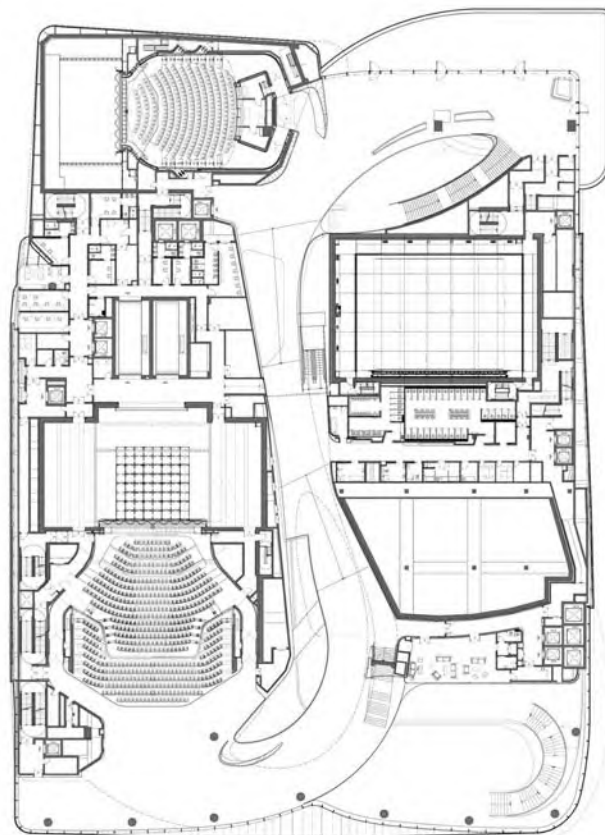
A tervezés fázisai

Amikor 2014-ben dolgozni kezdtünk a Lyric Theatre tervezésén, [2] a tenderterv programjában egy olyan kulturális épület volt, amely egy nagyszínpadot – az 1200 férőhelyes lírai színpadot – és egy nagy próbatermet foglalt magában, továbbá a hét tánc- és próbateremmel, adminisztrációs és kiszolgálóterekkel bíró közösségi házat, végül pedig kereskedelmi, vendéglátó és szabadidős funkciókat. Ebben a korai stádiumban úgy osztottuk fel az épülettömegeket, hogy minden önálló funkciót egy-egy külön épületben helyeztünk el.

Három hónappal később, amikor kiválasztottak bennünket a tervezésre, úgy változtattunk a megközelítésen, hogy egyetlen tömegbe rendeztük a teljes komplexumot, ami az épületet használó különböző csoportok közötti közösségépítést és együttműködést segíti elő. Olyan tervet dolgoztunk ki, amely a látogatói és felhasználói él-

ményre irányul; amely elősegíti, hogy a vendégek, az előadók és a színházlátogatók programjai és épületen belüli útvonalai összefonódjanak. A koncepció az épületen keresztülhaladó koreografált élményére összpontosított. Továbbá próbáltuk az épület minden homlokzatát

Alaprajz

aktiválni, ehhez a területnek mind a négy oldalán főbejáratokat helyeztünk el.

Azonban amikor már hat hónapja foglalkoztunk a tervezéssel, az épületegyüttesben elhelyezendő előadói terek további két színpaddal bővültek, miközben a lírai színpad nézőterét 1200-ról 1450 fősre növelték. Szorosan együttműködöttünk a leendő használókkal és a megrendelővel, hogy pénzügyi szempontból minél inkább fenntartható legyen a projekt, ezért három különböző típusú előadótermet kapcsoltunk össze, amelyekkel az előadómű-vészetek változatosabb körét tudjuk ellátni.

Ezen túlmenően egy másik nagy táncstúdió is bekerült a programba, és a nagy próbateremből flexibilis terület lett, amely átrendezve előadásoknak is otthon adhat, akár száz férőhelyes nézőtérrel.

2015 végére teljesen megváltozott az eredeti dizájn: a Lyric Theatre egy közel 41 000 m²-es, vegyes használatú épület lett, amely három színpadnak ad otthont (a lírai színpadnak, a kamaraszínpadnak és a stúdiószínpadnak), továbbá a nagy próbateremnek, amely kisebb előadóteremként is használható, a nyolc tánc- és próbatermet és adminisztrációs területeket magában foglaló közösségi háznak; a kereskedelmi, vendéglátó és szabadidős funkciók pedig szabadabb elrendezést kaptak.

Infrastrukturális kihívások

Az építési terület infrastrukturális ellátottsága a színház jellegzetességeiből adódóan hatalmas kihívásokat állított elénk. A kulturális negyed városrendezési masterplanján, amelyet a Foster + Partners tervezett, a terület utcaszintjét kizárólag gyalogos használatra szánták, míg az összes gépjárműves feltárás – köztük a taxi- és autóbusszállomások, az összes épület parkoló- és áruszállító területei – a földszint alatt kapott helyet. Ennek eredményeként a teljes kerületet egy hatalmas, többszintes, közös pinceszint kapcsolja össze. [3]

Továbbá a várost a repülőtérrel összekötő metróvonal a negyed nyugati szélén halad keresztül, pont a Lyric Theatre északnyugati sarka alatt. Az egész negyed feltöltésre épült, meglévő és jövőbeni, föld alatti települési infrastrukturális közműrendszerekkel. A közút és a rakodóterület is közvetlenül a tervezési helyszín alatt húzódik, így az új színházhoz komplex hang- és rezgésvédelemre volt szükség.

Ahhoz, hogy a föld alatti rakodóterület és a lírai színpad színpad mögötti része egy szintre kerüljön, az egész színháztermet 11 méterrel be kellett süllyesztenünk. Ez azonban azt jelentette, hogy a lírai színpad nagy előadóterme és egyéb színházi háttérterületek közel kerültek a föld alatti metró- és autópályához, ettől pedig a színház épületének szigetelése nagyon bonyolult lett.

A színházi és előadó-művészeti tereket végül úgy ov-

Hátsó homlokzat

a Művészek tere felől

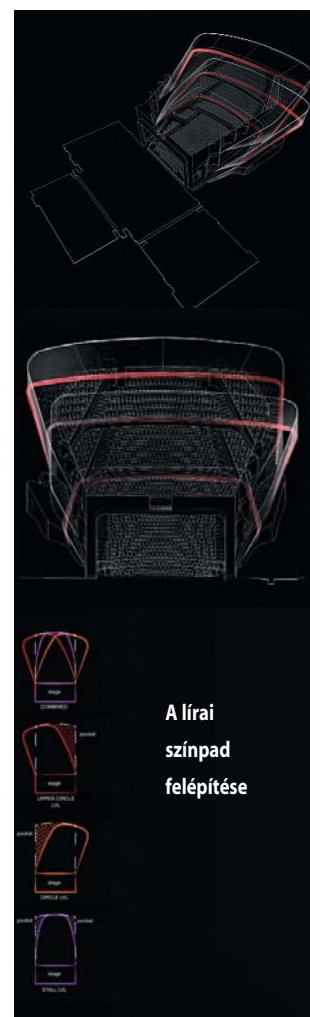
tuk meg a területen jelentkező zajtól és rezgéstől, hogy az egész épületet 650 db elválasztó rugóra ültettük rá. Ennek köszönhetően a Lyric Theatre-t minden talajszint és talajszint alatti zajtól és rezgéstől el tudtuk választani, mindattól, amit a metróalagút, a közúti forgalom és a közelben lévő, föld alatti közművek okoznak.

A színház belső elrendezése

Az épületegyüttes tervezésében a legnagyobb kihívás mégis az volt, hogy hogyan helyezzük el a három legnagyobb színházi termet az építési terület szűkös határain belül (föld alatti rakodóterületekkel) úgy, hogy mind a három színpad esetében megoldjuk a terület infrastrukturális zajától való hangszigetelést, de az egyes előadótermek belső zajainak szigetelését is, miközben biztosítjuk a szükséges közforgalmú útvonalakat a színháztermek különböző szintű megközelítéséhez.

A lírai színpad besüllyesztése és az ebből következő szükségesség indokolta, hogy a stúdiószínpadot és a kamaraszínpadot terepszint felett helyezzük el, hogy ne ütközzön a lírai színpaddal. Ennélfogva ezt a két színpadot megemeltük és eltoltuk egymástól az épülettömegben belül, biztosítva a hangszigetelésüket is.

Továbbá ahhoz, hogy a három színpad egy időben működhessen, a folyosókat is el kellett különíteni és biztosítani kellett a maximális látogatószám áthaladását rajtuk, a többi helyszínen folyó előadások zavarása nélkül. Ezért hibrid, „doboz a dobozban” elvű dupla héjszerkezetet alkalmaztunk az egyes színpadok elválasztására, mialatt „lebegő” födémetek illesztettünk a színház-

A lírai színpad felépítése

A lírai színpad

termek és a hozzájuk kapcsolódó helyiségek közé. A közös használatú, épületen belüli közlekedők a termek közötti további puffertérként működnek.

A kamara- és stúdiószínpad elhelyezésének másik fő szempontja a központban elhelyezett teherfelvonó közvetlen elérése volt. Mivel a három színpad egyetlen pincszinti rakodóterületen osztozik, a két nagy teherfelvonót szándékosan a stúdió- és a kamaraszínház között helyeztük el, ahonnan mind a két színpad közvetlenül elérhető.

A kamaraszínpad nézőtere

A stúdiószínpad

Közlekedés – a központi gerincút

A színháztermek elhelyezésével az épületen belüli közlekedés a „központi gerincút” mentén szerveződik. A gerincút belső átjáróként szolgál, közvetlen összeköttetést ad az északi oldali Művészek tere és a déli oldali kikötő között. Ezen túlmenően ez adja az épület két oldalán lévő bejáratok és a három színházterem közötti fő közle-

kedési útvonalat, miközben biztosítja a kikötő látványának fokozatos feltárulását, amint a látogató dél felé halad az útvonalon.

Hogy a közlekedési rendszer hatékony legyen, amelyel nemcsak a különböző magasságokban lévő színpadokat lehet elérni, hanem amely a színháztermek közötti és körüli területeket is átszövi, a gerincút két íves, egymás feletti rámpát alkot (alsó és felső gerincút), amelyek együttesen térbeli 8-ast formáznak. Az alsó gerincút vezeti le a látogatókat a lírai színpadhoz, míg a felső gerincút felfelé vezet a stúdió- és kamaraszínpadokhoz.

A felső gerincutat két tetőmegnyitással láttuk el a 8-as alak „hurkaiban”. Ezek a nyílások vizuális összeköttetést adnak a színház közönsége, a közösségi ház és a kereskedelmi, vendéglátó és szabadidős területek látogatói között. Ezenkívül természetes megvilágítással látják el a belső teret, és a közös tetőteraszról lenézve betekintést nyújtanak a gerincút és a folyosók felé.

Ahhoz, hogy mind a három színházterem egyszerre működhessen, mindegyikhez saját folyosót rendeltünk, amelyen keresztül közvetlenül elérhetőek a Művészek terére, illetve a kikötőre néző külső teraszok.

Ezek a folyosók és a központi gerincút együttesen egy negyedik előadóteret is alkotnak, egyfajta „látni és látszani” kapcsolatot hoznak létre a publikus gerincút és a félpublikus folyosók között. Mindegyik folyosó több szinten is a központi gerincútba torkollik, ezzel olyan átlátások keletkeznek, amelyek a szemléltető/szemlélt kapcsolatot hangsúlyozzák.

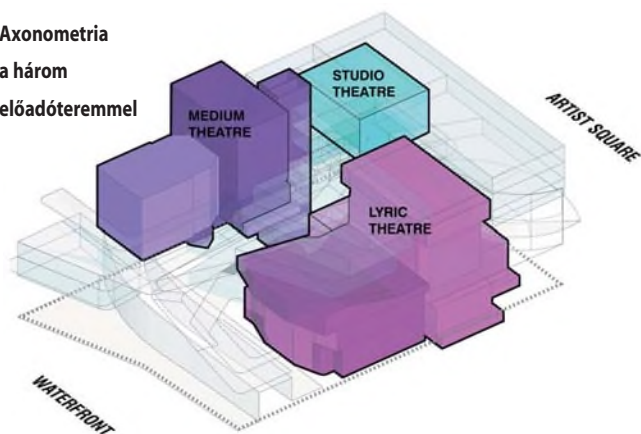
Programok elrendezése

A közösségi ház – amely adminisztrációs irodákból, illetve nyolc, helybéli és külső szervezetek számára nyitott tánc- és próbateremből áll – el van választva a színház programjától, egy üvegfelületen keresztül mégis vizuális összeköttetésben van a központi gerincúttal. A közösségi háznak saját tetőterasa is van.

A kereskedelmi, vendéglátó és szabadidős program három, egymástól független területen valósul meg, és

Axonometria

a három
előadóteremmel

magában foglalja a büféétkeztetést, az étterem, a bár és a csúcsmínőségű étkeztetés funkcióit. Ezek a területek közvetlenül elérhetőek kívülről is, és a belső gerincútról is.

Homlokzat / átláthatóság

A színházépületek ma már nem olyan zárt, sötét, titokzatos „fekete dobozok”, mint egykor voltak. Ma a színházakat úgy tervezik, hogy nyitottak, barátságosak és befogadóak legyenek – szélesebb közönséget céloznak meg, és az előadó-művészeteket mindenki számára elérhetővé teszik. Ezért a Lyric Theatre tervezésénél is nagyon fontos szempont volt az átláthatóság; a homlokzatra kivétel, mi történik az épületen belül, így hívogató a színházba járókat és mindenki mását is. Ezt a befogadó megközelítést erősíti az is, hogy az előadások időbeosztásától függetlenül további programok is várják a látogatókat. Még a stúdiószínház felett elhelyezett közösségi ház programja is lehetővé teszi a betekintést a tánc- és próbatermekbe a külső térről. Ez az átláthatóság még inkább élettel telíti az épülettől északra fekvő Művészek terét.

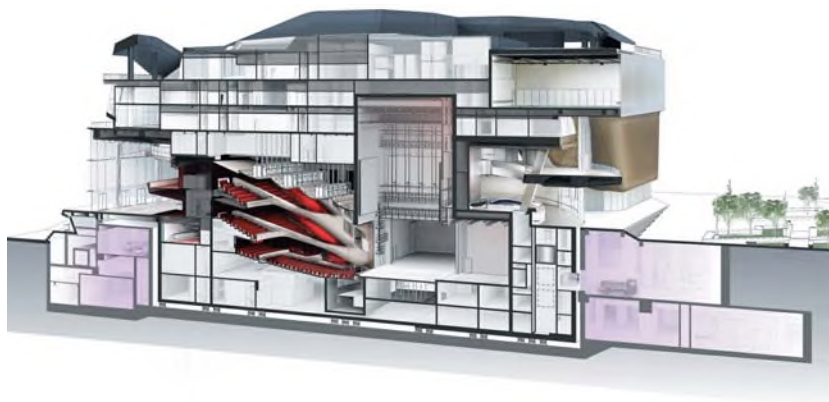
A három színpad

Míg az épületen belül a három színpadnak megvan a maga karaktere, attól függően, hogy milyen előadó-művészeti ágat szolgál ki, az építészeti formálásuk egységes, hogy egy teljes színházcsalád jöjjön létre, és az épület is koherens legyen. Ezért minden színpadnak megvan a saját, funkciójával összefüggő színe. Ez a szín nemcsak az előadótérben jelenik meg, hanem az odavezető folyosókon is, egyfajta útbaigazítónak. A színek és aterek intenzitása nő, ahogy a látogató közelebb ér az előadás helyszínéhez: az előcsarnok és a „központi gerinc” közlekedőtereiben semleges színek vannak, míg a színek intenzitása akkor éri el tetőfokát, mikor belépünk az auditoriumba.

A lírai színpad

A három auditorium közül a legnagyobb, az 1450 férőhelyes lírai színpad elsődlegesen különböző táncművészeti előadások színhelyéül szolgál, emellett más előadó-művészeti eseményeknek is otthont ad, például musicalnek, operának, filmpremiereknek. Mint a három színház közül a legelegánsabb, a lírai színpad a barokk kor színházainak nagyvonalúságára és finomságára utal a vörös és bronz részletekkel, míg a hűvösebb, szürke-barna tónusú falfelületek kortárs hangulatúak.

A lírai színpad alaprajza az aszimmetrikus üléselrendezésből adódik, az egymás feletti, eltolt szintek a lehető legtöbb ülés elhelyezését teszik lehetővé a korlátozott kiterjedésű épületben. Az oldalülések szögének és az er-

kélyek mellvédjének köszönhetően a színpadról mégis szimmetrikusnak tűnik a terem, ami a táncosoknak fontos.

Ezenkívül az első erkélyszint mérete a lehető legnagyobb, ahonnan a táncosok a legjobban láthatók, míg a minden szinten meglévő kisebb nézőtéri mezők nagyobb intimitást adnak ezen a nagy nézőtéren.

A kamaraszínpad

A 600 férőhelyes kamaraszínpad színházi és táncművészeti célokat szolgál. Ebben a térben sötét színezetű lila ad kontrasztot a fémbetétes diófa felületekkel. Hogy intimebb, egységes nézőtér jöjjön létre, nem egymás feletti az elrendezés, hanem az alsó és felső nézőtéri szintek vizuálisan egységesek, csak egyetlen geometrikus gesztus választja el őket, amitől a felső szint „lebegni” látszik.

A stúdiószínpad

A 270 férőhelyes stúdiószínpad kis és közepes, beszéd alapú drámai előadásokra készült.

A homogén sötétkék színű belső páholyszerű atmoszférát teremt. Ahhoz, hogy az intimitás valóban magas fokát érje el, a nézőtér és a színpad eleje is egyetlen térben van, összefárva az előadókat a közönséggel.

Koreografált élmény

Bár ennek az egészen kompakt épületnek a tervezése során számos izgalmas kihívással találtuk magunkat szembe, amikor elkészül, a Lyric Theatre élő, nyitott, hívogató helyszín lesz, mely sokféle előadó-művészetet tár Hongkong színházjáró közönsége elé. A színpadokat kiegészítő közösségi ház és a kereskedelmi, vendéglátó és szabadidős funkciók biztosítani fogják, hogy a komplexum élettel teljen meg a nap minden szakában, és ön-maga is vezető szerepet játsszon a nyugat-keleti kulturális negyed életében.

Ben van Berkel

Fordította: Ware-Nagy Orsolya

Metszet a lírai színpadon keresztül

Építész: Ben van Berkel, Hannes Pfau, valamint Garrett Hwang, Shuyan Chan (UNStudio)

Építető: West Kowloon Cultural District Authority

Építész munkatársak: Sean Ellis, Praneet Verma, Josias Hamid, Irina Bogdan, Alexander Meyers, Jeff Lam, Iker Mugarra Flores, Deepak Jawahar, Mimmo Barbaccia, Evan Shieh, William Benjamin Lucas, Caroline Smith, Vera Kleesattel, Albert Lo, Arnold Wong, Emily Yan, Haibo He, Abraham Fung, Mihai Soltuz, Betty Fan, Johnny Chan, Berta Sola Sanchez, Eric Jap, Chuansheng Zhang, Kyle Chou, Bennet Hu, Kenneth Sit, Kevin Yu, Weihong Dong, Stephni Jacobson, Piao Liu, Francois Gandon, James Jones, Mingxuan Xie, Iris Pastor, Jonathan Rodgers, Kaisi Hsu, Pragya Vashisht, Nora Schueler

Mérnöki szakágak: AECOM

Környezetvédelem: WSP

Színháztechnika: The Space Factory, Carr and Angier

Akusztika: Marshall Day

Homlokzat: inHabit

Tájépítészet: LWK Partners

Világítás: ag Licht

BIM: isBIM

Közlekedés: MVA

Látványtervek: DBOX

Rajzok: UNStudio

HATÁROK NÉLKÜL

Nemzeti Táncszínház a Millenáris Parkban

Főhomlokzat: faburkolatba
csomagolt térplasztika

Építész:
Zoboki
Gábor,
Orlovits
Balázs,
Lente
András

Mechwart András, Zipernowsky Károly, Déri Miksa és Bláthy Ottó Titusz. Csupa olyan jeles férfiú, aki a budai Millenáris Park területén álló volt Ganz Villamossági Művekhez kötődik. Ganz Ábrahám örököseként Mechwart 1878-ban itt alapította meg a vállalat elektrotechnikai osztályát. Ezen a helyen látott napvilágot az első öngerjesztésű váltakozó áramú generátor és Zipernowskyék világsszabadalma (1885), ami megoldotta a transzformátoron alapuló villamosenergia-elosztás és energiaátvitel kérdését. [1] A hely aurája felőle közel százötven évet és magában foglalja az Országút jelentős részét, amelynek határát keletről a Mechwart liget jelöli.

A Ganz budai telepének tudomány- és ipartörténeti jelentőségű transzformátorgyárát a második világháborúban lebombázták, majd 1947-ben az eredeti helyén egy új háromhajós csarnokot emeltek. A szintmegosztás nélküli, nagy belmagasságú bazilika tetőszerkezete alatt a szocialista korszakban is folyt a termelés. [2] A gyár területét 1990 után ötletszerűen hasznosították tíz éven át, végül magán- és állami érdekltségek között osztották fel. Utóbbi sorsáról kormányhatározat döntött, és a millennium apropóján jelképesen a magyar tudomány és innováció parkjává szentelték fel. A megosztott beruházás produktuma azonban nem egy klasszikus ipari park lett, hanem sokféle kezdeményezés egyvelege, amelyen belül a kulturális kapacitás jelentősége nőtt meg. A Millenáris végérvényesen 2012-ben lépett erre az útra, amikor a Láthatatlan Kiállítás ide költözött.

A rendszerváltás utáni időszak bizonytalanságai közepette a transzformátorgyár épületét egy televíziós stúdiószínpad használta, bár sokáig nyitva állt még egy alternatív irány: a Ganz művek egy része megmaradhatott volna a „munka templomának”, ahogy Berlinben a több mint száz éve működő AEG turbinagyár. [3] Noha Peter Behrens premodern alkotása csodával határos módon

túlélt a második világháborút, míg a Kis Rókus utcai csarnok nem, a genius loci itt is valamivel több figyelmet érdemelt volna a városatyáktól.

A Nemzeti Táncszínház megjelenése már a kulturális fórum melletti döntés következménye, jóllehet összekapcsolódik a budavári karmelita kolostor átalakításával, amelynek egykori temploma 1787-től Budapest első kőszínházának, 2001–2014 között pedig a Nemzeti Táncszínháznak adott otthont. A költöző intézmény a Millenáris Teátrumot váltja, amely a régi trafógyár szabadtéri színpaddal megtöltött együttesét (E jelű épület) foglalta el. Zoboki Gáborék (ZDA) terve egy komplexebb program részeként idővel a Millenáris lüktető szíve lesz.

A határozatlan térfalú, de zárt tömegekkel övezett park közepén a közelmúltban még egy mesterséges tó terült el. A tó ugyan eltűnt, de megváltozott a Millenáris üzenete is. A ritkán látogatott kuriózumok mellé beköltözött a közélet, amely nemcsak a helyszínt, de a Táncszínház entitását is újraértelmezi. A kommunikáció szempontjából ezért megnőtt a jelentősége a formatervezésnek. [4] Erre különösen érzékeny ez a kor, amelyben hozzászoktunk, hogy minden formához kulturális üzenetek társulnak, noha a terek és térrendszerek titkosabb világa is rendelkezik hasonlókkal. [5] Míg az előbbi általában közérthető, az utóbbi kódolásához és dekódolásához a szakma elítéléséhez kell tartozni. A ZDA épülete finoman formatervezett, de összhatásában domináns előterével mindkét kritériumnak megfelel még akkor is, ha számításba vesszük, hogy az új narthex a meghosszabbított háromhajós bazilikának alig negyedét teszi ki, míg az épület hátsó kubatúrája jóformán érintetlen maradt.

A méretében tekintélyes és vizuálisan tökéletesen nyitott előtérre kevés hasonló példánk van. A meglévő épületet interpretáló, de azt formailag és programjában meghaladó kulturális fórum gondolata kisebb léptékben

a veszprémi Hangvillánál (Anthony Gall, 2013) [6], nagyobb léptékben pedig a vásárcsarnokot rendezvényközponttal házasító újpesti piacnál (Bun Zoltán, 2018) is megvalósult, ám a funkciók vegyessége egyiknél sem teremtett olyan tiszta szituációt [7], mint a táncszínházi foyer. Utóbbiról az az érzésünk, mintha megtoldaná a fizikai teret, ami elméletileg lehetetlen, hacsak nem négydimenziós koordinátarendszert alkalmazunk. [8] Amilyen elvont ez a tapasztalat, épp olyan autonóm az épület. Élénk dinamizmusa magával ragadó, mégis letisztult. Nincs már benne semmi a Müpa előcsarnokának heterogén, kissé túlformált enteriőrjéből. [9] Az átlátha-

nyezetbe, az Erzsébet térre! Itt a színház mellé a kávé, ott a kávé mellé egy színház jönne jól. [12]

A faburkolatba csomagolt térplasztika legattraktívabb eleme az előcsarnokot fedő hiperbolikus felület. A szemlélő itt már önkényességet neszel, de ismét csalatkozik: a redőző födém egy újabb lelátó vonalait követi, ezúttal alulról. Az emeleten a kamaraszínpad található, amelynek belseje a hagyományos szcenikai konfigurációkon túl olyan egységes tér hatását kelti, ahol a színpad-néző-tér között nincs éles határ, így a néző inkább résztvevője az előadásoknak. Ez a gondolat az egész terven következetesen vonul végig. Nemcsak az emeleten és az előcsar-

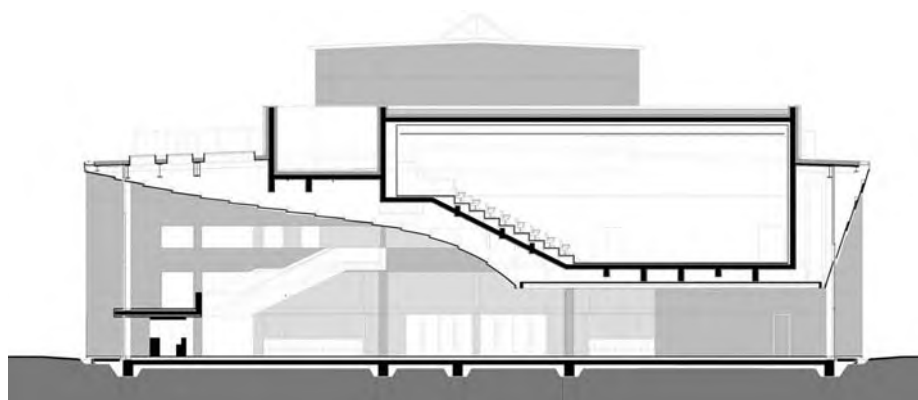

tó, már-már üres előcsarnok visszafogott anyaghasználata és lecsendesített részletei mellett jól érvényesül a vonal ereje. A folytonos vonalé, amely a tervező lendületes kézjegye.

Ahogy egykor Alvar Aaltónál a viipuri könyvtár (1927–1935) auditóriumának hullámvonalú mennyezete, Zobokinál a széles, felfelé keskenyedő lépcsőt is indokolja a praktikum, hiszen az nemcsak egy barokkos, reprezentatív lépcső, hanem másodlagosan egy színházi lelátó is. Az előtér nem az üresség apoteózisa [10] (az építészetelmélet nyelvén: deformáció), hanem láthatatlan színpad, amely megtölthető a legkülönbébb programokkal (információval). [11] E rejtett pódium a csarnok fényvel átjárt, vetett árnyékokkal átszőtt alapterületével keveredik, ahogy összeolvad a fedett-nyitott terrasszal is. Utóbbi nem is marad kitöltetlenül. Itt lennének azok a kávézóasztalok, amelyek – akárcsak a Müpánál – a városi kontextus illúziójának hiteles díszletei. Fordítsuk meg a gondolatot és helyezzük át egy elfeledett urbánus kör-

nokban, hanem az előcsarnok és a nagyterem között, valamint magában a nagyteremben is felfedezhető. A régi és az új épületrész határán nyíló méretes kapuk a semperi háromosztatú színháztípusnak újabb belső határvonalát számolják fel. [13] Mi több, az eredeti elképzelések szerint itt egy teljesen eltűnő mobil falnak kellene állnia.

Metszet: az előcsarnok mennyezete a kamaraszínpad nézőterének vonalát követi

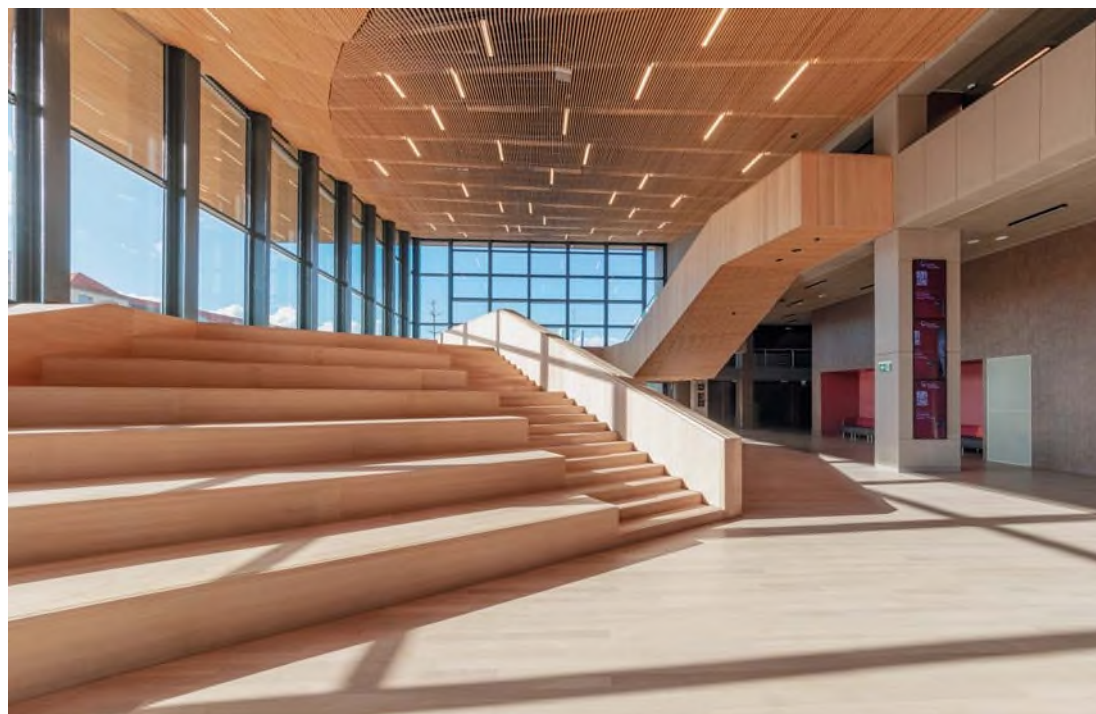

Az előcsarnok felfelé keskenyedő lépcsője egyben színházi lelátó

Irodalom / References

- [1] Berlász, Jenő: „A Ganz-gyár első félszázada 1845–1895”, *Tanulmányok Budapest Múltjából*, Vol 12 (1957), pp 349–458.
- [2] Koroknai, Ákos: *A Ganz Műszer Művek története*, Ganz Műszer Művek, Budapest 1975.
- [3] Fischer, Jan Otakar: „A Berlin Landmark Keeps on Keeping On”, *The New York Times* (online), 2010-01-18, hozzáférhető: <<https://www.nytimes.com/2010/01/19/arts/19iht-turbine.html>> [utolsó belépés: 2019-02-02].
- [4] Baudrillard, Jean: *A tárgyak rendszere*, Gondolat, Budapest 1987.
- [5] Lefebvre, Henri: „A tér termelése”, in Moravánszky Ákos – M. Gyöngy Katalin (eds), *A tér: Kritikai antológia*, Terc, Budapest 2007, pp 220–225.
- [6] Katona, Vilmos: „Idők jelei: Hangvilla Veszprémben”, *Régi-új Magyar Építőművészet*, No 1 (2014), pp 4–7.
- [7] Wesselényi-Garay, Andor: „Nézőpontok között: Az újpesti új Vásárcsarnok és Kulturális Rendezvényközpont”, *Metszet*, Vol 9, No 6 (2018), pp 10–17.
- [8] Talata, István: „Négydimenziós konvex politóp ábrázolása GeoGebrával”, *Dimenziók: Matematikai Közlemények*, Vol 5 (2017), pp 11–18, DOI: <10.20312/dim.2017.02>.
- [9] Wesselényi-Garay, Andor: „Illusztratív építészeti”, *Alaprajz*, Vol 12, No 1 (2005), pp 12–17.
- [10] Katona, Vilmos: „Az 'üresség tere': A panonhalmi bazilika szentélye”, *Régi-új Magyar Építőművészet*, No 10 (2015), pp 22–24.
- [11] Kipnis, Jeffrey: „Egy új építészeti felé”, in Kerékgyártó Béla (ed): *A mérhető és a mérhetetlen: Építészeti írások a huszadik századból* (második kiadás), Typotex, Budapest 2004, pp 348–367.

A vonal ereje az előcsarnokban

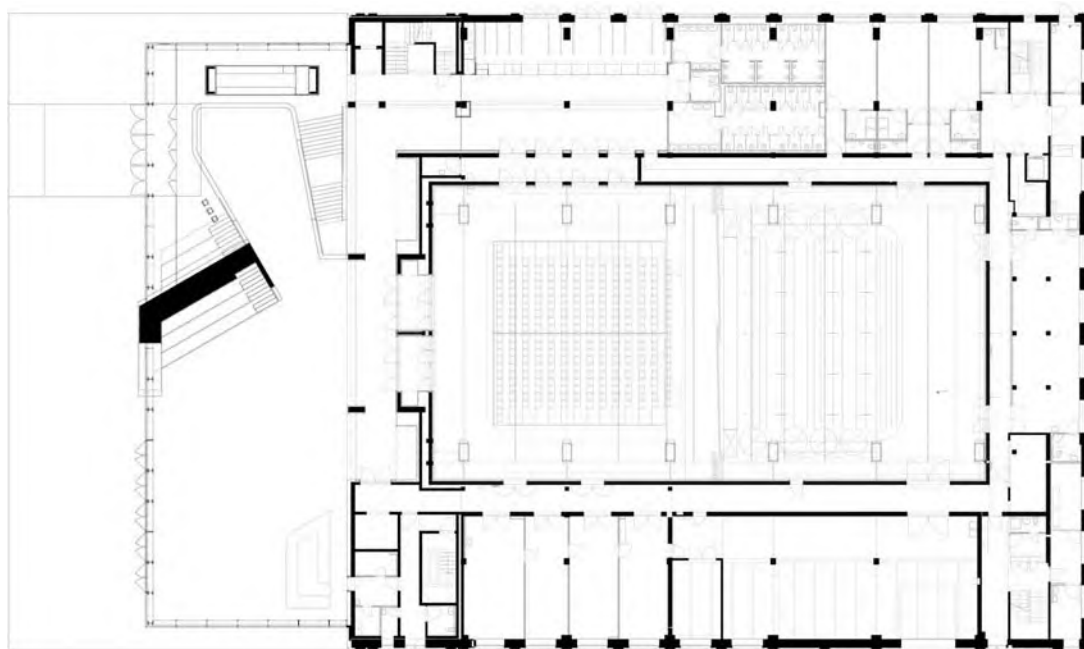
Mobilfallal osztható próbaterem

A nagyterem háromszáznyolcvannégy néző befogadására képes, de ez egy viszonylagos szám, ami csak hagyományos, frontális nézőtéri elrendezés mellett érvényes. A koncepció itt is az egy-tér ideája volt, amelyet két fontos érv indokol. A funkció oldaláról közelítve a maximális átrendezhetőség programja, a meglévő épület védelme szempontjából pedig az, hogy így az ipari műemlékhez nem kellett jelentős mértékben hozzányúlni. A földszinten még a színházi minimumnak gondolt színpadi emelvény is hiányzik, és a csarnok teljes területe fölött – beleértve az alkalmi nézőteret is – alacsony belmagasságú zsinórpádlás található. Talán még a megbízó sem vette lajstromba mindazoknak a rendezvényeknek a sorát, amelyeket egy ilyen térben a táncbemutatót kívül

tartani lehet: bálók, konferenciák, mérkőzések, kiállítások, kísérleti performanszok... A transzdiszciplinaritás tökéletes összhangba került az óvatos építészeti gesztusokkal.

Bár az emeleti karzat középtűt, a színpad jelképessé redukált válaszvonalánál megszakad, a bazilika mellékhajóiban körbejárható az előadótér. A folyosót kiszolgáló helyiségek koszorúja veszi körül, és négy lépcső került az épület négy szegletébe. A válaszvonal érzékeny logikai határ a színház publikusabb zónája és a backstage között, ahol az emeleten zömében irodák és két nagy próbaterem található. Az egyik mobil falakkal tovább osztható, hogy mindig az aktuálisan fellépő társulat igényeihez igazodjon. Balett-gyakorlóteremnek is kiváló.

Földszinti alaprajz

Végül a részletekről. Az előcsarnok feletti kamaraterem tartószerkezete nagy fesztávú, szintmagas vasbeton szerkezet, míg a nagyterem fölött megmaradt az eredeti keretváz és csarnokfedés. A karzatot a meglévő tartókról függesztették le, így nemcsak megóvták, hanem hasznosították is a régít. A belsőben az ipari puritánság fekete

színbe mélyed, a válaszfalakon faburkolat található, amelynek töréseit és mintázatát akusztikai követelmények alakították. Könnyen titulálnánk posztmodernnek a kamaraterem zsindeyszerű falfedését, ám a ferde és szabálytalanul hézagos elemek geometriája is egzaktan célszerű (ti. így szóródik a teremben egyenletesen a hang). Tovább keressük a l'art pour l'art-t, de nem találjuk. Még a foyer sűrű lécburkolata is a kivitelezés racionalizálása mellett szól, hiszen egyenes vonalakkal követi le a hiperbolikus felületet. Az épület minden szöglete átgondolt, aminek érvényét még a vártnál valamivel gyengébb építőipari megvalósítás sem csökkenti.

Ha megkérdeznék ezek után, miről szól ez az épület, azt Christopher Alexander-féle tómondatokban [14] lehetne a legjobban összefoglalni: Nyitás a külvilág felé. Finom térplasztikai folytonosság. Múlt és jelen. Homogén terekkel felülírt határok. Lebegő szerkezet. Fa és acél. Célszerűség mindenütt.

Katona Vilmos

- [12] Kubinszky, Mihály: „A Nemzeti Színház építészeti tervpályázata”, *Magyar Szemle* (új folyam), Vol 6, No 9-10 (1997), hozzáférhető: <http://www.magyzsemle.hu/cikk/19970901_a_nemzeti_szinhasz_epiteszeti_tervpalyazata> [utolsó megtekintés: 2019-02-02].
- [13] Hartoonian, Gevork: „Gottfried Semper: The structure of theatricality”, *Art Criticism*, Vol 18, No 2 (2003), pp 6–21.
- [14] Alexander, Christopher: „Az építészet időtlen útja: A nyelv pusztulása”, in Kerégyártó Béla (ed): *A mérhető és a mérhetetlen: Építészeti írások a huszadik századból* (második kiadás), Typotex, Budapest 2004, pp 219–230.

Célszerű lépcsőház, átgondolt szögletek

A kamaraterem

Építész: Zoboki Gábor, Orlovits Balázs, Lente András

Építész munkatársak: Jánossy Johanna, Heppes Miklós

Megbízó: Nemzeti Táncszínház

Építető: Millenáris Kulturális Közhasznú Nonprofit Kft.

Épület- és teremakusztika: Fürjes Andor

Színháztechnológia: Tompai Zsuzsa

Statika:

Bencze Zoltán, Kólya Bence

Épületgépészet: Berzétei László, Lukács László

Épületvillamosság: Sági János

Tűzvédelem: Csuba Bendegúz

Generálkivitelező:

ZÁÉV Építőipari Zrt.

A 2001-es átalakítás tervezője:

Benczúr László

Alumínium függőnyfal- és nyílászárórendszerek:

Alukönigstahl Kft.

Falburkolat:

Vescom Sylvan/Top Trade

Fotó: Bujnovszky Tamás

AZ OFIS ARCHITEKTI NYUGATON ÉS KELETEN

A főhomlokzatot
„kosarakba” rendezett
erkélyek teszik
mozgalmassá

Basket (Kosár) Apartmanház, Párizs

Egységes berendezésük a szobák

Irodalom / References

[1] Tschumi, Bernard: *Cinegram Folie, Le Parc de la Villette*, Princeton Architectural Press, New York 1987, pp 3–9.

[2] Hidalgo, Anne et al: *Plan Climat de Paris, Vers une ville neutre en carbone et 100% énergies renouvelables*, Mairie de Paris, Paris 2018, p 37, hozzáférhető: <<https://api-site-cdn.paris.fr/images/102678>> utolsó belépés: [2019-01-18].

Városszerkezet

Az épület hosszú és keskeny telken áll, a La Villette [1] park szélén, Párizs 19. kerületében, a Reichen et Robert & Associés iroda által tervezett fejlesztési területen. A telket keletről az új párizsi villamosvonal szegélyezi. Nyugati oldala a villamosremizzel határos, amelynek a tetején futballpálya van. Az alsó három szint határoló-falának egyben a remiz falának kell lennie.

Telekadottságok

A telek nagyon sajátos formájú: 11 méter keresztben, és körülbelül 200 méter hosszan nyúlik el észak-déli irányban. Ez különösen fontosá teszi a keleti homlokzatot, mely a villamosvonalnak, kerékpáros és gyalogútnak is helyt adó Route des Petits-Ponts folytatására néz.

Telepítés

Kettébontottuk az épület hosszú tömegét, és egy keskeny híddal kötöttük össze. A két tömeg között egy kert található. Az épület 11 szintes: a kiszolgáló pinceszint, majd a közösségi földszint fölött kilenc szinten egyetemistáknak kialakított apartmanok találhatók. A szerkesztés nagyon racionális és moduláris.

Tervezési program

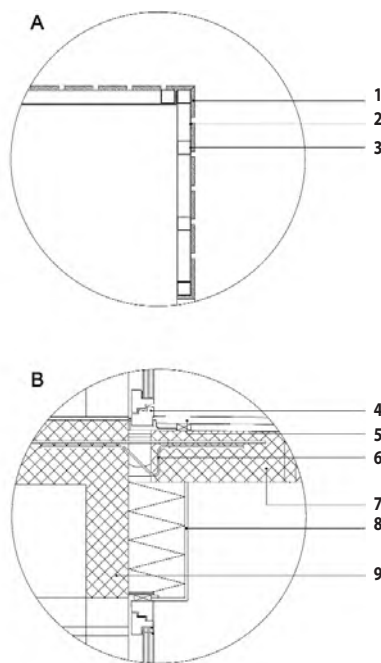
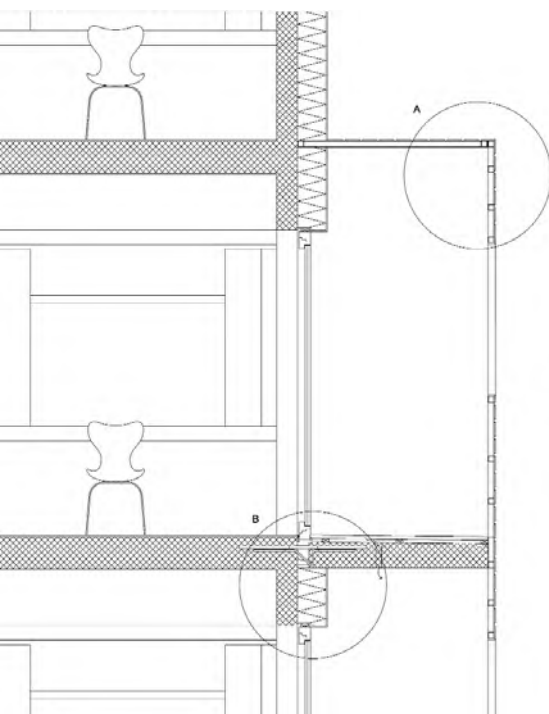
A fő cél az volt, hogy az egyetemistáknak egészséges környezetet teremtsünk az egyéni és közös tanuláshoz, a találkozáshoz. A futballpálya felőli oldalon végig nyitott folyosó, gang van, mely a pályára néz, és amelyről kilátás nyílik a városra és az Eiffel-toronyra is. A közösségi térként is szolgáló gangon keresztül közelíthetők meg az apartmanok. Minden egység egyforma nagy, és egyfor-

Kettébontották a kétszáz méteres épületet

Fenntartható hatékonyság

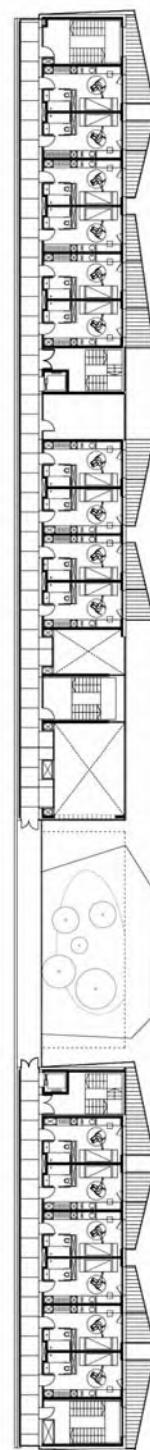
Az épület energiahatékony, hogy megfeleljen Párizs fenntarthatósági fejlődési igényeinek. A Plan Climat [2] célja, hogy a lakások a jövőben 50 kWh/m² vagy kisebb fogyasztásúak legyenek. Az energetikai igényeknek és a kivitelezési határidőnek egyszerű, jól hőszigetelt és szellőztetett megoldással lehetett megfelelni, mely egész év-

Erkélycsomópont

1. 50×10 mm fa kompozitlemez
2. Terpesztett acéllemez
3. Grafitszürke acéltartó
4. Faablak háromrétegű üvegezéssel
5. 1500×750 mm teakfa deszkák
6. Hőhíd megszakító
7. 175 mm vasbeton lemez lejtésben
8. Építőlemez burkolat
9. Vasbeton falazat

Első emeleti alaprajz

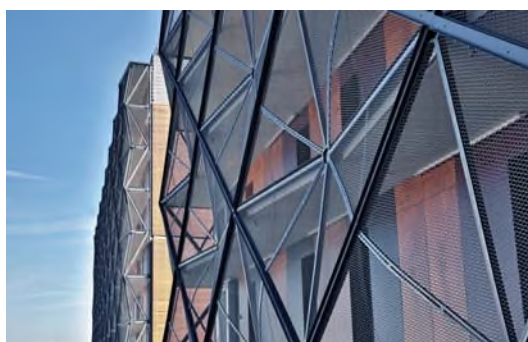
mán van felszerelve a tervezés és kivitelezés optimalizálása érdekében: előtér, fürdőszoba, gardrób, teakonyha, dolgozószobák és ágy. Minden apartmannak az utcára néző erkélye van.

Tervezési elv

A keskeny, hosszú elrendezés a tíz emelettel erőteljes jelenlétet teremt. A két tömegnek két különböző homlokzata van a funkciónak és a programnak megfelelően: a Petits-Ponts utcára néző homlokzaton különböző méretű erkélykosarak vannak HPL (idehaza dekor- vagy kompaktlemezeként ismert – a szerk.) lemezből. Az irányuk véletlenszerűen váltakozik, hogy a nézetek és a homlokzat ritmusa változatos legyen. Az eltolts kosarak dinamikussá teszik a felületet, miközben a méretet és az arányt is megbontják. A futballpályára néző homlokzat apartmanokhoz vezető nyitott folyosóját 3D acélháló zárja le. A két tömeget az első emeleten keskeny híd köti össze, mely szintén egy nyitott közösségi tér az egyetemistáknak.

Hátsó homlokzati részlet

ben jól működik. A külső folyosók és üveg lépcsőházak természetes fénnel jól világítottak, így a közös terek energetikailag is megfelelőek, kényelmesek és világosak. Az épület kívülről 20 cm hőszigetelést kapott. Hőhíd megszakítókat alkalmaztunk a folyosók födéménél és az erkélylemezeknél a hőhidak elkerülésére. A szellőzés kétcsatornás mesterséges szellőztetőrendszerrel megoldott, amely minden apartmanban friss levegőt és optimális hőmérsékletet biztosít egész évben. A friss levegő az elhasznált levegő hőjét újrahasznosítja. A tetőt 300 m² napcella borítja, így állítva elő elektromos áramot. Az esővizet a területen gyűjtik tározóba, mely megoldja a külső zöldfelületeket locsolását.

Építész: OFIS Arhitekti, Rok Oman, Špela Videčnik, Robert Janez, Janez Martinčič, Andrej Gregorič, Janja del Linz, Louis Geiswiller, Hyunggyu Kim, Chaewan Shin, Jaehyun Kim, Erin Durno, Javier Carrera, Giuliana Fimmano, Jolien Maes, Lin Wei
Építtető: Régie Immobilière de la Ville de Paris
Fotó: Tomaž Gregorič

FC Bate Boriszov Stadion

A Skin oldott formája

A Skin és a lelátók közötti tér – ellenőrzött biztonság

[3] Pallasmaa, Juhani: *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*, Chichester: Wiley-Academy 2005, p 11.

A terv figyelembe vette a helyszín természeti adottságait és a korábbi beavatkozásokat, miközben a lehető legtöbb fát tartja meg. A 13 000 ülőhely mellett háromezer négyzetméternyi közterületet is tartalmaz az UEFA négy-csillagos besorolású stadion. A közúti forgalom és a parkolás az erdőbe ékelődik.

Az aréna egyetlen gömbölyded tömeg, így egyetlen lekerekített tárgy benyomását kelti.

Az arénán feszülő Skin [3] lyukacsos kifeszített textil benyomását kelti, amelyet a stadion vázára húztak. A Skin és a tribünök közötti fedett tér köztér, egyfajta utca közfunkcióval (üzletek, bárók, szolgáltatások, vécék), fedette galéria (irodák, VIP, sajtó) található.

A beltérben a lekerekített aréna kiváló akusztikát hoz létre, és segíti a belső atmoszféra létrejöttét a játékosok és a szurkolók számára a meccs alatt, de segíti a koncentrációt edzésidőben is. A pálya észak-dél tájolású, 85×105 méter teljes felülettel, amelyen belül 68×105 méter a játéktér. A fennmaradó terület elég helyet biztosít a reklámtáblák, fotósok és kamerák számára. Az ülések 27-28 sorba rendezettek az oldalakon, és 17 sorba a pálya végein. A felső nyugati galéria a sajtókabinok szá-

mára van fenntartva, ülésekkel és asztalokkal 40 tudósítónak, valamint közvetlen lépcsővel a sajtószobához és az interjúterülethez. A keleti oldalon vannak a VIP-standok 250 üléssel, bárral és pihenőterekkel. A VIP-részeget közvetlen lifttel lehet elérni a bejárat területi kocsifelhajtójáról. A sportolóknak külön bejárata van az alsó szinten, gyalogjárával a csapatbuszokig és a parkolóiig. Minden pályabejáratnál van két öltöző, interjúterület, fizioterápiás (gyúró-) szoba és doppingellenőrzési szoba.

Négy szint található kiegészítő programmal és szolgáltatásokkal a nyugati lelátó alatt, és három szint a keleti alatt. A nézők előcsarnoka az első emeleten van, négy lépcsőházból megközelíthető. Ez fedett terület, természetes szellőzéssel, fűtés nélkül. A belső stadiontér körül körben ebben a térben vannak a látogatói vécék, büfék, elsősegélyhelyek és fogdák: ebben a térben lehet eltölteni a félidők közötti szünetet. Háromezer négyzetméternyi közfunkció van a földszinten, az északi, déli és keleti oldalon. Utóbbin étterem és bowlingpálya található. Az étterem készíti az ételeket a VIP-részleg számára a mérkőzések alatt, a catering számára felvonóval a VIP-társalgóba és a nyilvános előtér bárba. Délen nyilvános fit-

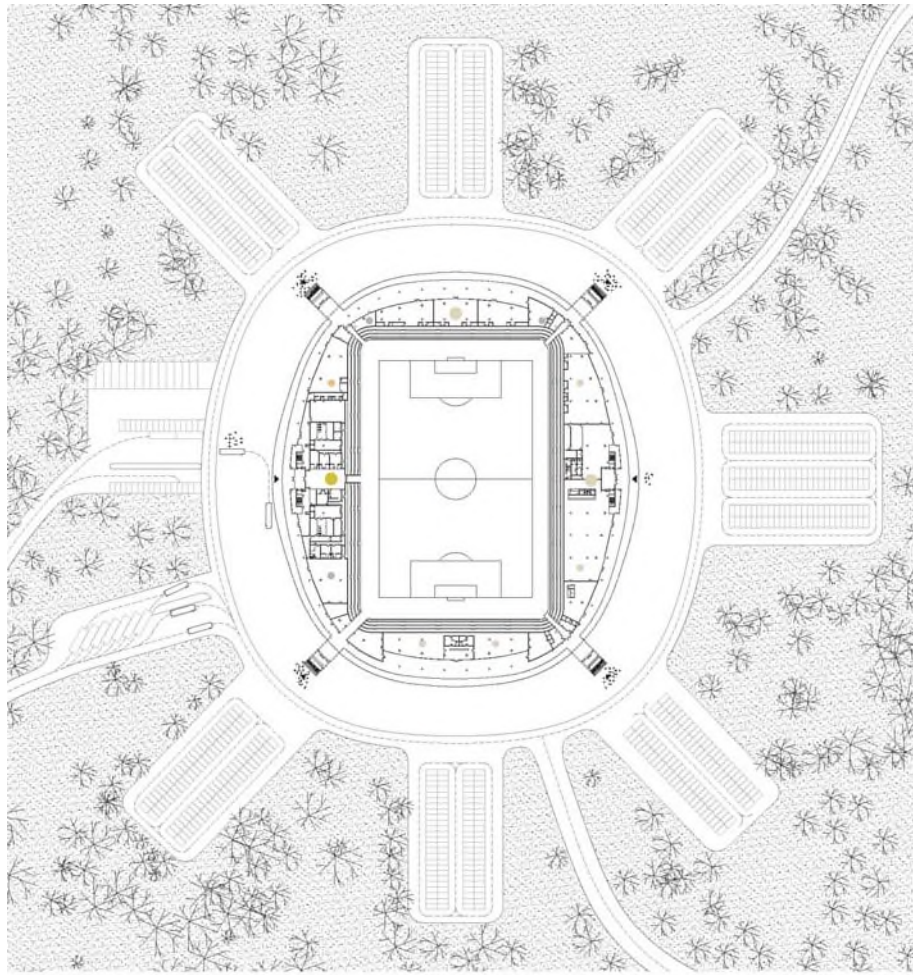
nesz- és tornatermek találhatók. Más közösségi területek különböző kereskedelmi funkciókat szolgálnak. Minden étterem megközelíthető a nyilvános szintről. A szint körül gyalogos zóna húzódik, körbejárásra, találkozásra.

Špela Videčnik

Összkép az erdő felől

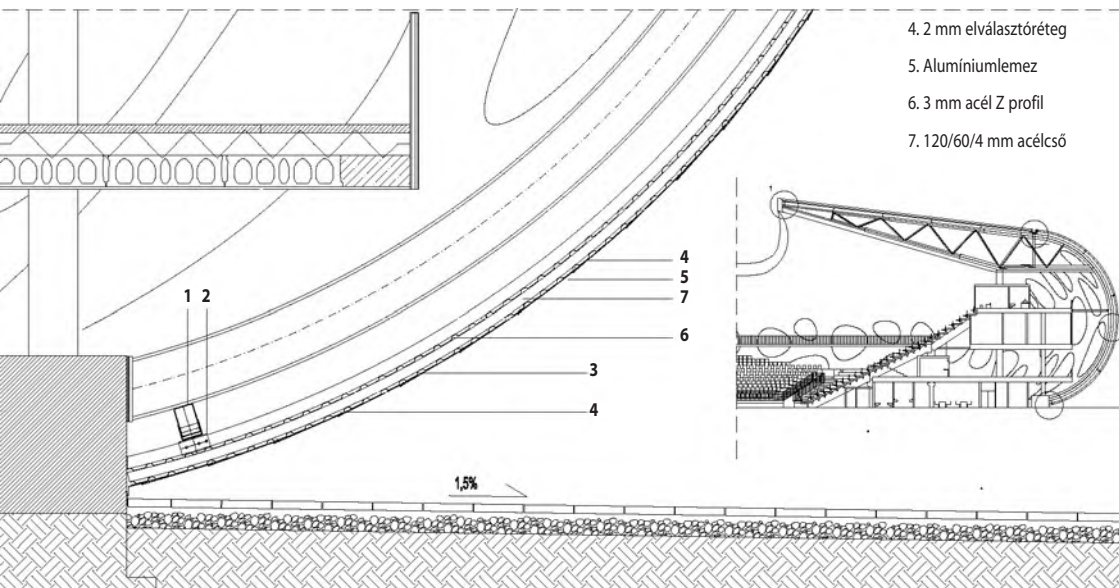
A belső is lendületes

Helyszínrajz az első szint alaprajzával

Lábazati részlet

1. 300/200/6 mm acélcső
2. 140/80/8 mm acélcső
3. E35/207/1,5 mm alumínium trapézlemez
4. 2 mm elválasztórég
5. Alumíniumlemez
6. 3 mm acél Z profil
7. 120/60/4 mm acélcső

Építész: Rok Oman,
Špela Videčnik

Építész munkatársak: Janez
Martincič, Rok Gerbec, Andrej
Gregorič, Janja Del Linz, Katja
Aljaž, Ana Kosi, Ieva Cicinaite,
Grzegorz Ostrowski, Filip
Knapczyk, Sergio Silva Santos

Munkatársak: Lorna Jackson,
Patrycja Majewska, Rita Dolmany,
Dusan Chobor, Darko Ivanovski,
Alex Manecan, Catalina Severin,
Michele Albonetti

**Helyi építészeti és mérnöki ter-
vezés:** Magnus Group

Építtető:
FC Bate, Boriszov megye

Fotó: Tomaž Gregorič

EURÓPAI ÉPÍTÉSZET, JAPÁN NAPFÉNY

Az Alphaville két alkotása

Helyszínrajz – a Kója-hegy lábánál

Kójaszan vendégház

(Kója, Japán)

Építész: Kentaro Takeguchi + Asako Yamamoto (Alphaville)

Projektvezető: Tomohisa Koike

Statika: Takashi Manda

Kivitelezés: Kimuko Co.

Fotó: Toshiyuki Yano

Az irodát két építész, Takeguchi Kentaro (Kentaro Takeguchi) és Jamamoto Aszako (Asako Yamamoto) alapította, mindketten az ősi japán fővárosban, Kiotóban (Kyoto) kezdték építészeti tanulmányaikat, és Európában folytatták. Tudva, hogy az építészet fogalma és története, valamint a modern építőmérnöki tudomány Európából származik, nagy különbséget találtunk Ázsia és az északi országok klímája között, különösen a természetes fény színe tekintetében, mely szorosan összefügg a háromdimenziós tér minőségével. Az erősebb és világosabb japán napfényt megfelelően szabályozni kell kevesebb megnyitással, hogy nyáron a belső tér hűvös legyen, télen pedig meleg.

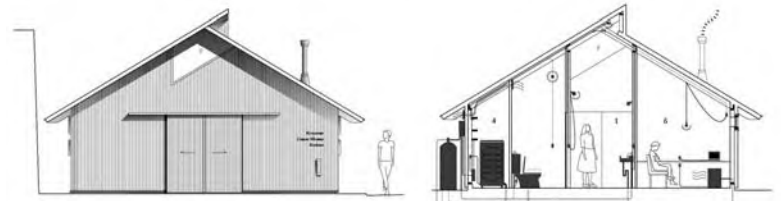
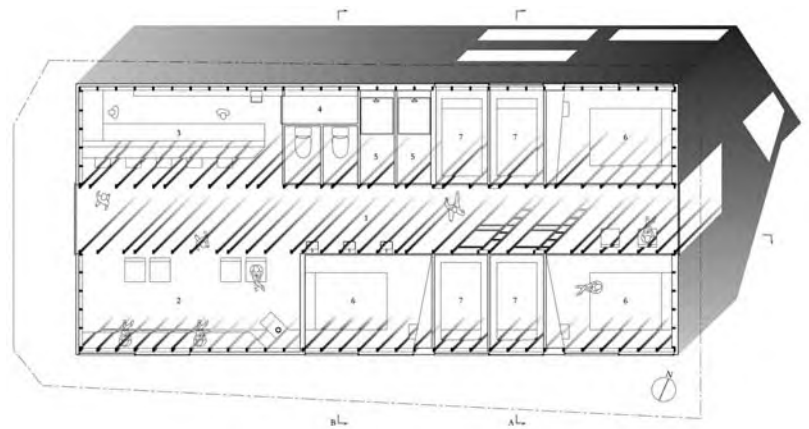
Itt két munkánkat mutatjuk be, mindkettő tekintettel van a japán napfényre, kombinálja a modern mérnöki tudást a japán hagyománnyal, és finoman reagál a kortárs városi környezetre.

Kójaszan (Koyasan) vendégház, Kója (Koya)

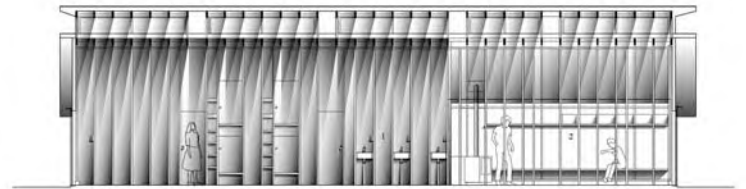
A világ minden tájáról érkező fiataloknak terveztük a vendégházat a Kójaszanon (Koya-san), a Kója-hegy [1] nevű szentélynél, az 1200 éve alapított Singon (Shingon) buddhizmus központi templománál, UNESCO világörökségi helyszínén. A fogadó keveréke a japán kapszulahoteleknek, ahol az intimitáson van a hangsúly, és egy ifjúsági szállásnak, ahol a vendégek aktívan kommunikálnak egymással. Minden helyiség a közös központi térből nyílik, így megfelelő távolságot vehetünk más vendégektől, biztosítva privát terünket. Karcsú faszerkezetet választottunk, ennek köszönhetően az egy oszlopra jutó terhelés viszonylag kicsi, a funkciók áttekinthetőek, könnyebb a karbantartás, az egyszerű térszerkezet mind a vendégház tulajdonosa, mind a vendégek számára megkönnyíti a takarítást, az átalakítást, illetve ennek az építészeti alkotásnak a hosszú távú használatát.

Két különböző nagyságrendű teret alkottunk, az egyik a húszfős társalgó, a másik a matracméretű egyágyas szoba, egyszerű, folyamatos fa vázszerkezettel. Az építészet nem áll másból, mint a 2×4 colos faszerkezetből, 455 milliméteres kiosztással, külső hőszigetelő burokkal. Nem hoztunk létre hierarchiát a tartószerkezet, burkolat vagy bútorzat között, a régi, hagyományos japán építészethez hasonlóan.

Az épület középpontjában a két fa oszlopsor közötti folyosó – mely felül, az oldalsó ablakokon át kap természetes megvilágítást – köti össze az egyéni alvótereket a közös társalgótérrel. Az általunk használt, a magasból a faszerkezeteken át leszűrődő finom fény is tisztelgés a hagyományos japán építészet előtt. [2] A karcsú, lágy oszlopok emberi léptéket biztosítanak a vendégek számára, míg az oszlopok sora tágas térérzetet nyújt a társalgóban és a bárban.

A rajzokon követhető a szükséges belmagasságok és szélességek átgondolt rendszere

A közösségi teret a sűrűn kiosztott karcsú oszlopok választják el vizuálisan a középfolyosótól

Modellfotó a hullámzó tömegről

Nisiodzsi városi ház

(Kiotó, Japán)

Építész: Kentaro Takeguchi + Asako Yamamoto (Alphaville)**Projektvezető:** Tomohisa Koike**Statika:** Takashi Manda, Mitsuru Kobayashi**Kivitelezés:** SANKIN B&G Co., Ltd.**Fotó:** Toshiyuki Yano**Nisiodzsi (Nishioji) városi ház, Kiotó (Kyoto)**

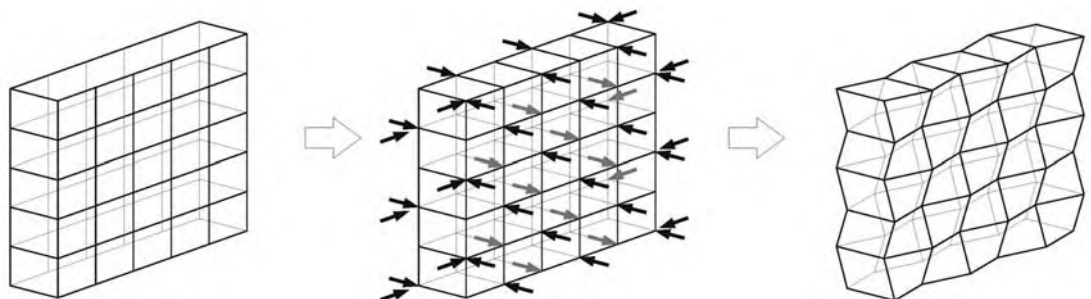
Az ötszintes, vegyes használatú épület forgalmas utcára néz Kiotó városának nyugati részén. Mivel a négysávos út mentén nincs szigorú megkötés az épületek magasságára, a régi macsija (machiya) házakat az idők során közép- és magas épületek váltották fel. Azt a feladatot kaptuk, hogy a telken, amely mindössze ötpercnyi sétatára van a vasútállomástól, gazdaságossági megfontolásból négy vagy öt szint magas épületet helyezünk el, de a 4 m széles és 16 m mély telek egyszerűen túl keskenynek tűnt erre a feladatra. A földszinten lévő éttermet leszámítva azt szerették volna, hogy a szintek rugalmasan használhatóak legyenek – például stúdiólakásból családi

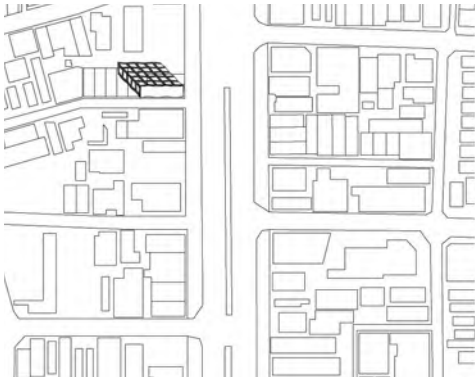
lakássá lehessen alakítani, aztán vendégházzá – így reagálva a környezet jövőbeni változásaira. Ezért úgy határoztunk, hogy 1×1 , illetve 2×1 méteres előregyártott betonpaneleket használunk szerkezetként, és a panelek széleit úgy alakítjuk, hogy minden szinten más legyen a csatlakozó élek szöge, így 2×2 méteres rácsszerkezetet alkotva hullámzó megnyitásokat és öt vízszintes lemezt formáznak a homlokzatokon. A tereket belső és külső eszközökkel is fel lehet osztani – ami lehetővé teszi a környezet háromdimenziós befogadását –, így minden egyes szint programja flexibilisen elrendezhető. Az előregyártott betonpanelek keskeny falakként, illetve gerendaként is működnek, illetve együttesen alkotják a hullámzó falat. Ezek a hullámzó falak alkotják a különböző elrendezésekhez szükséges minimális keretet, és változatos, háromdimenziós perspektívákat nyújtanak az épületből kitekintőknek, miközben a fodrozódó, lüktető homlokzatok élőbbé teszik a sűrű, rászteres szerkesztésű városi szövetet. Tervünkkel úgynevezett „puha infrastruktúrát” hoztunk létre, amely használható lakásként, munkahelyként, vagy a kettő keverékeként, akárcsak a fából épült régi macsija [3] házak, és amely úgy reagál a környezetére, hogy közben tiszteletben tartja az urbánus kereteket.

A macsija (szó szerinti jelentése „városi ház”) Kiotó tradicionális faszervezetű lakóházíztípusa, a városi kereskedők és kézművesek háza volt, és a középkorban gyökerezik. A földszinten elhelyezkedő üzlet feletti szinteken alakították ki a kereskedők saját lakásukat, a keskeny, mély telkeket pedig az udvar felé bővítve idővel teljes mélységben beépítették. A kereskedelem (raktározás) és a kézművesség (műhely) a kezdetektől fogva vegyes használatú épületet eredményezett. A telkek szélessége mindössze 5,4 m (18 láb) volt. Sok macsija típusú épület mindmáig fennmaradt, és funkcióváltással éttermeként, üzlethelyiségként, nyaralóként, szállásként működik. Az épületek szomszéd felé néző hosszoldalát keskeny belső kert szegélyezte, amely intenzív kapcsolatot hozott létre a természettel a sűrű, városi beépítésben.

Kentaro Takeguchi, Asako Yamamoto

Elvi séma: szigorú rászter,
játékosan megmozgatva

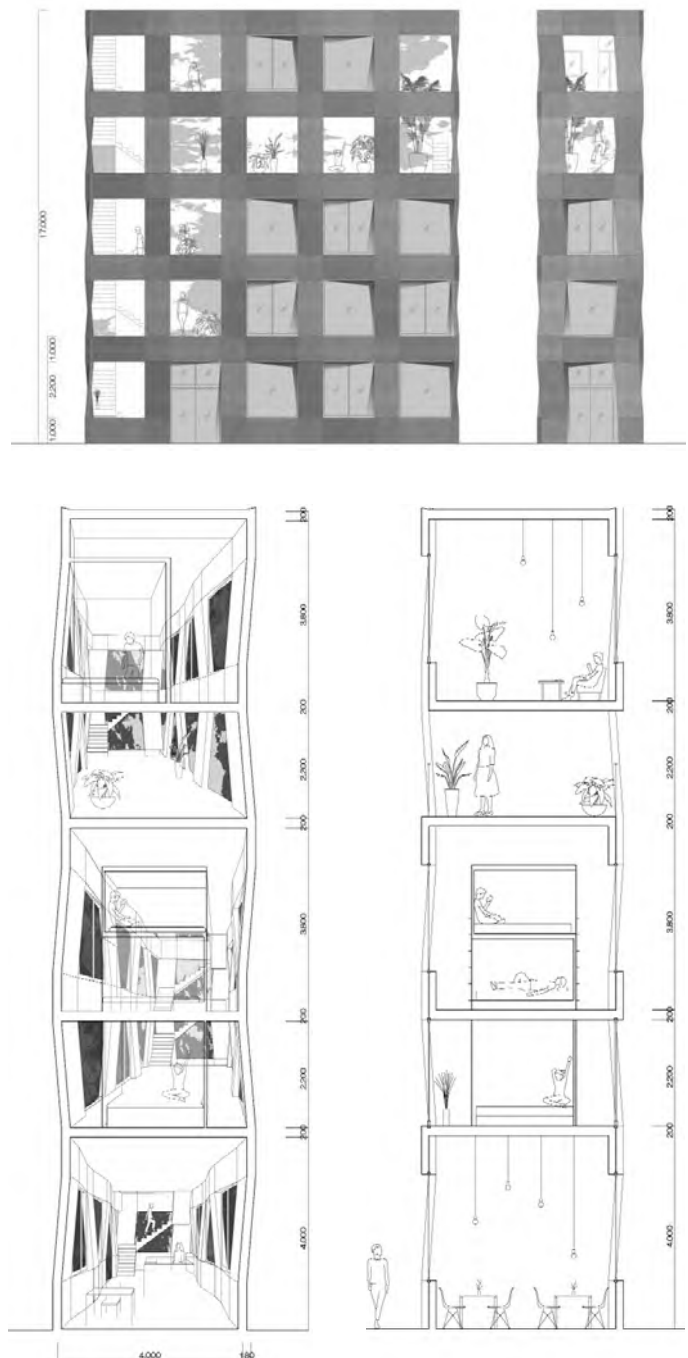
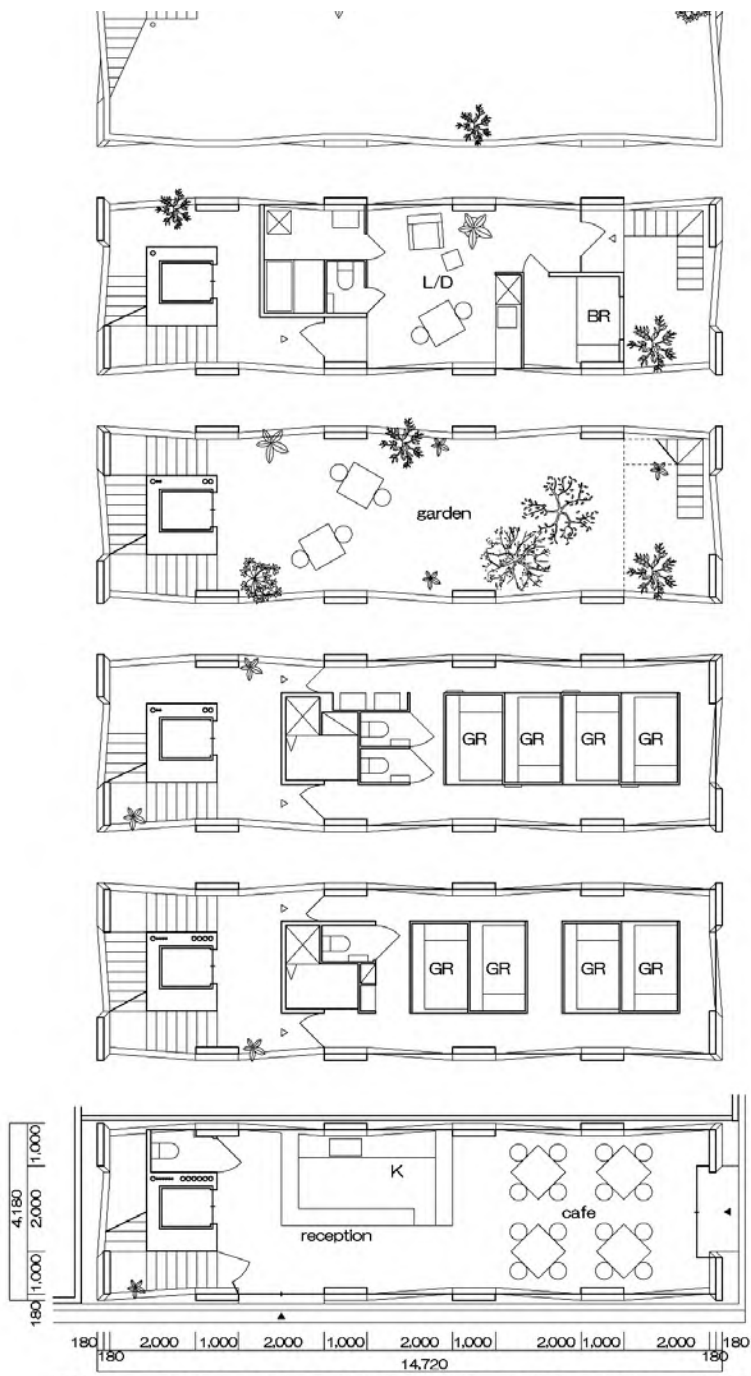

Helyszínrajz: keskeny, hosszú saroktelekre tervezték az épületet

Irodalom / References

- [1] Seckel, Dietrich: „Buddhist Temple Names in Japan”, *Monumenta Nipponica*, Vol 40, No 4 (Winter 1985), pp 359–386, DOI: <10.2307/2384822>.
- [2] Cabeza-Lainez, Jose et al: „Lighting Features in Japanese Traditional Architecture”, in *Proceedings of the 23rd International Conference on Passive and Low Energy Architecture*, Geneva, Switzerland, 6-8 September 2006; pp 192–198.
- [3] Izumdia, Hideo: „Machiya, A Typology of Japanese Townhouses”, in *1st TTCL Annual Symposium At Melaka*, May 2011, DOI: <10.13140>, hozzáférhető: <https://www.researchgate.net/publication/280014082_Machiya_A_Typology_of_Japanese_Townhouses> utolsó belépés: [2019-01-15].

Alaprajzok, metszetek, homlokzatok. A metszeten és a perspektívus metszeten jól látszanak a különböző használati módokhoz tartozó eltérő belmagasságok

Építész:

Junya

Ishigami

ÁLOMBÉLI TÁJ

Art biofarm projekt, Tocsigi (Tochigi), Japán

A látványterveken a projekt egészen álomszerű: tavak és fák olyan sűrűségben, ahogy a természetben nem fordul elő. Kis tavak, fák, növények

Ötéves tervezési és megvalósítási periódusa volt a projektnek

A projekt célja bérelhető veteményeskert létrehozása volt egy szálloda körül Naszuban, Tocsigi (Nasu, Tochigi) megye gyönyörű természeti környezetében. [1] A koncepció szerint nem egyszerűen földterületek bérbeadásáról van szó. A közösségi jellegű kertet az ültetés és betakarítás közben megosztják a látogatókkal, a learott terményt pedig a szálloda konyháján főzik meg.

A célunk az volt, hogy a természettel összefüggő tevékenységeket kulturális összefüggésükben ragadjuk meg. Ugyanakkor a helynek élvezhetőnek kell lennie azok számára is, akik nem bérlik a területet, csak látogatók.

A terület korábban rét volt, és szinte teljesen lapos. Ahogy a tervezés haladt előre, erősödött bennem az igény, hogy a szokásos mezőgazdasági területekhez képest átgondoljam a kert geometriáját és ismétlődését.

A mezőgazdasági területek látványa sokkal mesterségesebb és gépesebb, mint a világ bármely városáé. Az egyre növekvő mennyiséget eredményező termelés hatékonysága elsődleges minden máséhoz képest. Ebben a projektben azonban a legfontosabb feladat, hogy az emberek olyan dolgokat hozzanak létre, amelyek a meglévő táj részeivé válhatnak, és hogy bárki, aki ide látogat, megpihenhessen és nyugalmat találjon. Ebben a gyönyörű tájban az emberek megismerik és megtapasztalják a természetet; megértik a növekedéstől a főzésen át az

Junya Ishigami 2018-as párizsi kiállításán a projekt tervével és makettjével (fotó: Renaud Monfourny)

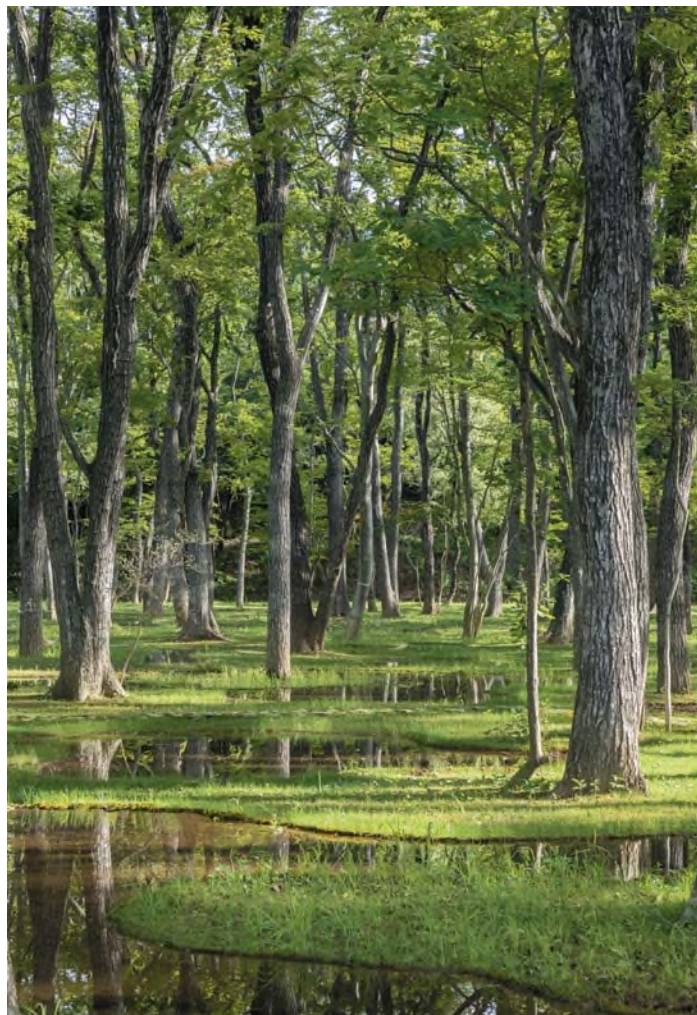
A frissen elkészült projektben azért lehetnek a fák már ekkorák, mert a szálloda helyéről mentették át őket

evésig tartó folyamatot. Ez az egész folyamat egyazon helyszínen zajlik. Továbbá, mivel sokféle mezőgazdasági terményre van igény, a lehető legtöbb növényt kell elültetni, szükség esetén lecserélni vagy átültetni a kis területen.

Mindezen okok miatt olyan tájat kívántam létrehozni a veteményes környezetében, mely örökké a változás folyamatában van, mint egy kaleidoszkóp.

Amit el szeretnék érni ezzel a projekttel, az egy „álombéli táj” megalkotása.

A növények élvezik az új telepítést: egészséges, friss, szép termények kerülnek ki innen

Irodalom / References

- [1] Kikuchi, Toshio: „Development of spatial pattern of diary farming in the pioneer settlement at the foot of Mt. Nasu, Tochigi prefecture, after World War II”, *Geographical Review of Japan* (1982) Vol 55 Issue 6, pp 359-379, DOI: <10.4157/grj.55.359>.
- [2] Hajjima, Agnese: „Nature in Miniature in Modern Japanese Urban Space, Tsuboniwa – Pocket Gardens”, in *Ca' Foscari Japanese Studies* 10 (7 Nov 2018), p 27, DOI: <10.14277/6969-171-3/CFJS-7-2>.

A fák koronaszintjéről készült fotón szinte egy számítógépes játék terepének tűnik a táj

A mezőgazdasági területek szokásos, egyenes vonalakon alapuló geometriája helyett olyan tervet dolgoztam ki, mely puzzle darabokhoz hasonló íves vonalak összetett elrendezésén alapuló mintázatú. A kertet úgy alakítottuk, hogy egyszerre legyen park és veteményeskert, és a látogatók is használhassák. Bizonyos területeken a földet kiásták, és kis tavakat hoztak létre. A tavak egyben az egész kert szerkezetét is megadják. Vagyis már magának a földnek az alakításával megszületik a „szerkezet”, amely biztosítja, hogy a különböző vetemények látványa szép legyen.

Számtalan kis kert jön létre a tavak közötti területeken. A méretek nagyságrendjét a japán udvarkertekéhez (zsebkertekéhez), a tsubo-niwákéhoz [2] szabtuk. Célunk, hogy ezt az emberek számára ismerős nagyságot átalakítsuk a természet sokkal nagyobb méretarányába.

Ebben a veteményesben fontos az egyes látogatók közötti kommunikáció. Éppen ezért olyan új „természeti környezetet” hozok létre, amely az emberek méretéhez igazodik, sokkal inkább, mint a szántóföldek végtelenje. A helyszínen használt víz a szomszédos folyóból származik. Miután átfolyik mindegyik tavacska, a víz visszafo-

lyik ugyanabba a folyóba. A tömérdek vízfelületnek köszönhetően az egész terület tükröződik, töredezik és beolvad a tájba. Ezen túlmenően az egymás után következő területeken más és más a víz sebessége és hangja, ami által különböző karaktert kapnak a területek. A veteményesek hasznosítják a tavacska vizét, így sokféle növény termeszthető egészségesen, szépen és eredményesen. Ez a gazdag táj minden egyes pillanatban fluktuál.

A látogatók séta közben élvezhetik az álomszerű tájat, majd ízletes ételeket fogyaszthatnak. Megnyugtató, pihentető időt tölthetnek itt az új természeti környezet ritmusában.

Junya Ishigami

Építész: Junya Ishigami, Eiko Tomura, Taeko Abe, Lucie Loosen, Gaku Inoue, Akira Uchimura

Megbízó: Shizuoka Green Service Co.

Fotó: courtesy of nikissimo Inc.

MÓR ÉPÍTÉSZET PESTEN

A Párisi Udvar története

Építész:

Nagy Csaba,
Pólus Károly,
Batta Miklós,
Pásztor
Ádám,
T. Major
Kriszta

A történet

Az épület telke a régi Pest része. A ferences templom körüli terület a középkori Pest külvárosának tekinthető. E környéken az ásások során Árpád-kori házfalak, középkori pénzek, tárgyak kerültek elő. [1]

A terület mai alakja a 18. század elején alakult ki, részben a középkori telekosztást követve, illetve az újjáépülő ferences templomhoz igazodva. Johann Philip Binder 1760-as térképén [2] már a mai Ferenciek tere jól azonosítható, a Kígyó utca előtt. Lipszky János 1810-es térképén [3] a terület már világos telekhatárokat és kialakult utcahálózatot mutat.

A terület mai alakjának kialakulását az Erzsébet híd építkezésével kapcsolatos munkák fejezték be. Ekkor a belváros magját – a Sebestyén, Rózsa és Hal térrel együtt – lebontották. Ekkor szűnt meg a Városház tér is. A bontás áldozatául esett a régi városháza, az egykori Grassalkovich-palota és a régi Kúria is. A térhez vezető

utcat – a mai Kossuth Lajos utcát – kiszélesítették. Az épület helyén a Brudern-bazár állott. Ez kétemeletes, klasszicista bérház volt, amelyhez üveggel fedett bevásárlóutca csatlakozott. Építtetője Brudern József báró, tervezője és kivitelező építőmestere, Pollack Mihály volt. [4] Az 1817-ben felépült Brudern-ház a múlt század elején Pest világvárosias nevezetességének számított. Megemlékezik róla Schams, Tótfalusi, Kazinczy és a külföldi utazók. [5] [6] [7] [8]

A tulajdonos tündöklése idején megfordultak itteni lakásában a reformkor francia rokonszenvű arisztokratái és értelmisége; gróf Andrássy Károly és György, id. Markó Károly, a Pulszkyak... A vagyonát eltékozló építető halála (1834) után az ingatlan a Teleki grófok kezébe került. 1843-ban az épület földszintjén nyitotta meg könyvkereskedését Emich Gusztáv, 1850-ben az épület a meginduló Pesti Napló első szerkesztőségének adott otthont. 1859-ben itt lakott gróf Teleki László, az 1860-as

években pedig gróf Teleki József. Az elhasználódott épületet 1906-ban a Belvárosi Takarékpénztár Rt. vásárolta meg gróf Mikes Ármínétől, korabeli rekordösszegért. A bank az épületet 1907-ben lebontatta.

A Belvárosi Takarékpénztár 1907-ben pályázatot írt ki az új székháza tervezésére. A zsűri – Alpár Ignác, Fittler Kamill és Jakabffy Ferenc – Korb Flóris és Giergl Kálmán, Bálint és Jámor, Hübner és Mészner terveit magasabb, Papp Gyula, Szabolcs Ferenc, Löbl Ferenc, Hubert József, Pártos Gyula és Pauer János terveit alacsonyabb díjazásra javasolták. A Takarékpénztár Igazgatósága a nyertesek helyett Schmahl Henriket bízta meg a tervezéssel.

Az épület terveit Schmahl Henrik elkészítette, ám ő 1912-ben Drezdában elhunyt. A kivitelezés irányítását Schmahl halála után a ház vasbeton szerkezetének tervezője, Lipták Pál vette át. Az épület belsőépítésze Spiegel Frigyes volt. A ház kerámiadíszait a Zsolnay-gyár

szállította. Az kupola és a boltozat üvegezése, valamint a burkolatba épített „üvegszemek” a Haas és Somogyi cég munkái. Az üveglakokat Róth Miksa készítette. Az öntöttvas kirakatszekrényeket Jungfer Gyula szállította. Az épület 1914 nyarán készült el, de utómunkái 1916-ig tartottak.

Az első világháború után Vida Artur (1921) és Cserba Dezső (1941), a második világháború után az Uvater (1959) tervei szerint alakították át az épületet. A százszáz üvegkupolájának cseréjére 1963-ban került sor. Bár a Párisi Udvar a második világháborúban és 1956-ban is megsérült, jellegét alapvetően nem veszítette el.

Az alkotók

Schmahl Henrik (1846–1912) [9] furcsa, magányos alakja volt korának. Hamburgban született, kőművesnek tanult. Vándorlegényként került Pestre. Idővel segédpalér lett. Ybl Miklós figyel fel rá a Fővármház építkezésén; taníttatta és odavette saját irodájába. Így Schmahl dolgozott Ybl 1870-es évekbeli nagy munkáin, illetve tovább a Bazilika rajzain is. Tervezett Kecskeméten romantikus templomot (evangélikus templom, 1863–65), Budapesten kései romantikus épületet (1875. V., Bajcsy-Zsilinszky út 55.), nagy eklektikus bérházakat az Andrássy úton (1880. 102.: 1882. 28.: 1886. 52.) és francia reneszánsz elemekkel díszített püspöki jószágkormányzói épületet Veszprémben (1902), – igazi hangját azonban a mór elemekkel kevert gótikában találta meg: VIII., Rákóczi út 7. (1892), Uránia filmszínház (1893. VIII., Rákóczi út 21.). Utolsó műve, az egykori Belvárosi Takarékpénztár egy különleges gondolkodású, különleges megoldásokat kedvelő alkotó életművének összefoglalása.

Lipták Pál (1874–1926) mérnök, műszaki doktor (1906), vasbetonépítési szakértő, a Lipták és Tsa. Építési és Vasipari Rt. alapítója és vezetője 1908–1916 között. 1919 után politikai pályára ment. 1920–1922-ben nemzetgyűlési képviselő volt, aztán kereskedelemügyi minisztériumi államtitkár. Az Adalékok a vasbeton szerkezetek elméletéhez c. könyv (Bp. 1906) írója.

Spiegel Frigyes (1866–1923) a magyar szecesszió építészeti jelentős alakja. Lindenbaum-háza ornamensávokba beúszó domborműveivel (1896–97, Bp. VII., Izabella u. 94., 96., Weinreb Fülöppel) a kor bécsi szecessziójának tökéletes megfelelője. Korai belsőépítészeti munkái – például a Posner papírbolt (1902) – úgyszintén. Később egyszerűbb, összefogottabb tömbű házakat tervezett, olykor rusztikus kőburkolattal (1907–1908. Bp. VI., Andrássy út 101.). A széles társadalmi életet élő, díszleteket is tervező sokoldalú Spiegel csekély számú, máig tanulságos írása érett gondolkodót mutat be. Nem közsímt, hogy tervei alapján épült fel a szentpéternári

A Ferenciek terére néző főhomlokzat újra régi pompájában ragyog

Irodalom / References

- [1] Irásné Melis, Katalin: „Régészeti kutatások az Árpád-kori Pest külvárosai területén” [kézirat], 1982.
- [2] Melléklet in Miller, Ferdinand: *Epitome Vicissitudinum et Rerum Memorabilium de Libera Regia ac Metropolitana Urbe Budens*, Buda 1760.
- [3] Lipszky, János: *Plan der beiden königlichen freien Hauptstädte, Augsburg* 1810.
- [4] Zádor, Anna: *Pollack Mihály 1773–1855*, Budapest 1960, pp 180–181, 224, 235, 240, 415.
- [5] Schams, Franz: *Vollständige Beschreibung der königlichen Freystadt Pest in Ungarn*, Pest 1821, p 92.
- [6] Dorffinger, J Andreas: *Wegweiser für Fremde und Einheimische durch die königliche Frey-Stadt Pesth*, Pest 1827, p 317.
- [7] Rupp, Jakab: *Buda-Pest és környékének helyrajzi története*, Pest 1868, p 266.
- [8] Kazinczy, Ferenc: *Pestre*, [1828], Budapest 1929, Rexa Dezső (ed), p 41.
- [9] Fábrián, Gáspár: *Nagy magyar építőművészek*, Budapest 1936, pp 34–37.

egykori cári varieté és – később – a tel-avivi opera is. Több épületet tervezett Englerth Károllyal közösen.

Az épület

Az épület hosszúkás hegyesszögű telken áll. Főhomlokzata a Ferenciek terére néz. Hátsó traktusában felülről függesztett fémszerkezetű ívek által tartott Luxfer-üve-

gezett dongaboltozatú, emeletes passzázs fut végig. E passzázs a térről nyíló tágas nyolcszögletű térből indul. A homlokzatokat és a passzázszt egyéni hangulatú, kerámia-, üveg- és bronzelemekkel díszített és tagolt falsíkok alkotják. Az épület alsó két szintjén eredetileg a bank reprezentatív helyiségei kaptak helyet. Ezek udvari oldali termei a passzázsra néztek. Feljebb bérházi lakásokat

Schmahl a mór elemekkel kevert gótikában találta meg igazi hangját

A Párisi Udvar hatszögre szerkesztett alaprajza példa nélküli a magyar építészetben

További források

Vasárnapi Újság, Vol 44 (1897), p 89.

Vasárnapi Újság, Vol 44 (1897), pp 453–454.

Vasárnapi Újság, Vol 48 (1901), p 701.

Vasárnapi Újság, Vol 55 (1908), pp 565–566.

Magyar Építőművészet, Vol 6, No 5 (1908), pp 12–13.

Magyar Építőművészet, Vol 6, No 6 (1908), pp 12–31.

Vállalkozók Lapja, Vol 29, No 12 (1908-03-08) p 2.

Építő Ipar, Vol 33, No 13 (1909-03-28), p 122.

Építő Ipar, Vol 38, No 31 (1914-08-02) pp 311–327.

Építő Ipar, Vol 41, No 39 (1917-09-03) p 238.

Petrik, Albert: *A régi Buda-Pest építőművészete II*, Budapest 1910.

Lechner, Jenő: *Képek Buda és Pest fejlődéséből*, Budapest 1918, p 167.

Lechner, Jenő: *A régi Pest-Buda*, Budapest 1922, p 14.

Nagy, Lajos: „Pest város XVII. század végi topográfiai forrásai”, in *Tanulmányok Budapest múltjából XIV*, Akadémiai Kiadó, Budapest 1961, pp 161–212.

Perehazy, Károly: *A régi belváros*, Képzőművészeti Kiadó, Budapest 1982, p 25, 61.

Építészeti Múzeum, Róth Miksa gyűjtemény 71032, 34/30.

BFL tervtár Hrsz 24303 alatt.

A ház, Vol 3 (1911) 12.

A Technikus, 1921. 22.

alakítottak ki. A tetőtéri fotóműtermet a földszinti irodával külön lift kötötte össze.

A felülvilágított üzletutca nem volt szokatlan megoldás az épület építésének korában. Mint nagyobb vásárlói egység, a Brudern-bazár építése idején terjedt el Európában. Közismert példák voltak a londoni Burlington Arcade (S. Ware, 1818–19), a Nantes-i Passage Pommeraye (H. Durand-Gosselin, 1840–43), a brüsszeli Galeries royales Saint-Hubert (J. P. Cluysenaar, 1846–47) és a Leeds-i Country Arcade (Fr. Matcham, 1898–1900)... legnagyobb szabású előképe a milánói Galleria Vittorio Emanuele (Giu. Mengoni, 1865–77). A Párisi Udvar azonban egyedi megoldásokkal épített, szokatlan alkotás volt.

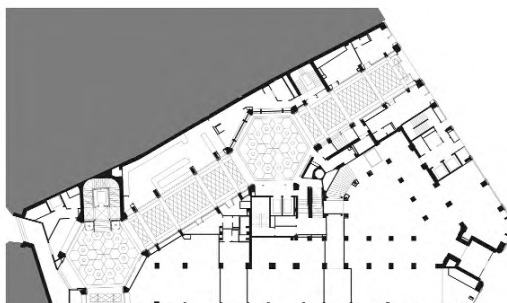
A Párisi Udvar hatszöggraszterra tervezett rendszere példa nélküli a magyar építészetben. Hasonlóképpen egyedi megoldású a hatszögletű középső térre fűzött kettős lépcsőház, a kör alaprajzú lifttel. A tervező gon-

dosságát dicséri a csőrepedési károk elkerülésére épített épület alatti közműalagút. Középületben is ritka, igényes megoldás volt a kényszerszellőztetett (ventilátoros) légcatornák útján hűtött, központi fűtéses banki helyiségek kialakítása. A hideg levegőt az épület alatti kút segítségével állították elő. Általában véve azonban az épület díszítési módja, gazdagsága és hangulata volt az, ami építése idején megragadta az embereket.

A helyreállítás és problémái

Az épületet 2015–2018 között állították helyre. A tervező az Archikon Kft. volt – Nagy Csaba és Pólus Károly –, a munkát a Market Építő Zrt. végezte el. A munka eredetileg is sok problémát ígért és még többet tartogatott menet közben...

E nagy ház egykori kivitelezésére alkotója halála és a kitörő első világháború nyomta rá bélyegét. Schmahl halála után Lipták igyekezett „betű szerint” igazodni az

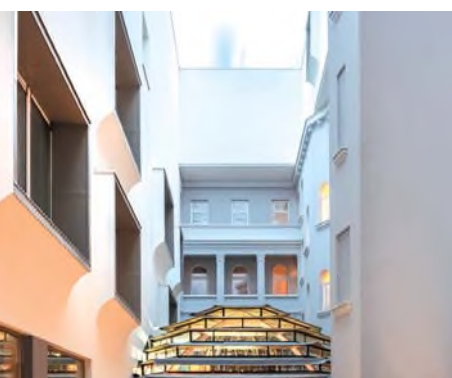
Emeleti és földszinti alaprajz

**Belső befejező munkák még
zajlanak lapzártánk idején,
de a külső már elkészült**

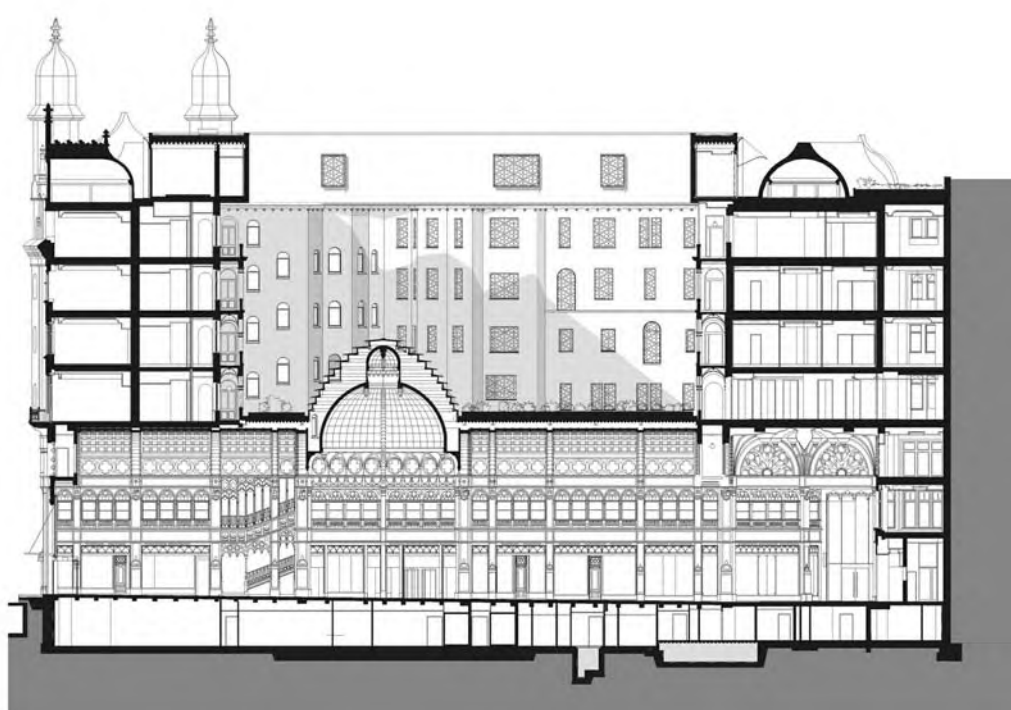
eredeti tervekhez. Ez azonban nem mindenütt sikerült. Az épületben benne maradt néhány kivitelezési hiba. További problémát jelentettek az első világháború utáni át-
alakítások. Az építtető bank helyét az első világháború

után más intézmények vették át. Gondot jelentett még:
- a korszak műszaki felfogását tükröző vasbeton szer-
kezet, amely nem korunk műszaki előírásaihoz iga-
zodik,

**Tetőszegélyezés, a törtfehér színű
lemez alumíniumból készült (Prefa
Prefalz, egyedi színben, P.10
bevonattal, fotó: Bujnovszky Tamás)**

**A metszeten világosan látszik, ami a
homlokzaton nem: a tetőszinten
jelentős bővítést kapott az épület**

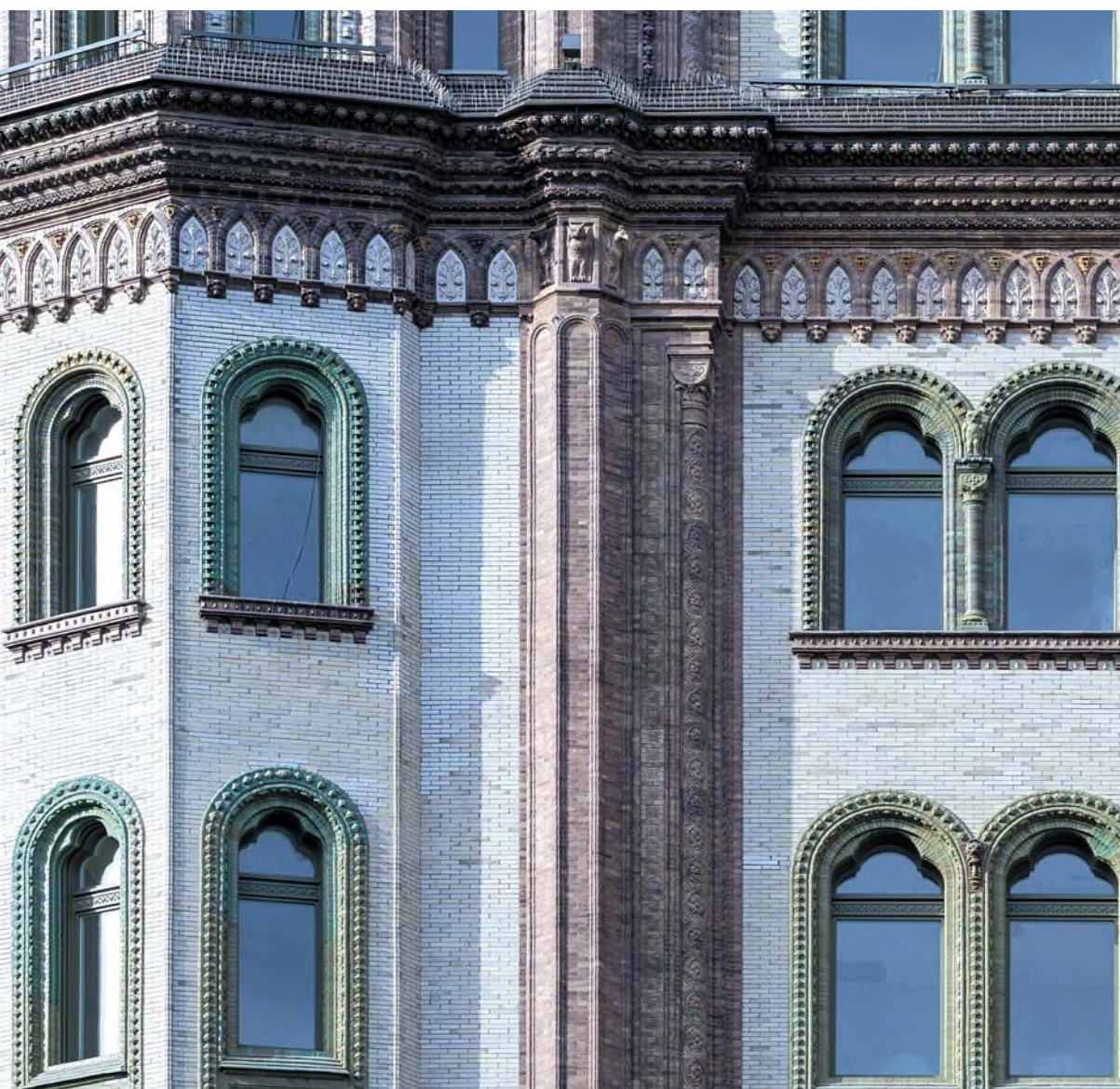
Nem volt könnyű feladat a régi
Zsolnay-díszek pótlása

- a rossz állapotú vagy tönkrement régi anyagok, díszek, részletek stb. utánzása és újragyártása,
- az új szállodai funkció beillesztése a meglévő, megtartandó keretek közé,
- a differenciált belső közlekedés megoldása.

Végül minden megoldódott, és Budapest egy helyreállított házzal gazdagodott.

Déry Attila

A részletgazdag homlokzat
sok elemét
újra kellett gyártani

Építész: Nagy Csaba, Pólus Károly, Batta Miklós, Pásztor Ádám, T. Major Kriszta (Archikon Kft. www.archikon.hu)

Építész munkatársak: Várhidi Bence, Bognár Gergely, Bóday Bagó Bernadett, Nahoczki Éva, Urbán Jakab

Belsőépítész tervező: Göde András, Kéry Balázs (Kroki Kft.)

Építető: Párizs Property Kft.

Projektmenedzser: Óbuda-Újpek Zrt.

Műemléki szakértő:

Dr. Déry Attila PhD

Restaurátor tervező: Kelecsényi Gergely (Alakart Kft.)

Műemlékes projektvezető:

Tóth András

Műszaki igazgató:

Bajnok Sándor

Tartószerkezeti terv: Pintér

Tibor (ÉKI Terv Kft.)

Kovács Olivér (Eferte Mérnöki és Tanácsadó és Szolg. Kft.)

Épületgépész tervező: Bukovics János, Terék Tamás (G&B Plan Kft.)

Elektromos tervező: Rajkai Ferenc, Balán Gábor, Darnay János (Hungaroprojekt Mérnökiroda Kft.)

Generálkivitelező: Market Építő Zrt.

Fotó: Molnár Péter

MENEDÉK VALLÁSOKTÓL TÁVOL, MEGALITOKHOZ KÖZEL

Érkezés a fenyőligetben
megbújó hajlékba

Peter Zumthor villaépülete Angliában

Az építészet iránt érdeklődő szakmabeliek és laikusok, műkedvelők és befektetők többsége számára ritka alkalom, hogy egy kiemelkedő építészeti alkotást saját szemükkel láthatnak, annak környezetéhez való viszonyát, tereit, részleteit az adott helyen, illatokkal, hangokkal, fényekkel testközelből megtapasztalhatják. Pedig napjainkban egyre többen veszik észre az építészeti alkotásokban rejlő élményfaktort, és a világ számos pontján lehet büszke helyieket és érdeklődő turistákat egyaránt rajtakapni egy újonnan átadott építészeti alkotás érdeklődő szemrevételezésén. A belépés többnyire persze csak középületekbe lehetséges, ott is egy adott program, kiállítás vagy előadás megtekintése kapcsán.

A Living Architecture brit nonprofit vállalkozás felfedezte a fokozódó figyelemben rejlő lehetőséget. Az alapító Alain de Botton filozófus és író azt tűzte ki célul, hogy a szakma finomságainak személyes élményét keresők számára egyedileg tervezett épületekkel előmozdítsa, oktassa és befolyásolja a modern építészetről folyta-

tott párbeszédet. Megmutassa az építészet erejét, a benne rejlő sokszínűséget, a hétköznapiakban nemigen fellelhető terek élményét, mindezt személyes léptékben, tömegek nélkül, az érintés intimitásának meghittségét ajánlva néhány napos pihenés keretében.

Ez persze az építészeknek is új kihívást jelent, hiszen többségük számára ritkán adódik olyan alkalom, amikor a racionális megfontolásokat hátrahagyva tisztán elméleti megközelítéssel foghatnak egy feladat megoldásába abban a reményben, hogy a megvalósítást nem fogják pragmatikus szempontoktól vezérelve a technológiai köztötségek hétköznapijaiba beleolvasztani. Ilyenkor van értelme elővenni a 6B-s ceruzát, tollat, ecsetet, és papírra vetni vagy akár megplasztikázni a mélyből előhomályló gondolatokat. Kődös párában tartani sokáig, óvni, meg ne csillanjon a napfény az éleken, idő előtti megszilárdulást eredményezve. Mert a gondolat éppen olyan, mint maga az épület, ha egyszer elkészült, már csak idő kérdése, hogy mikor tűnik el örökre.

Peter Zumthor is valahogy így érezhetett, amikor vagy tíz évvel ezelőtt, még az első között megkapta a felkérést egy nyaralóház megtervezésére, melynek programja szerint „az ateistáknak is kell, hogy legyen egy temploma”. Turneri párában sejlett elé a délnyugat-angliai táj kőkorszaki világa, ahol a természethez minden érzékük-

kel kötődő népek megalitok építésével keresték a kapcsolatot a természethez, az életüket uraló ismeretlen erőkhez.

Nemrégiben elkészült az épület, mely a Secular Retreat nevet kapta. Menedék, vallásoktól távol. Egy hely, amely segít felülemelkedni a hétköznapokon. Stílusoktól mentes egyszerűségével segít elterelni a gondola-

A nappali észrevétlenül bekúszik a tájba

Nappali tér felőli homlokzat

Művészen elrejtett technikai részletek

tot ön maga épített valójáról, a figyelmet a környezet felé irányítja, átadja a helyet a meditációnak, merengésnek, magánynak.

A lágyan hullámzó dombvonulaton álló ház elrendezése nagyon egyszerű, minden egyetlen szinten helyezkedik el. Két szárnya van, az egyik két, a másik pedig három hálósobát tartalmaz. A két, egymáshoz képest szögben elforgatott szárny egy nagy ívű lakóterben fut össze. Ebben a közel száz négyzetméteres térben található egy úszó szigetektől álló konyha, kandalló közepontú társalgó, valamint néhány további nyugodt ülőhely, ahol a vendégek magányos tevékenységeket élvezhetnek, mint például olvasás vagy zenehallgatás.

A központi közösségi teret szabálytalanul elhelyezett, megalitszerű betontömbökön álló betontető fedi. A hatást fokozza, hogy a tetőt és az azt alátámasztó elemeket árnyékrés választja el, így a hatalmas betontömb súlytalanul lebegni látszik a tér felet. Stabilitás helyett. Az emelt belmagasságú helyiséget a betonpillérektől függetlenített üvegfal határolja, mely zavartalan összekapcsolódást eredményez a környezettel, akár egy ősi szentély.

A hosszú megvalósításnak egyik oka volt a koncepció alapos kiforrálása, a másik a tervek részletessége és az épület kivitelezésének minősége. Zumthor ugyanis túllép a részletekre fordított figyelem hétköznapi szintjén. Végigkutatja az építési módszereket, alaposan megrázza, kifeszíti, meghajtja őket, mint egy kemény atlétikai edző, hogy olyan eredményt érjenek el, amiről nem is gondolták volna, hogy képesek rá.

Így például a kőburkolás kitaró egyeztetéseket követelt minden egyes darab elhelyezéséről a Somersetben található kőbánya és Zumthor svájci irodája között. Mindezt két éves keresgélés előzte meg, hogy találjanak megfelelő követ és olyan fejtőt, mely részvételi hajlandóságot mutat a bonyolult tervezési folyamatban. A mész-kő padló szabásmintáját a kőfejtő lemezek méretének megfelelően alakították ki, cserébe minden egyes elpatlant lapért újat kaptak.

Zumthor kézzel döngölt betonból tervezte a házat, mely technológia a falakon belülről és kívülről is csíkozott felületet eredményez. Minden sor egy napi munkát jelöl. Ennek a vastag szerkezetnek nyílásait nagyméretű, mélyen ülő, rejtőzködő ablakok töltik ki, amelyek maximális áttörtséget eredményeznek, de a masszív falak látványában háttérben maradnak.

A beton előállításához helyszíni keverőüzemet kellett felállítani, mivel a helyi beszállítók nem tudták vállalni a keverékben használt fehér cement magas arányának biztosítását. Így viszont a keverék igényre szabható lett, a külső időjárási körülményektől függetlenül állandó szint és textúrát tudtak tartani. A kivitelezőnek elegendő anyagot kellett készleteznie, olyannyira, hogy a teljes

homokmennységet előre be kellett szereznie, nehogy a bánya másik rétegéből fejtett anyag miatt csorba essen a színek homogenitásán. A gondos előkészületek eredményeként különlegesen lettek a betonfelületek. A textúra változik a fal függőleges metszetén, de a színe állandó marad. Fenséges és kőszzerű minőségű, ugyanakkor az anyaföld érzetét is magában hordozza.

Szinte az összes bútort is Zumthor tervezte, köztük a fából készült étkezőasztalt, a lila szövettel és a teveszínű bőrrel kárpitozott foteleket, valamint a hálószobában lévő kis rózsaszín széket.

Zumthor alapelve, hogy mindig eredeti alkotásokat készít. Munkái nem egy stílus védjegye alatt jelennek meg, hanem a feladattól és helytől gyökerező egyedi alkotások. A Secular Retreatet egymással ellentétes alkotórészek és érzékeny fikciók alkotják. Könnyű és nehéz elemek természetes és mesterséges forrásból olykor sze-

rényen, máskor monumentális jelleggel fonódnak egymásba. A látszólag monolitikus építmény valójában csak a képzeletünkben él, hiszen a modern építési előírások arra kötelezik az építészeket, hogy elkerüljék a hőhidat. Ezért ezek a falak és tetők valójában két rétegben, szigeteléssel készültek, a művészet abban rejlik, hogy robusztus tömbökre emlékeztetnek, hozzájárulva a belső tér álomszerű buborékjához, mely súlyos elemei révén az örökkévalóság biztonságérzetét adja, ugyanakkor szinte sikklik, mint hattyú a tavon.

Az építész saját bevallása szerint [1] példaképe, Andrea Palladio nyári villáinak hagyományát igyekezett követni az anyagok jelenlétével, a terek, a fény és az árnyékok csodálatos iránymutatásával.

Az épület minden bizonnyal kiállja majd az idők próbáját, kortalanul eggyé válik a tájjal, az évek során ráarakódó patina beleolvastja környezetébe, és a felhasznált anyagok robusztus volta hosszú életet ígér ókori elődjeihez hasonlóan. Belülről keretbe foglalja a tájat, évszakok, napszakok elmélyült megélését ígérve. De Botton, az önmagát „szelíd ateista”-ként [2] leíró megrendelő számára ez az építmény egyfajta szekularizált hitet idéz meg, a vallás alternatíváját. Egy darab csodálatos építmény, amely hangszínek és ritmusok összhangja révén intimitással és kreativitással teszi teljessé az észlelés élményét.

Sebes Péter

Irodalom / References

- [1] Frearson, Amy: „Peter Zumthor completes Devon countryside villa in the tradition of Andrea Palladio” [honlap], hozzáférhető: <<https://www.dezeen.com/2018/10/29/peter-zumthor-secular-retreat-living-architecture-villa-devon/>> utolsó belépés: [2019-01-04].
- [2] Orth, Stefan: „Gentle Atheists”, *Herder Korrespondenz*, Vol 14, No 10 (10/2013), pp 488–489.

Szinte lebeg a betontető a pillérek

Makett

Fürdőszoba mint barlang

Építész: Peter Zumthor, Rainer Weitschies, Pascal Berchtold, Tom Tsapkov, Anna Page (Atelier Peter Zumthor)

Kiviteli terv: Mole Architects
Helyi építész tanácsadó (konceptiófázis): David Sheppard Architects

Kivitelezésmenedzsment: Simon Cannon

Statika: Jane Wernick Associates
 Költségvetés-kiírás: KM Dimensions

Környezettervezési tanácsadó: Transsolar és Integration UK

Tájépítészeti és tanácsadás: The Rathbone Partnership

Fotó: Jack Hobhouse/Living Architecture

Jobb jövőt építeni

A fenntarthatóság ma már alapvető és megkerülhetetlen

A 2018-as év – tekintettel a párizsi egyezmény célkitűzéseire és a klímaváltozás okozta, egyre drámaibbá váló hatásokra – dinamikus fejlődést eredményezett a zöldépítés területén. Ez a lendület várhatóan 2019-ben sem csökken – legalábbis a World Green Building Trends Report 2018 felmérés szerint, amely arra az eredményre jutott, hogy az igény a környezettudatos épületek iránt a következő 3 évben bizonyosan növekedni fog.

A világ 69 országában a fenntartható építés mozgalmát összefogó World Green Building Council (WorldGBC) – melynek a hazai szervezet, a HuGBC is tagja – minden évben kiadja jelentését. A tavalyi évet összefoglaló „Building a better future” (Jobb jövőt építeni) c. anyagból a legjelentősebb eredményeket emeltük ki mind globális, mind regio-

nális hatásukat tekintve. Emellett megkérdeztük Barta Zsombort, a HuGBC elnökét is a hazai fenntartható építés helyzetéről és kilátásairól.

Partnerségek a globális szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére

A tavalyi év elején a WorldGBC-nek sikerült Kínával partnerségi megállapodást kötnie, mely azért kiemelkedően fontos, mert a globális üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 30%-a itt történik, így hatalmas a potenciál a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére a világ legnagyobb építési piacán. A mértékét érzékeltetendő: háromhetente egy Róma méretű beruházás valósul meg az országban. A kínai kormány elkötelezettségét az éghajlatváltozás elleni küzdelem iránt nemcsak az jelzi, hogy aláírta a párizsi egyezményt, hanem az is, hogy stratégiákat dolgozott ki a szén-dioxid-kibocsátás és az energiafogyasztás csökkentésére. 2030-ra pedig célként tűzte ki a megújuló energiaforrások arányának 20%-ra növelését.

Milliók számára elérhető zöldhitel-konstrukció

2018 nyarán a WorldGBC európai régiója és közel 40 nagy európai bank kísérleti programot indított, melynek célja az energiahatékonysági jelzőloghitekre vonatkozó új európai kritériumok tesztelése. A zöld lakásokat – alacsonyabb közüzemi költségeiknek és értékállóságuknak köszönhetően – egyre kevésbé kezelik kockázatos befektetésként a hiteelfelvevők és a hitelezők. A kísérleti projekt keretében a részt vevő bankok a rendszer kritériumainak megfelelő jelzőlogokra alacsonyabb kamatlábakat állapítanak meg – a kedvezményes finanszírozás egyéb formái mellett. Az európai GBC-k által kidolgozott kritériumok között szerepel többek között, hogy az új építések feleljenek meg a nemzeti „közel nulla energiájú építés” szabványoknak, ahogyan azt az EU éghajlatvédelmi szabályai előírják, vagy legyenek 20%-kal jobbak a nemzeti szabványoknál, ha a közel nulla energiára vonatkozó szabványok még nincsenek érvényben. A felújítások érik el az energiaszükséglet 30%-os csökkentését, aminek bizonyítékául a felújítási munkák után kiadott új „energiateljesítményre vonatkozó tanúsítvány” szolgál.

Terv: Stefano Boeri Architetti

Net Zero, azaz nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású épületek

A „nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású épületek vállalás” egy közös kötelezettségvállalás az épített környezet szén-dioxid-kibocsátásának csökkentése érdekében, amelyet 2018. szeptember 13-án indítottak útjára San Franciscóban a Global Climate Action Summit (Globális Klímaváltozási Csúcstalálkozó) eseményen. A 42 aláíró (városok, cégek, régiók) elkötelezte magát amellett, hogy 2050-ig 221 millió tonna szén-dioxid-kibocsátást küszöböl ki. Ez egyenértékű azzal, mintha 47,3 millió autó egy teljes évre eltűnne az utakról.

Azonban nyilvánosan kötelezettséget vállalni önmagában még nem elég. Az aláírók vállalták, hogy felméri a jelenlegi energiafelhasználásukat és károsanyag-kibocsátásukat, valamint meghatározzák az energiacsökkentés lehetőségeit, javítják az energiahatékonyságot, törekszenek arra, hogy az épületeik energiaellátását megújuló energiákból oldják meg, illetve évente jelentést készítenek az előrelépésekről és az újabb célokról.

2,65 milliárd négyzetméternyi tanúsított zöld épület

Tagjaikkal együttműködésben a GBC-k 2,65 milliárd m² alapterületet tanúsítottak világszerte. A China GBC eredményeivel együtt összességében ez 114%-os növekedést jelent a 2017-es évhez képest.

A nemzetközi zöld építés hetének programjai több mint 155 millió embert értek el

A nemzetközi zöld építés hete – melyet minden évben szeptember utolsó hetében rendeznek a WorldGBC kezdeményezésére – 2018-ban rekordszámú érdeklődést ért el. 53 nemzeti GBC részvételével ez volt

az eddigi legnagyobb megmozdulás. A HuGBC szintén több programmal járult hozzá a programokhoz, pl. a 2013 óta nagy népszerűségnek örvendő Green Walk épületbejárások szervezésével. Tavaly 20 zöld-épületbe látgathattak el az érdeklődők.

A hét sikerének kulcsa globálisan a „Green Home” tematika volt, amely arra ösztönözte a lakástulajdonosokat és az építőipari szereplőket is, hogy az otthonokat zöldebbé, egészségesebbé és energiahatékonyabbá tegyék, erre irányuló programokat, stratégiákat fogalmazzanak meg.

A zöldépítési mozgalom hazai eredményei

„A 2018-as évben folytatódott a zöld minősítési trend itthon is, ami azt jelenti, hogy új és minőségi kereskedelmi és irodaingatlanoknál alapvető elvárássá vált a minősítések megszerzése. Továbbá a WELL rendszer hazai megjelenésével tovább erősödött az egészséges belső terek kialakítására vonatkozó minősítés és odafigyelés” – mondta el Barta Zsombor, a Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete (HuGBC) elnöke.

Fejlesztendő területként említette az átfogó BIM rendszer alkalmazását a tervezés, kivitelezés és az üzemeltetés területén, valamint az életciklus-szemlélet és analízis (LCA / LCC) szakterületét.

„A Nyugat-Európához képesti elmaradás oka sokszor a projektekre fordítható idő rövidsége és a költségoptimalizálás, illetve a szűkös költségvetés, ami megnehezíti az összetettebb technológiák vagy az említett szakági gondolkodási eszközök integrálását” – tette hozzá a szakember. „Továbbá itthon alig létezik olyan rendszerszintű támogatási vagy ösztönző csomag, amely az építetők számára vonzóbbá tenné a környezetbarát technológiák széles körű alkalmazását.”

A HuGBC mellett, hogy aktív kapcsolatokat ápol a döntéshozókkal, önkormányzatokkal és szakmai szervezetekkel, a jogszabályalkotási folyamathoz véleményezéssel járul hozzá. A szervezet ezeken túl aktív tanácsadói szerepkört is szeretne betölteni, így döntéshozói szinten folyamatosan keresi a kapcsolódási pontokat. Továbbá minden évben szakmai továbbképzési programokat szervez, melyeken keresztül tággabb közönséget is el tud érni.

Barta Zsombor hangsúlyozta, hogy partnereiknél a fenntarthatóság kérdése ma már alapvető és megkerülhetetlen téma, ami azt is eredményezi, hogy nagyobb a nyitottság, és az elkötelezettség is magasabb fokú, mint korábban.

„Ettől függetlenül tény, hogy globálisan és hazai viszonylatban sem állunk jól a fenntarthatóság vagy környezetünk védelme terén, ezért az elkötelezettségen túl aktív és gyors cselekvésre is szükség van. Ennek érdekében működünk és cselekszünk mi is, illetve ennek sürgősségére próbáljuk minden fórumon felhívni az emberek figyelmét. Nincs más opció, csak fenntartható életmóddal biztosítható a jövő generációk számára az élhető és egészséges földi lét” – figyelmeztet Barta Zsombor.

Doró Viktória

Tervpályázatok

A Snøhetta nyerte a Budapest Déli Városkapu fejlesztésére kiírt pályázatot

A Budapest Déli Városkapu fejlesztésére kiírt városépítészeti pályázatot a norvég sztárepítész-iroda, a Snøhetta nyerte meg. A nemzetközi meghívásos pályázaton többek közt részt vett külföldi meghívottként a Feilden Clegg Bradley Studio (második helyezést ért el), a Sasaki Associates, az UNStudio a Buro Happold Engineering irodával közösen, az ADEPT Architects (utóbbi három iroda megvételt nyert), az Eisenman Architects, a Sutherland Hussey Harris Architects és a Squire & Partners az Aruppal közösen. A pályázaton több neves magyar építésziroda is indult. A felsorolt, nemzetközi hírnévvel rendelkező irodák bárhol, bármilyen pályázaton jelentős szakmai potenciált képviseltek volna, így biztosítva a pályázat sikerességét és a megfelelő minőségű koncepciók elkészítését. Néhány éve még elképzelhetetlennek tűnt, hogy ilyen számban és ilyen minőségben vesznek részt külföldi építészirodák magyar pályázaton.

1

A tervpályázatokat Magyarországon mindig is az állami szektorhoz lehetett kötni. Elvértve akadnak piaci beruházások esetén nyílt tervpályázatok. Az elmúlt évtizedekben a hazai makrogazdasági folyamatoknak közvetlen hatása van a pályázatokra. A 2008-as válság előtti időszakban több tíz pályázat jelent meg évente. Ezek között jócskán voltak nagyobb beruházások, mégsem volt jellemző a neves, nemzetközi építészirodák részvétele, vagy ha mégis indultak, nem értek el eredményeket. A pécsi Európa Kulturális Fővárosa beruházásokra, az istvánmezei olimpiai központra, a Szépművészeti Múzeumra, a Magyar Nemzeti Múzeumra, az Iparművészeti Múzeumra, az

Őrmezei vagy a Debreceni Intermodális Központra kiírt pályázat volumene nemzetközi jelentkezők indulását predesztinálta volna, ez gyakran mégsem történt meg. A pályázatok szinte minden esetben magyar nyelvűek voltak és csak a pályázati anyag megvásárlása után volt lehetőség a részvételre. Ezen tények és a piaci helyzet miatt külföldi irodák számára a gyakorlatban túl komplikált lett volna pályázni, ez magyarázza távolmaradásukat.

A válság idejében gyakorlatilag megszűntek a pályázatok, a „csendet” a Liget Budapest törte meg. Az első körben kétfordulós, nyílt, nemzetközi pályázatokat írtak ki, melyeket angol nyelven is, saját honlapon tettek ingyenesen elérhetővé. A lebonyolításnál nemzetközi példákat vettek alapul, és az UIA-t (Építészeti Nemzetközi Szövetséget) már a kezde-

2

tektől bevonták, a lebonyolításhoz a magyar tervpályázati rendeletet is módosítani kellett. Több, építészeti által nemzetközileg elismert médiában hirdettek, kapacitálták az irodákat a részvételre. A pályaműveket nemzetközi mércével is elfogadható díjazással honorálták. Az intézkedéseknek meg is lett az eredménye, a legtöbb múzeumépületre kiírt pályázat sikeres volt. Amelyekre nem érkezett be megfelelő minőségű pályamű, azokra meghívásos pályázatot írtak ki a második körben. Ekkor már több nemzetközi sztárirodát közvetlenül is megkerestek a szervezők, és sarkallták őket az indulásra. A rövid pályázati ismertető, a megfelelő tervezési program és díjazás következményeképpen a legtöbb felkért iroda el is indult a pályázaton. A teljesen demokratikus és bárki számára elérhető nyílt eljárás néhány esetben nem biztosította a megfelelő minősé-

get, de a meghívásos eljárás hatékonyabbnak és célravezetőbbnek minősült.

Az utóbbi időben több nagy, állami beruházás indul Magyarországon a központosított kormányzati irányítás folyamánként. A stadionok és centrumkórházak esetében a nemzetközi irodák számára a gyakorlatban nem voltak a pályázatokon való indulás követelményei biztosítva, ám az ismertetett Liget Buda-

3

pest, a budapesti új Duna-híd, a most bemutatandó Déli Városkapu és az új Közlekedési Múzeum pályázatainak a világ építészeinek krémje vett részt – a legtöbb esetben meghívással. A nagy léptékű, anyagiakban nem fukarkodó állami beruházások mellett a külföldi irodák szerepvállalását segítik a globalizációs folyamatok is. Manapság már nem jelent túlzó befektetést két nyelvvé honlap és külön informatikai rendszer üzemeltetése egy pályázat esetén. Az építészeti könnyű információszerezésnek és széles körű információellátottságnak köszönhetően könnyebben vállalkoznak ismeretlen helyszínen, ismeretlen kultúrkörnyezetben, ismeretlen megrendelőnek tervezni. Az irodákra külföldön és idehaza is egyre inkább jellemző, hogy többféle nemzeti-szerű építész dolgozik együtt, ami segítheti a más országba való tervezési folyamatot.

A Budapest Déli Városkapu fejlesztés város-

1–3. Budapest Déli Városkapu fejlesztése – Snøhetta Innsbruck és Verkehrsingenieur Besch, első díjas pályamű

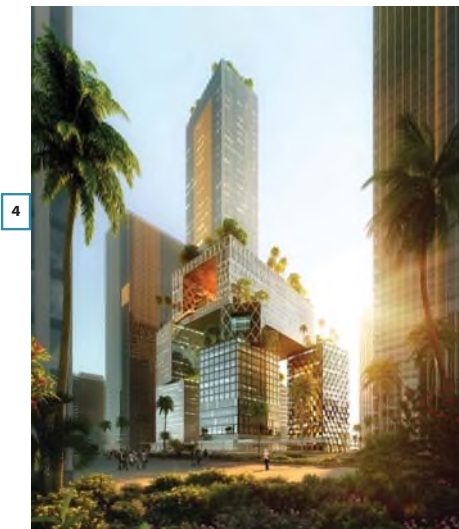
építészeti tervpályázat keretében is hasonló receptet követtek a pályázat lebonyolító. Több nemzetközi sztárepítésszt hívtak meg, de lehetőség volt más irodáknak is az előminősítésben részt venni. A pályázatot megfelelő informatikai háttérrel és angolul is elérhetővé tették. A tervezési feladat részeként közel 12 000 egyetemista számára lakóépületekre,

irodaépületekre, sportlétesítményekre, közösségi terekre kellett javaslatot tenni a Ráckevei- (Soroksári-) Duna északi része menti, 135 hektáros területen, Budapest új városnegyedét megálmodva. A pályázat elbírálása során fontos volt az állami és a piaci épületek és funkciók összehangolása, a barnamezős területek és védett épületek integrálása, illetve a

városrész és a Duna kapcsolatának erősítése. A kiválasztott városépítészeti terv alapján a Snøhetta folytatja a munkáját a területen megvalósítandó program pontosítása, a masterplan elkészítése és ennek alapján az új szabályozási terv megalkotása keretében.

Burián Gergő

Képenként – válogatás a közelmúlt pályázati terveiből:

4. Vanke új központi épület, Sencsen (Shenzhen), Kína- MVRDV, első díjas pályamű
5. Kemerli Látogatóközpont, Lettország – Jan Tomas Ciesla, Iva Potucková, Miroslav Krátky, első díjas pályamű
6. Dél-budai Centrumkórház, Budapest – M-Teampannon Építésziroda, első díjas pályamű (Építész: Noll Tamás, Madzin Attila; valamint Szőkedencsi Géza, Tóos György, Székely Tamás, Bagdy Eszter, Bordás Flóra, Csiszár Balázs, Konyicska Kinga, Fehér Gabriella, Katona Tünde, Menyhárt Gergő, Molnár Balázs János, Nagy Norbert, Nagy Tünde, Ujhelyi Katalin)
7. Dél-pesti Centrumkórház, Budapest – ZDA Zoboki Építésziroda, első díjas pályamű
8. Észak-pesti Centrumkórház, Budapest – Paulinyi-Reith and Partners, első díjas pályamű

Amikre érdemes figyelni

közeledő határidővel leadható

pályázatok:

Hajdúszoboszlói strandfürdő és csónakázótó
beadási határidő: 2019. 02. 25.

Pop Up Bazar, Isztambul, Törökország
beadási határidő: 2019. 02. 28.

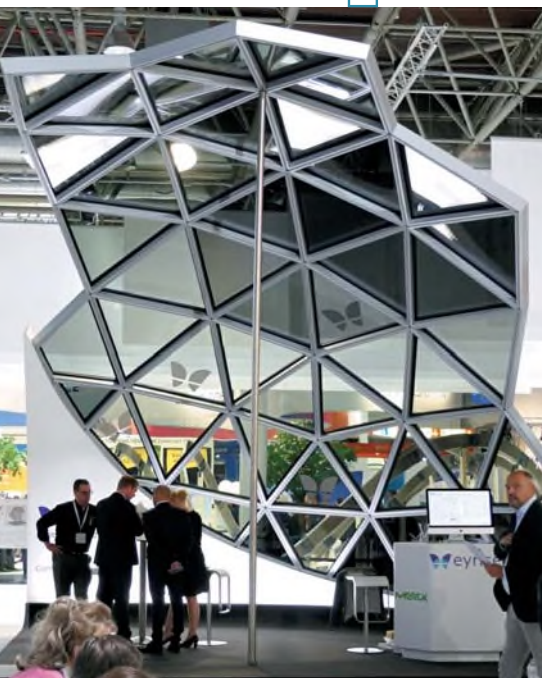
Gauja Nemzeti Park gyalogoshíd, Lettország
beadási határidő: 2019. 06. 11.

Térbeli üvegek

Glasstec 2018

1

2

Minden második év őszén rendezik meg a Glasstec üvegipari világkiállítást Düsseldorfban, ami a témakör legnagyobb európai szemléje. Az idei október végi vásár volt a huszonötödik, és ennek megfelelően a rendezők igyekeztek kitenni magukért. A gazdasági-építőipari környezet is kedvező, a német építőipar jól teljesít, és Európa legtöbb országában is jól áll, bár a korábbi nagy építési boom még várat magára. Nagyjából ezt a helyzetet tükrözte a kiállítás, hiszen mindezek együttesen határozzák meg a fejlesztési környezetet.

3

Egyre tökéletesebb technika

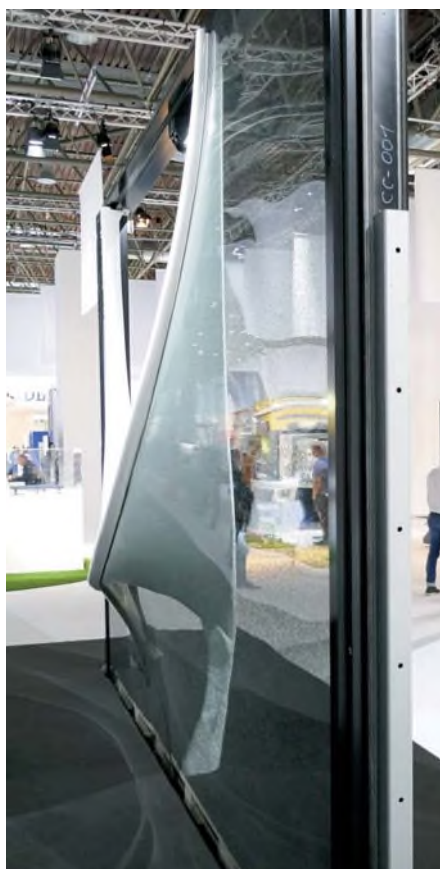
A vásáron több kiállító az általa végzett minőségi munka prezentálására extra összeállításokat, szerkezeteket mutatott be. Az egyik ilyen volt a 18 darab 15 milliméter vastag fehér (vas-oxid-mentes, ún. extra clear) üvegből kivágott, ellipszis alakú „üvegmutatvány” (1. fotó), ahol látni lehetett az egymásra helyezett üvegrétegek tökéletesen illeszkedő élét, a lapok és a ragasztás teljesen hibátlan voltát. A táblák felső felületére egymás mellé számokat írtak, ezek révén jól lehetett látni, hogy a 18. üvegréteg felírata a közel 30 cm vastagságú anyagon keresztül is szinte ugyanolyan jól látszik, mint a legfelső üvegre írt szám.

A tökéletes technikát reprezentálják az extra méretű üvegek is. Több gyártó (immár kínai is) állított ki nagyméretű szigetelő vagy laminált üveget, amelyek jellemzően $2,5-3 \times 10-12$ métereseek voltak. Ezen a téren az egyik legnagyobb üvegipari cég vitte el a pálmát azal, hogy óriási üvegtábláján kívül bemutatta a 18 méter hosszú üvegtáblák szállítására készített egyedi kamionját, amelynek közlekedése jelentős mérete miatt útvonalengedélyhez kötött.

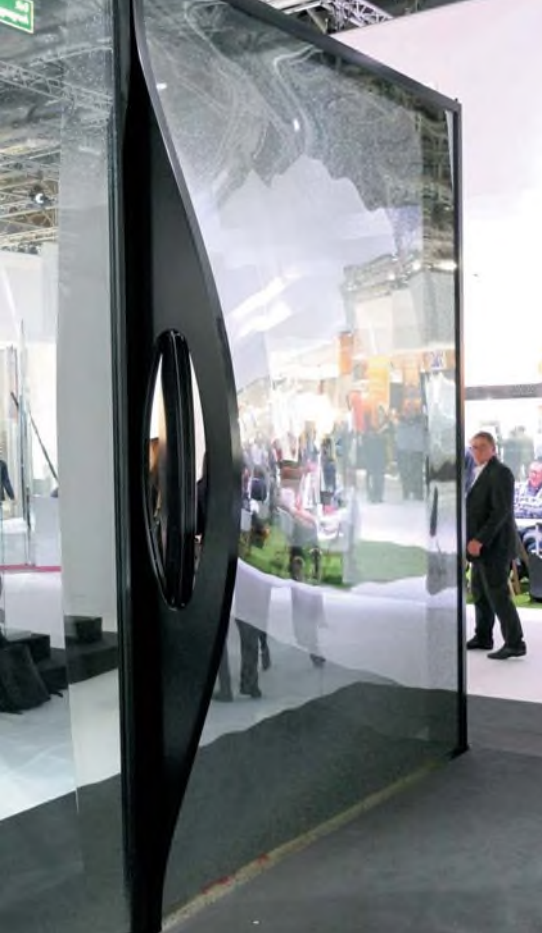
Az elektromosan kapcsolható (kapcsolásra elsötétedő) napvédő üvegek is egyre tökéletesebbek. Ilyeneket mutattak be egy Oscar Niemeyer által tervezett épület egy részének valós léptékű modelljén (2. fotó). A világos és a sötét állapot színei (néhány korábbi változattól eltérően) harmonizálnak egymással, az árnyékolás mértéke is beállítható. A kapcsol-

ható átlátszóságú üvegekhez szükséges fóliát nagy mennyiségben és több helyen gyártják. Viszonylag új, hogy több rétegben építettek be fóliákat két üveg közé, amivel kapcsolható módon különféle, esetenként egymásra épülő struktúrákat generáltak. Idén is kiállítottak különféle felületeken alkalmazható szilícium-bázisú napelemeket, ahogy voltak vékonyréteg-technológiás áramot termelő színes üveg homlokzatburkolatok is. Ezek ma mindenki számára elérhető termékek, ha nem is mindig megfizethetők.

A teljesen mindennapi low-e bevonatos szigetelő üveg is egyre tökéletesebb. Indulásakor a kétrétegű üveg fényáteresztése 75% körül

4

5

volt, ehhez képest az egyik legnagyobb gyártó által bemutatott háromrétegű üveg fényát-eresztése 80%; jól láthatóan tisztább, világosabb, mint az átlagos háromrétegű üvegek.

A laminált üvegek fóliái is sokat fejlődtek. A nagy szilárdságú, rendkívül erős biztonsági üvegeken kívül jelentős fejlődés tapasztalható a zajvédő fóliák területén is. Az egyik kiállító a tablóján úgy mutatta be legjobb zajvédő fóliáját, hogy azzal 1000 és 4000 Hz között 10 dB csillapítást is el tud érni.

Térbeli üvegek

Igen látványos volt egy 3,2×8 méteres, laminált üvegből készített donga (3. fotó), mely ebben a formában nem szerkezeti újdonság, de a mérete és hibátlansága (az üvegben sehol sem találtunk optikai hibát, a fóliák toldását pedig csak nagyon hegyes szögben vizsgálva lehetett felfedezni) kivételes minőség, mely a gyártóját dicséri.

A kiállításon a megszokott sík üvegtáblákon túl igen sok térbeliesített üveget láthattunk. Egyszerűbb esetben a normál üvegtáblába motívumokat dolgoztak bele, bonyolultabb esetben térbeli alakzatot formáltak az üvegből. Kiállítottak hullámos felületű és felfújhatást keltő táblákat, kétszer görbült normál és színes szigetelő üvegeket, és különféle negyed és teljes kör keresztmetszetű darabokat.

Ezek előállítására nagy szakértelmet kíván, hiszen az üveg az átlátszóságával és tükrözésével azonnal megmutatja a legkisebb egyenetlenségeket, felületi és anyaghibákat.

Mint minden Glasstecen, most is bemutatnak életnagyságban néhány kiemelkedő, megvalósult szerkezeti megoldást. A Herzog & de Meuron által tervezett hamburgi Elbphilharmonie épületének néhány térbeli üveg homlokzati elemét állították ki (4. és 5. fotó). Az első fotón egy üvegszál-erősítésű műanyag elemmel kombinált, loggiaszerűen a homlokzathoz kiemelkedő elem látható, a másodikon egy hőszigetelő üveg térbeliesítésével készült homlokzati tábla, amelynek „kitüremkedő” бүтүжүн egy kisméretű ovális ablak is van. A szigetelő üvegek ilyen térbeli megformálása igen nagy szakmai teljesítmény, amire csak néhány műhely képes.

Szerkezetek

A korábbiakhoz képest a kiállításon viszonylag kevesebb volt a mindennapi használatú

6

7

8

épületszerkezet. Egy török gyártó rendkívül karcsú profilokkal szerelt háromrétegű üvegtáblából készült tolóajtórendszere az ismert svájci termék komoly konkurenciája lehet, különösen, ha jelentősen alacsonyabb árát is figyelembe vesszük (6. fotó). A könnyen és gyorsan szerelhető üvegrögzítéseket alkalmazó olasz cég befogott üvegorlát gyártmány-családjának újabb elemeit mutatta be, amiből a két véglet volt igazán érdekes. A legkarcsúbb, kis igénybevételre ajánlott befogó szerelvénnyel körülbelül 4 cm vastag és épp csak 10 cm magas, míg a stadionokba-sportlétesítmé-

1. fotó. 18 darab 15 milliméter vastag extra tisztaságú üveg egymásra ragasztva – bemutató

2. fotó. Elektromosan kapcsolható napvédő üvegek egy rácshejban

3. fotó. 3,2×8 méteres, laminált üvegből készített donga. A felső acélgerenda kizárólag a szállíthatóságot szolgálja

4. fotó. A Jacques Herzog és Pierre de Meuron által tervezett hamburgi Elbphilharmonie épületének egyik térbeli homlokzati eleme hőszigetelő üvegből és szálerezítésű műanyagból

5. fotó. Az Elbphilharmonie épületének másik üvegtáblája, a „bütűjén” kis ovális ablakkal

6. fotó. Rendkívül karcsú profilokkal szerelt tolóajtó háromrétegű üvegtáblákkal

7. fotó. Átforduló üveg látványa kívülről a beragasztott üvegbütűkkel

8. fotó. Tiszta üvegsarok-átfordulás belülről. A kitekintést semmi sem korlátozza

9

nyekbe szánt új terméke igen robusztus, erő sugárzó megjelenésű.

Láthatunk egy laposacéllal megerősített laminált üvegerendát, amelynek húzott és nyomott övére, azaz alá és tetejére egy-egy rozsdamentes laposacélt ragasztottak, amivel a gerenda teherbírását lényegesen megnövelték.

Sok építész álma a sarkon borda és üvegragasztás nélkül átforduló üveg. Egy nagyon szép példát állítottak ki hőszigetelő üvegből, amelynek lényege, hogy a két üvegtábla találkozásánál nem építenek be távtartó léceket a hőszigetelő üvegekbe, hanem a két elemet szintelen szilikonkittel közvetlenül egymáshoz ragasztják (7. és 8. fotók). A hatás meggyőző: belülről nézve az üveg teljesen folyamatos, a kitekintés folytonosságát semmi sem zavarja; míg kívülről az üvegtáblák bütüje látszik ugyan, de ez is sokkal kevésbé zavaró, mint a megszokott, a sarkon megkettőzött, általában fekete ragasztóval rögzített távtartók látványa.

A hőszigetelő üvegbe integrált árnyékoló-elektromosító szerkezetek kellőképpen hatékonyak, egyszerűen beépíthetők, nem befolyásolják az épület külső és belső megjelenését, de hátrányuk, hogy ha a szerkezet meghibásodik, az javíthatatlan, az egész üveget el kell dobni. Az egyik, a hazai üvegyarban is meghatározó szerepet játszó nagy üvegyipari cég egy új technológiát mutatott be, mely nem tartalmaz mozgó alkatrészeket, ezért a meghibásodásának sokkal kisebb a valószínűsége, a várható élettartama sokkal nagyobb. A hőszigetelő

10

getelő üveg légtérébe egy rendkívül vékony, fémréteggel ellátott műanyag fóliát építenek be oly módon, hogy az nyugalmi állapotban összepöndörödjön az üveg felső éle mentén gyakorlatilag nem látszik, míg egyenáramot rákapszva a fólia a töltéstől kiegyenesedik, kitölti a két üveg közötti teret. A fólia lehet teljesen átlátszatlan, vagy kívánt mértékű naptényezővel rendelkező, így a szerkezet lehet árnyékoló, vagy akár elsötétítő is. Nagyon kevés áramot fogyaszt, ezért nem is érdemes bekábelezni, egy kisméretű elemről vagy akkumulátorról hónapokig képes üzemelni. Mivel homlokzati szerkezetéről van szó, már dolgoznak a napelemes tápegységen is, amivel autonómmá tehető az árnyékoló. Az már szinte természetes, hogy kapcsolása történhet nyomógommbal, épületfelügyeleti rendszeren keresztül és okostelefonról is. Az eljárást, amelyet repülőgéppalakkokban már kipróbáltak, egy kutató-fejlesztő cégtől vásárolták meg, közösen fejlesztik tovább, és terveik szerint 2019 végére tudnak vele megjeleníteni a piacon.

Kísérleti szerkezetek

Az elmúlt 20 évtől eltérően idén nem a Stuttgarter Egyetem Épületszerkezeti Tanszéke, hanem négy másik egyetem: a darmstadti, a delfti, a drezdai és a dortmundi volt a Glass Technology Live, a szakmai kísérleteket, kísérleti szerkezeteket és innovatív újdonságokat bemutató kiállításrész összeállításában a rendezők partnere. A kiállított anyagok is tükrözték ezt; míg korábban domináltak a műszaki szempontból reális, jellemzően valós léptékű kiállítási tárgyak, most számos olyan, gyakran kisléptékű modell segítségével bemutatott ötletet is kiállítottak, amelyek életképessége még bizonyításra szorul. Ilyen volt a rendkívül vékony (1 mm-nél kisebb vastagságú) üvegekből kialakított elhajló („gördülő”, elgörbülése révén kinyíló) üvegfelület, és a kábelgörbére illesztett üveg héjszerkezet, de bemutatott egy drónt is, amelyet vékony üvegekből konstruáltak.

A Delfti Egyetem állított ki 6 méter hosszú, 1,5 méter széles és 20 cm magas üveg fűdémpaneleket (9. fotó). Az elem alsó és felső táblája két-két 10 mm-es edzett laminált üveg, ezek közé üveg hengerekből távtartókat ragasztottak be az igénybevételnek megfelelő sűrűséggel. A pallókat ki lehetett próbálni, a látogatók szívesen járkáltak rajtuk.

A HafenCity Universitát Hamburg fiatal kutatói fejlesztették ki egy elemcsaládot függönyfalak energiaelnyelő rögzítésére. A rögzítőelemek egy esetleges külső robbanás-

11

kor a homlokzat síkjára merőlegesen összenyomódnak (hasonlóan a gépkocsik ütköző-energiát felvevő alkatrészeihez), ezáltal és elmozdulásuk révén a homlokzatot érő lökeshullám energiájának nagy részét elnyelik (10. fotó). Az Izraelben végzett éles próbát videón mutatták be, amelyen jól látható volt, hogy a függőnyfal elmozdul az előtte végrehajtott robbantás hatására, mintegy „kitér” a lökeshullám elől, emiatt nem törik be, érdemben még a bordái sem deformálódnak.

12

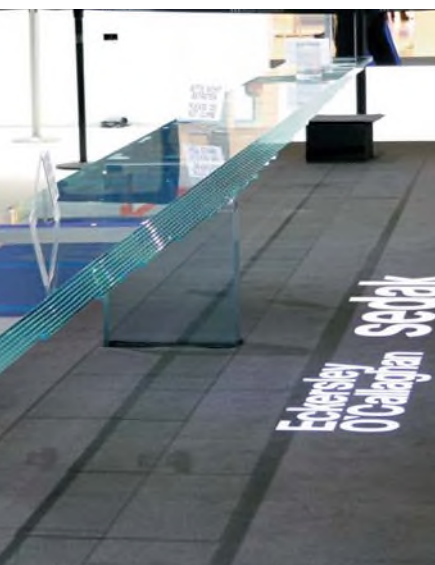
13

Az innovációk egyik csoportja az energianyereség lehetőségeivel foglalkozott. Az algás vízzel feltöltött energianyerő („bioenergia”) homlokzati üvegfal nem újdonság, de újabb ötletekkel próbálták hatékonyabbá tenni. A napkollektorok egyik meglepő változata szabályos homlokzati lamellák árnyékolóként volt kialakítva, aminek energiahatékonyságához nem férhet kétség, de a lamellák és az összekötő borda közötti folyadékkapcsolat bizonyára nem teszi olcsóvá a szerkezetet. Elsősorban hűtésre ajánlják azt a többrétegű üveggel ellátott ablakot, függőnyfalelemet, amelynek egyik „légtérébe” tiszta vizet töltöttek, mely megfelelő környezeti kiépítés esetén

akár napkollektorként is működik. Az ötlet lényege, hogy a folyadék jelentősen növeli az üveg hőtehetetlenségét, ami nyáron hűtő, télen temperáló hatásként jelentkezik, és megfelelő vezetékhalózat kiépítésével az általa nyert energiát képes elvezetni, vagy akár eljuttatni egy tárolóba.

Attraktív szerkezetek

A kiállítás egyik leglátványosabb attrakciója egy üveglapok segítségével fejjel lefelé felfüggesztett személygépkocsi volt, amely egy dobogó fölött forgott-himbálódzott a levegőben (11. fotó). A jármű 1,35 tonna (dinamikus) terhet két, egyenként 2 mm vastag edzett üvegből erős laminátummal ragasztott 985×1950 mm-es edzett üveglap adta át az acélszerelvénynek. A kapcsolatokat kizárólag ragasztással (TSSA, azaz Transparent Structural Silicone Adhesive) oldották meg

14

átmérőjű üvegtengelyen tudott elfordulni (14. fotó). Működőképességéről is meggyőződhetünk, amikor a tiltó felirat ellenére két fiatal hölgy hintázott rajta. (Mire beállítottam a fényképezőgépet, már megzavarták őket.)

Idén sem maradt el a kézműves bemutató, ügyes kezű mesterek üvegfúvó tudásukkal költötték le a közönséget, a bemutatóhoz csatlakozott egy kortárs művészek üveganyagú alkotásaiból összeállított kiállítás is.

A vásár teljes időtartama alatt különböző témák köré szervezett szakmai előadásokat lehetett hallgatni, az észak-Rajna-vesztfáliai építészakadémiája és a Dortmundi Egyetem közös szervezésében egész napos építészkonferenciát is tartottak.

Becker Gábor

9. fotó. 6 méter fesztávra szerkesztett üveg fődémpalló

10. fotó. Energiaelnyelő függőnyfal-rögzítőelem. A méhsejtszerkezet a homlokzatra merőleges nagy erők hatására összenyomódik

11. fotó. 1,35 tonnás gépkocsi felfüggesztése 2×2 milliméter vastag üvegtáblákkal, ragasztott kapcsolatokkal

12. fotó. A felfüggesztés közelről. Jól láthatók a lekerekített sarkú ragasztófoltok az üveglap alatt

13. fotó. 10 méter hosszú mérleghinta tizenegy darab 10 milliméter vastag extra tiszta üvegből

14. fotó. A mérleghinta üvegtengelye akril perselyekbe fekszik fel

A szerző fotói

(12. fotó). A hatást fokozta, hogy a dobogón álló férfi rendszeresen meglökte a függő járművet, így az lényegében folyamatosan lenggett. Az egész bemutatót, beleértve a gépkocsi fejjel lefelé való függesztésre való előkészítését is a Seele mérnökiroda tervezte, és hét közreműködő cég kooperációjával valósult meg.

Igen látványos volt egy 10 méter hosszú mérleghinta, amelyet tizenegy darab 10 milliméter vastag normál (float), extra clear üveg fóliákkal való lépcsős egymásra ragasztásával alakítottak ki, s így egy laprugóra emlékeztetett (13. fotó). Az 1,3 tonna súlyú szerkezet polikarbonát perselyekben elhelyezett 40 mm

Építészeti projektek a klímaváltozás ellen

ARCHITECTS' COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DES ARCHITECTES D'EUROPE

1

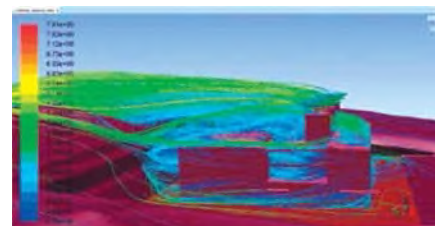
A Magyar Építész Kamarához mint az Architects' Council of Europe (ACE) tagszervezetéhez 2017 áprilisában érkezett a megkeresés, hogy segítsünk egy európai jó példákat bemutató kiadvány összeállításában. A cél az ACE „Responsible Architecture”, azaz Felelős építészet területén olyan projektek bemutatása volt, amelyek jó példát mutatnak arra, hogy az építészet eszközeivel miként lehet csökken-

tetni a klímaváltozás mértékét, illetve hogyan lehet alkalmazkodni a várható klímaváltozás hatásaihoz.

A környezettudatos, energiatudatos, fenn tartható építészetről egyre több szó esik szakmai és laikus körökben is, de fontos külön is foglalkozni az egész emberi létünket veszélyeztető klímaváltozás kihívásaival. Az építés, építészet minőségén egyre több múlik. Ahogy a 2018-ban megjelent kiadvány bevezetője kiemeli: az előrejelzések szerint a következő 40

igénye 30%-kal, az épületekhez köthető CO₂-kibocsátás 10%-kal fog nőni 2060-ra.

Az ACE kérésének megfelelően olyan hazai projekteket gyűjtöttünk össze és küldünk ki előminősítésre, amelyek kaptak már hazai vagy nemzetközi díjat. A tervezőknek megadott szempontrendszer szerint (energetikai minőség, környezeti értékelés, belső környezeti minőség, városi integráció), szöveggel, képpel illusztrálva kellett bemutatniuk épületeiket. A beküldött magyar projektek közül

3

dr. Kistelegdi István RATI épületét választották be a kiadvány szerkesztői a húsz európai mintaprojekt közé. A RATI iroda- és raktár-funkcióra ad olyan műszaki megoldásokat, amelyeknek köszönhetően az épület több energiát termel, mint fogyaszt.

A bemutatott épületek többsége nagyobb léptékű városi projekt (iskola, idősek otthona, közigazgatási intézmény, társasház, irodaépület, könyvtár, látogatóközpont, közösségi ház). Található azonban a példák között tájrehabilitáció, közösségi térként használható záportározó, klímavédelmi céllal telepített, egész városrészt átszelő új zöldfolyosót kialakító városi parkosítási projekt és egy kisebb léptékű felújítási projekt is. A kiadvány térítésmentesen letölthető az ACE honlapjáról:

https://www.ace-cae.eu/uploads/tx_jidocumentsview/ACE_CHANGEMENTS_CLIMATIQUES_A5_HORIZ_2018_WEB.pdf

A tanulmány alapjául szolgáló kutatást az Emberi Erőforrások Minisztériuma által meghirdetett Felsőoktatási Intézményi Kiválósági Program támogatta, a BME FIKP-VÍZ tématerületi programja keretében.

Medgyasszay Péter

1. KMC Nordhavn: Koppenhága mesterséges szigetére tervezett városi terület igazgatási épülete
2. A magyar RATI épületének leírása a kiadványban
3. Egy áramlástechnikai szimuláció eredményének ábrája a RATI tervezése során

191 RATI PLUSENERGY INDUSTRIAL AND OFFICE BUILDING BÂTIMENT INDUSTRIEL ET BUREAUX PLUSENERGY RATI

This plastics processing and manufacturing plant is the first facility in Hungary designed and engineered with an innovative method ("Energydesign IDP, and DBS-method"), which synthesises and lays the foundation stones of a holistic planning process between architects and engineers.

The whole building's spatial room organisation is based on a so-called "climate zoning": rooms are bundled into climate zones, which are organised in horizontal and vertical way in a special order, ensuring best orientation, natural ventilation and day lighting.

The building produces yearly about 10% more electricity than it needs, thanks to the implementation of innovative technologies: geothermal heat pump heating-cooling, PV panels, thermal solar collectors, and a one kilometer long soil-air heat exchanger.

Measurement systems allows for the accurate measuring and control of the building indoor climate environment (CO₂ levels, temperature).

The ventilation strategy in the building brings one of a kind solution: on the roof, three towers equipped with special wind velocity accelerator disc-structures, called "Venturi", generate airflow that naturally renew and cool the softly contaminated air of the central production hall.

Cette usine de traitement et de fabrication de plastique est la première installation en Hongrie conçue et développée avec une méthode innovante qui synthétise et pose les bases d'un processus de planification holistique entre architectes et ingénieurs («Energydesign IDP, et DBS-méthode»).

L'organisation spatiale du bâtiment repose sur un zonage climatique: les salles sont regroupées en zones climatiques, organisées horizontalement et verticalement dans un ordre particulier, de façon à garantir la meilleure orientation et ventilation et le meilleur éclairage naturel possible.

Chaque année, le bâtiment produit environ 10% d'électricité de plus qu'il en consomme, grâce à la mise en œuvre de technologies innovantes: chauffage / refroidissement par pompe à chaleur géothermique, panneaux photovoltaïques, capteurs solaires thermiques et un échangeur de chaleur sol-air d'un kilomètre de long.

Des systèmes de mesure permettent de mesurer et de contrôler avec précision l'environnement climatique intérieur du bâtiment (niveaux de CO₂, température).

La stratégie de ventilation du bâtiment est unique en son genre: sur le toit, trois tours équipées de structures en forme de disque appelées «Venturi» accélèrent la vitesse du vent et créent un courant d'air qui renouvelle et refroidit de manière naturelle l'air vicié du hall central de production.

2

Brick Award Nemzetközi Pályázat

A Brick Award a Wienerberger 2 évente megrendezésre kerülő építészeti pályázata építészek és építész szakírók számára.

A 2020-as kiírás pályázati időszaka 2019. január 7. - április 9., az 50 nominált projektet pedig 2019 novemberétől fogják kihirdetni a honlapon, valamint a Facebookon, a Pinteresten és a Twitteren.

A nyertesek díjazására a Brick Award Díjátadó Ünnepségen, 2020 májusban kerül sor.

A jelentkezés menete

Látogassa meg weboldalunkat a brickaward20.submit.to/login/ internetes címen keresztül, majd regisztrációt követően töltsse ki az ott található űrlapot, megadva az alapvető projektdatákat, a projektet leíró rövid tájékoztató szöveget, valamint mellékelve az épületről készült terveket és képeket.

Kategóriák

Otthoni érzés: családi házak, társasházak és kisebb építészeti projektek, amelyek kényelmes, egészséges és fenntartható élettereket biztosítanak

Együttélés: családi házak, innovatív lakossági megoldások, figyelembe véve az urbanizáció trendjeit és kihívásait, mint például a helyhiány, a társadalmi kihívások és az új életmódok

Együttműködés: kényelmes, esztétikus és funkcionális kereskedelmi épületek, irodák és ipari épületek

Közterületek megosztása: kényelmes, esztétikus és funkcionális középületek (oktatás, kultúra, egészségügy), közösségi terek és infrastrukturális projektek

Formabontó épületek: innovatív koncepciók és téglahasználati módok, új építési technológiák, speciális téglák építés, egyedi téglák és új díszítés

Kritériumok

- A projekt jelentős részét kerámia építőanyagokból kell készíteni (kerámia téglák, homlokzatburkoló téglák, kerámia burkolatok, kerámia tetőcserepek, kerámia homlokzati panelek stb.)
- A projekt illik legalább az egyik jelölési kategóriába
- A projekt 2016-ban vagy később készült
- A projekt tartalmazhat újonnan épített, felújított és átalakított épületeket
- A projekt tartalmazhat új és újrafelhasznált téglákat is
- Külön figyelmet kell fordítani arra, hogy a projekt hogyan kombinálja a funkcionalitást, a fenntarthatóságot és az energiatékonyságot
- A Wienerberger termékek használata nem elvárás a részvétel szempontjából

Díjazás

A fődíj nyertese **7000 Euróval**, a kategóriák nyertesei pedig **5000-5000 Euróval** gazdagodnak (a fődíj nyertes nem kap külön díjat a kategória győzelemért).

A 2018-as nyertesek

Tekintse meg, ki nyerte el a 2018-as fődíjat a wienerberger-building-solutions.com/brick-award oldalon, és ismerje meg a díjazottakat.

A nyerteseket nemzetközi zsűri választotta ki, a projekteket 2018. május 28-án hivatalosan is bemutatták a díjátadó ünnepségen, valamint az online csatornákon.

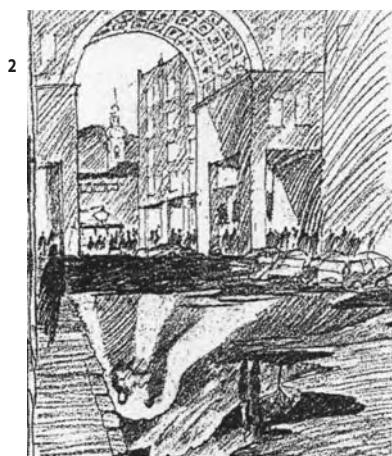
Ekler Dezső: Tértörténetek

L'Harmattan Kiadó, Kossuth Klub, Budapest, 2018. Az előszót írta és lektorálta dr. Meggyesi Tamás.

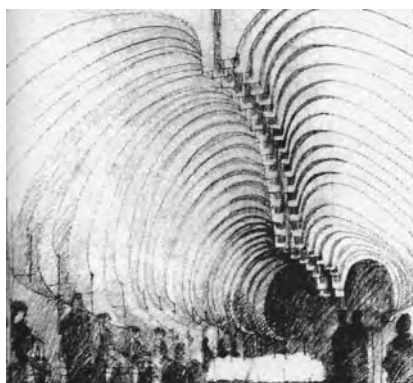
A Madách út vagy szerves városfejlődés című fejezet Belső-Erzsébetváros történetéről szól. A terület közepén grandiózus diadalívvá induló Madách sugárút az Andrássy út párja lett volna – Wälder Gyula 1930-as pályázati terve szerint. Végül a sugárút nem épült meg, csonka szakaszán – remek szóeleménnyel: a torzó korzón – csak egy pavilon létesült, amelyben a városrész nevezetességei és története iránt érdeklődő turisták központja működik. Helyette a helyi önkormányzat meghirdette az átjáróházasítást, másképpen Gozsdu udvarosítás programját.

A főtt béka szindróma az amerikai környezetvédelem leleménye, tőlük kölcsönzi a szerző. Ha egy békát forrásban lévő vízbe dobunk, ki-

ugrik a fazékból, ha viszont langyos vízbe tesszük, a béka állítólag megfőzhető. Az emberiség mai állapotának jellemzésére talán a legkézenfekvőbb metafora. Ha úgy vesszük, mi már forró vízben fővő békák volnánk.

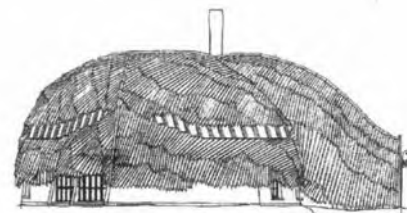
Budapest főváros külső övezeti családi házaiban majdnem annyi ember lakik, mint a belvárosban, csak tízszer akkora területen – mondja Ekler az elfelejtett övezet című fejezetben. A privát kertes házak övezete mellett barnamezős iparterületek következnek, majd a lakótelepek adják a zöld oázisokat. Itt a világváros kertnegyedében nem kulipintyóknak, hanem emeletes társasházaknak kellene állniuk, amelyek három-négyszeresére növelnék a

lakások és lakók számát, ezáltal a közlekedés, a csatornahossz és minden egyéb észszerűbbé, gazdaságosabbá válna.

A kötet fő témája: a nagyítások. Az építészetben szerint minden nagyítás, példának a szerző Makovecz munkáit hozza fel: szerkezetek – ferde támpók, kelyhes pillérek, bordákat idéző szaruzat – nagyított épületelemek, nagyított ácsszerkezetek, hatalmas virágok, ágak, csontozatok. Egy Vitruviustól vett legenda a korinthuszi oszlopfő kialakulásáról szól. Meghalt egy korinthuszi szűz. Temetése után dajkája egy kosarat vitt a sírjára, és véletlenül egy akantosz gyökere fölé tette. A gyökér indákat hajtott, amelyek a kosár mentén növekedtek. A síremlék mellett elsétáló szobrász – aki az athéniai körében márványmunkáinak finomságáról volt ismert – felfigyelt a kosárra, és ennek hasonlósága alapján megfaragta a korinthuszi oszlopfőt és kifejlesztette a korinthuszi rend szabályait.

Ronchamp-metafora. A kápolna tetőformáját egy apáca fejfedőjéről mintázhatta Le Corbusier 1952-ben. Ezt egy Hillel Schoken nevű hallgató rajza mutatta be. A középkor

hosszhajós és kereszt alaprajzú templomszerkesztései után a négyzetbe és körbe komponált emberalakokból, Vitruvius-figurákból alakul a körre és négyzetre szerkesztett centrális templomtér, a reneszánsz építészei számára az egyedül méltó építészeti megfogalmazás. Makovecz antropomorf téralakítási módszere, a minimális környezet ábrája 1972-ből ezt modern szellemében fogalmazta újra. Makovecz terei egzisztenciális terek, mint a Farkasréti temető ravatalozója 1975-ből. A dobogókői síház (1980) vagy a tokaji közösségi ház (1977) deszkával fedett „borzas fejtű” házak, melyek a Goff-tanítvány, Greene „még nem ház” építményeinek testvérei. A mogoró-hegyi Mócsai tanyában (1980) két narratíva, a múltbeli parasztház és a jövőbelinek értett természetes organikus ház egyesül.

Ekler Tértörténetek című könyve a szerző három évtizednyi építészeti-művelési publicisztikájából nyújt válogatást. Ezekben a tértörténetekben elsősorban az épületek nyelvezetének, az építészet nyelvének jut meghatározó szerep.

Timon Kálmán

1. A könyv címlapja
2. A Madách-kapu Makovecz Imre karácsonyi üdvözlőlapján, 1989
3. Makovecz Imre: Farkasréti ravatalozó, vázlat, 1975
4. Beépítési változatok
5. Faluház, Bak, 1985

[illegible]

fischer *innovative solutions*

- / LED kontúrvilágítás
- / Ujjlenyomattal vezérelt nyitás-zárás
- / Teljes üveglap borítás
- / Extravagáns építészet

mantu
ajtó-ablak stúdió

1139 Budapest, Róppentyű utca 73/A
pirnar@manty.hu

Bővebb információt ezen a
weblapon talál mantu-szabak.hu

GRANDIÓZUS TERVEKHEZ

A b s t r a c t s

WESSELÉNYI-GARAY, Andor: SPACE AND BODY GAME

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 18-25, DOI: 10.33268/Met.2019.1.1

TELEKOM HEADQUARTERS, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS – TIBA ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ

Office developments often take on the role of being works of art. This being a result of many factors, location on major urban arterial routes, occupancy levels, urban planning restrictions and market presence. Here the option of placing one vast body of office space on a corner site would not suffice. Three courtyards of differing in nature have been enclosed, one is semi-public, another is semiprivate and the third a private park. From these spaces the surrounding volume has been developed as a truncated, sectioned solid. Style is a lesser question as the project aims to demonstrate the occupants market presence as the leading company in its given sector. Providing not only workspace, also relaxation area, dining areas and a lifestyle pattern inherent to company values.

LAMERS, Emiel: EAST MEETS WEST, WEST MEETS EAST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 26-29, DOI: 10.33268/Met.2019.1.2

Examining what happens when architects are commissioned to work away from home. Is this a result of client loyalty to an „in-house” architect, architectural celebrity, open competitions or market pressure. Often these projects result in a collaboration between architectural practices that can often generate a new set of ideas outside of the standard understanding of context, innovation and social exchange. It will be interesting to see what happens when east meets west at the next congress in Budapest.

VAN BERKEL, Ben: CELEBRATION OF THE WORLD OF THEATRE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 30-33, DOI: 10.33268/Met.2019.1.3

THE LYRIC THEATRE COMPLEX, HONG KONG

Locating three theatres, all of varied capacity and different in character, within one building seems to be a work of spatial choreography. This has been achieved by arranging the spaces around a central spine where all functions have been placed within a transparent stacked building, moving away from the traditional concept of theatres being closed black boxes, towards transparency and openness.

KATONA, Vilmos: WITHOUT LIMITS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 34-37, DOI: 10.33268/Met.2019.1.4

NATIONAL DANCE THEATRE AT MILLENNIUM PARK, BUDAPEST, HUNGARY
ARCHITECT – GÁBOR ZOBOKI

Transformation of a former industrial building, later cultural centre, into a national dance theatre in the heart of Buda seems to be the most logical step to take considering the movement away from heavy industry towards cultural entertainment and associated activities. Easily accessed by private vehicles and public transport networks this former „temple of industry” provides the perfect space for a theatre. The new function, like dance is dynamic in form with timber stairs leading towards the main performance space. The puritan use of steelwork respects the building's industrial past whilst the fine detailed timber additions look to the future.

VIDEČNIK, Špela: OFIS ARHITEKTI WEST AND EAST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 38-41, DOI: 10.33268/Met.2019.1.5

WEST: BASKET APARTMENTS, PARIS, FRANCE

A playful response was required for this development of short-term, student, housing on a site that measures 200x11 metres. Although the building core adheres to the linear demands of its given location architectural character has been enhanced by the use of attached/suspended basket structures to provide access walkways and balconies. Aside from the playful nature of this development it also looks to the future in terms of environmental impact by generating its own solar energy and harvesting rainwater. Education can be fun, socially responsive and practical.

EAST: FC BATE STADIUM, BORISZOV, BELARUS

This UEFA four star accredited stadium establishes a different approach to the conventional expectations of a sports venue. Located in the centre of a densely forested site this building is both organic in form and function. Once inside all the visitors and players energy is directed towards, sport, training and entertainment without loss of contact to nature.

YAMAMOTO, Asako: EUROPEAN ARCHITECTURE, JAPANESE DAYLIGHT

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 42-45, DOI: 10.33268/Met.2019.1.6

TWO WORKS BY ALPHAVILLE, JAPAN

A variation on the well known Japanese theme of building capsule hotels, constructed from regular sectioned timber columns and rafters placed at fixed intervals between which various functions are located: sleeping, bathrooms, eating and relaxation. Natural daylight being allowed to access the building along its central axis.

NISHIOJI CITY HALL, KYOTO, JAPAN

Somewhat similar to the project in Koya this building is constructed from a regulated structural system: here instead of using timber sections concrete panels are to be used. Regimenting the use of space and eventual function. The building form is intentionally small in scale, although five stories high, in order to create a direct relationship to the timber framed „Machiya” or „Artisans” timber framed homes found in this part of Kyoto.

ISHIGAMI, Junya: DREAMSCAPE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 46-49, DOI: 10.33268/Met.2019.1.7

ART BIO FARM PROJECT, TOCHIGI, JAPAN

Convention has seen garden allotments being let to people in order to produce the maximum amount of crops in a small area. The concept behind this project is to allow people a chance to rent space which might be recreational as a driving priority. This dreamlike landscape will inspire creativity and therefore productivity by means of freedom of expression. Those who farm this land and its visitors alike can wander around flowing paths, easily access water sources and come to better understand the connection between the process of growing, harvesting, cooking and eventually eating.

DÉRY, Attila: MOORISH ARCHITECTURE IN PEST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 50-55, DOI: 10.33268/Met.2019.1.8

PARIS COURTYARD, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS – ARCHIKON

Being faced with the challenge of restoring a monumental building in any major city always presents numerous problems, here this was added to by the presence of technical design faults, relating to the poor quality of later additions and repairs. Also questions of how to replace or repair decorative elements including the Zsolnay roof tiles and ornaments. In addition to these challenges also fell the task of designing contemporary spaces and architectural additions, especially at roof level.

SEBES, Péter: VILLA FOR SECULAR RETREAT, NEAR MEGALITHS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 56-59, DOI: 10.33268/Met.2019.1.9

VILLA, DEVON, UNITED KINGDOM

ARCHITECT – PETER ZUMTHOR

Secular living has lead towards the development of a temple for atheism. To be without belief, supposedly requires a timelessness expressed in monolith concrete forms where solid forms and the spaces between are expressed as opposites. The architect strives for an individual statement which does not conform to a particular style or language, therefore original. This building might be without the need for religious belief but it is still secular in its self.

Építész Tervezői Napok 2019

Helyszín:

Bara Hotel konferenciaközpontja (Budapest, XI. Hegyalja út 34–36.)

Időpontok és témák:

március 21. Vízszigetelési fogások – lapostetők, mélyépítés, üzemvíz-szigetelés

Szakmai szervező és levezető: **Kakasy László** egyetemi adjunktus, BME Épületszerkeztani Tanszék

május 2. Magastetők új kihívások előtt – hőszigetelés, kis hajlások, tetőtér

Szakmai szervező és levezető: **Horváth Sándor** egyetemi adjunktus, BME Épületszerkeztani Tanszék

május 30. Felújítás, funkcióváltás – új technológiák a felújításokban

Szakmai szervező és levezető: **Dobszay Gergely** egyetemi docens, BME Épületszerkeztani Tanszék

szeptember 19. Hő- és hangszigetelések anyagválasztása – Közel nulla?

Szakmai szervező és levezető: **Pataky Rita** mestertanár, BME Épületszerkeztani Tanszék

október 10. Épületburok és egyenértékűség – Trendi szerkezetek épületszerkeztani megoldásai

Becker Gábor egyetemi tanár, BME Épületszerkeztani Tanszék

november 7. Tűzvédelem, DTSZ – az TvMI-k 2019-ben

Szakmai szervező és levezető: **Takács Lajos Gábor** egyetemi docens, BME Épületszerkeztani Tanszék és

Szikra Csaba tudományos munkatárs, BME Épületenergetikai és Épületgépészeti Tanszék

(A programváltoztatás jogát fenntartjuk.)

Részvételi díj:

7 nappal az adott rendezvény előtti jelentkezés esetén: **2362 Ft** + áfa (3000 Ft) /alkalom

későbbi jelentkezés esetén, illetve helyszíni fizetéskor: 3543 Ft + áfa (4500 Ft) /alkalom

(A részvételi díj a konferencia étkezési díja.)

Figyelem! Visszatérítés! Minden konferenciánál után minden résztvevőnek bruttó 1000 forintot írunk jóvá a Tervlap.hu rendszerében.

(A visszatérítés csak a részvételi díjat a rendezvény napjáig kifizetőknél, illetve a teljes napon részt vevőknél jár!)

Az összeg felhasználható a Tervlap.hu-n meghirdetett rendezvények részvételi díjaira, szaklap- és szakkiadvány-előfizetésekre stb.!

Jelentkezés:

Tervlap.hu – **jobbra fent**, a Konferenciánaptárban kattintson az Önt érdeklő rendezvényre

Szakmai szervező:

BME Épületszerkeztani Tanszék

www.tervlap.hu

Artifex Kiadó Kft.
telefon: +36-1-783-1711, fax: +36-1-783-783-6360
info@artifexkiado.hu

Batta Miklós

Építésmérnök, 2006-ban diplomázott a BME Rajzi és Formaismereti tanszékén. 2006-tól az A&D Stúdióban, majd rövid ideig a S.A.M.O. irodában dolgozott. 2013 óta az Archikon csapatának tagja.

Beczner Balázs

Építésmérnök, 1997-ben diplomázott a BME Építésmérnöki Karán. 2001–2008 között Erick van Egeraat budapesti irodájában építész tervezőként dolgozott, magyar és nemzetközi projekteken. 2009–2011 között Herceghalom főépítész volt. 2008-tól a Tiba Építész Stúdió Kft.-nek dolgozik építész tervező, vezető műszaki tervező pozícióban.

van Berkel, Ben

Holland építész, az Amszterdami Rietveld Akadémián és a londoni AA-n tanult, itt diplomázott dicsérettel 1987-ben. 1988-ban feleségével, Caroline Bosszal közösen alapította meg amszterdami építészirodájukat, majd 1998-ban UNStudio néven indították újra a műtermet. 2011-ben a Harvard Graduate School of Design „Kenzo Tange vendégprofesszorának” nevezték ki. Számtalan díjat és elismerést nyert el. A budapesti új Duna-híd nyertes pályázatának tervezője.

Honti Viktória

Építész, 2005-ben diplomázott a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Kar építész szakán. 2005–2013 között több tervezőirodában szerzett tapasztalatot, legfőképp nagy volumenű irodaépületek tervezésében. 2013 óta a Tiba Építész Stúdió Kft. munkatársa, ahol több sikeres pályázaton, építészeti és belsőépítészeti projekteken vett részt. 2015 óta a cég egyik projektvezető építésze.

Ishigami, Junya

Japán építész, 2000-ben diplomázott a Tokiói Nemzeti Képzőművészeti és Zenei Egyetem (Tokyo National University of Fine Art and Music), és csatlakozott a SANAA építészirodához. A Junya.Ishigami&Associates irodát 2004-ben alapította. A 2010-es 12. Velencei Építészeti Biennálén egyéni kiállítóként elnyerte az Arany Oroszlán díjat, ugyanebben az évben a Tohoku Egyetem docense lett. Több, az építészeti határterületeivel foglalkozó könyve jelent meg.

Király Zoltán

Vezető tervező, okleveles építésmérnök. 1997-ben diplomázott a BME Építésmérnöki Karán. 2002–2005 között a MOME DLA képzésében vett részt. 1995–1998 között a Savany & Partners irodában építész tervezőként dolgozott, 1998–2008 között Erick van Egeraat budapesti irodájában projektvezető építészként. 2008-tól a Tiba Építész Stúdió Kft.-nél dolgozik, ahol jelenleg a cég szakmai vezetője. Díjai: 2008: Pro Architectura díj, 2006: Reitter Ferenc-díj, 2002: Budapesti Építészeti Nívódíj.

Köllő Miklós

Építész, műemlék-restaurátor, urbanisztikai szakember. 1996-ban szerzett építésmérnöki diplomát, majd urbanisztikai tanulmányokat folytatott. Érzékelve az épített örökség rohamos pusztulását, tudatosan fordul az értékmegőrzés, upcycling, műemlékvédelem felé. A hagyományokat modernbe oltva ököregionális építészetre törekszik, messzemenően tiszteletben tartva a kultúráját. Húsz év szakmai tapasztalattal rendelkezik, és közel 500 tervet készített.

Kőszeghy Flóra

Építész, a BME Építésmérnöki Karán diplomázott 2006-ban, ahol 2013-ig tanított is. Dolgozott Erick van Egeraat budapesti irodájában, a Zoboki-Demeter és Társai Építészirodában, a Tiba Építész Stúdióban, valamint a PLANT Atelier Péter Kis műtermében is. Építész tervezői tevékenysége mellett képzőművészként is aktív, leginkább nagy formátumú olajfestményeiről ismert. Interdiszciplináris praxisában a műfaji keretek határait feszegeti.

Matuz Melinda

2005-ben diplomázott a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen. 2006-tól építész, majd senior projektépítész a Tiba Építész Stúdióban. Alapító tagja az Opaq Építész Műteremnek. Számos meghatározó projekt résztvevője, mint például a Városligeti Műjépgálya vagy a Párisi Nagy Áruház rekonstrukciója és bővítése. Pillanatnyilag senior építész a holland UNStudio-ban.

Lente András

1996-ban alapította barátaival az Archiflex Stúdió Építészirodát. Vezető tervezőként a projekteket a koncepció kidolgozásától a részletek megvalósulásáig irányítja. Legjelentősebb munkái a Raiffeisen HQ4 Irodaház, a Corvin Sétány két lakóépülete, a Sun Palace Lakópark és a Nemzeti Táncszínház.

Orlovits Balázs

1997-ben végzett építésmérnökként a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán, ÉME diplomadíjas. 2003-ban diplomázott a Budapesti Műszaki Egyetemen, majd 2008-ban elvégezte a Mesteriskola XIX. ciklusát. Szakmai útját Pécsen kezdte, 2011–2013-ban a BME külsős oktatója, 2014 óta a ZDA munkatársa.

Nagy Csaba

Ybl-díjas építész, 1987-ben diplomázott a Budapesti Műszaki Egyetemen. 1988–89-ben ösztöndíjasként tanulmányokat folytatott a Bécsi Képzőművészeti Akadémián, Gustav Peichl mesteriskolájában. 1989-től az Archikon Kft. alapítója, ügyvezetője, vezető tervező. 2009-ben három épülete Fővárosi Nívódíj oklevél elismerésben részesült.

Dr. Becker Gábor

Egyetemi tanár, 2005–2017 a BME Építésmérnöki Kar Épület-szerkezet-tani Tanszékének vezetője, 2006–2014 az Építésmérnöki Kar dékánja. A Nyílászáró szerkezetek, a Bevezetés az épületszerkezetekbe, és az Épületszerkezetek tervezése reguláris, valamint az Úvegyszerkezetek c. fakultatív tárgy előadója; gyakorló épületszerkezeti tervező és szaktanácsadó.

Burián Gergő

2008-ban szerzett diplomát a BME Építésmérnöki karán. Tanulmányai során félévathallgatáson vett részt a Miami University (Oxford, Ohio, USA) és a Norwegian University of Science and Technology (Trondheim, Norvégia). 2008 óta a Mérték Építészeti Stúdió, Paulinyi-Reith műterm munkatársa, ahol több sikeres tervpályázat projektvezetője, majd 2013 óta műteremvezető. 2010 óta BREEAM nemzetközi minősítő. 2013-ban mérnök-közgazdász diplomát szerzett a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2014 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építőművészet DLA képzés résztvevője.

Csanády Pál

1994-ben végzett a BME építészkarán, 1997-ben ugyanott a Rajzi és Formaismereti Tanszék PhD-képzésén, Török Ferenc témavezetésével. 1997–2009 között az *Alaprajz* felelős szerkesztője, magántervező, 2010-től a *Metszet* és a *Tervlap.hu* főszerkesztője.

Dr. Déry Attila

1954-ben született Budapesten. 1979-ben szerezte meg építésmérnöki diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen. 1984–1986 között végezte el a Magyar Építőművészek Szövetség Mesteriskoláját. 2000-ben védte meg kandidátusi értekezését. 2011-ben habilitált. 1979–87 között az Iparterv építész tervezője, 1987–2000 között az Országos Műemléki Felügyelőség – illetve az Országos Műemlékvédelmi Hivatal – tudományos kutatója, osztályvezetője. 2000 óta önálló tervező és kutató. A 17–19. századi építészeti történetével, valamint régi építési eljárások és anyagok kutatásával és rekonstrukciójával foglalkozik. Egyetemi magántanár, tanít a Budapesti Műszaki Egyetem Építőmérnöki Karán.

Katona Vilmos PhD

Építész, teoretikus, szakíró, a soproni Alkalmazott Művészeti Intézet egyetemi docense. 2008-ban szerzett diplomát a BME építésmérnöki karán, majd ugyanott doktorált 2014-ben. Az MTA köztestületi tagja. Számos hazai és külföldi tudományos konferencia előadója (Aberdeen RGU, Kielce, London AAA, Luzern HSLU, Sevilla), szakmai kiállítások résztvevője, illetve kurátora (Basel SAM, Budapest FUGA). A Symmetry: Culture and Science folyóirat rendszeres vendégszerkesztője, a Metszet szakmai tanácsadója. 2017-től az aberdeeni Robert Gordon University kezdeményezésére indított Borders Interdisciplinary Global Research Network alapító tagja.

Lamers, Emiel

A Delfti Műszaki Egyetemen végzett építészként. 2003–2007 között Budapesten élt és több mint száz cikket publikált az A10 magazinban a kortárs magyar és európai építészetéről. Számos kortárs európai építészettel foglalkozó kiállításon és konferencián vett részt szervezőként és résztvevőként is. 2015-ben jelent meg *Kortárs építészet Magyarországon* című könyve. 2016 óta a TU Delft-en (Delft-i Műszaki Egyetemen) oktat.

Niczki Tamás DLA

2000-ben diplomázott a BME Építésmérnöki Karán, majd a római La Sapienza Egyetem Építész Karán, az ÉME Mesteriskolájában és a BME Építőművészeti Doktori Iskoláján tanult tovább. DLA doktori fokozatát 2007-ben védte meg. A KIMA Stúdió projektépítész, majd 2008-ban a STOA Stúdió alapító tagja volt. Több mint egy évtizedig oktatott a BME Építésmérnöki Kar Lakóépülettervezési Tanszéken. 2014-ben egy évig HAESF Senior Leaders Award nyerteseként New Yorkban dolgozott Perkins and Will irodájában. Jelenleg a TIBA Építész Stúdió projektvezető építész.

Pásztor Ádám

Építész, 2006-ban diplomázott a BME Középülettervezési tanszékén, dán és holland ösztöndíjak után. 2009 és 2013 között a MOME doktorandusza, 2013–2014-ben meghívott külsős konzulens a BME Középülettervezési tanszékén. 2016-ban elvégezte a MÉSZ Mesteriskola XXIII. ciklusát. Rövid ideig a Narmer Építészeti Stúdióban, majd 2006 és 2013 között Selényi György és Sebők Ildikó műtermében dolgozott, 2013 óta az Archikon csapatában kisebb-nagyobb épületek tervezését vezeti.

Pólus Károly

Építész, 1994-ben diplomázott a Budapesti Műszaki Egyetemen. 2000-től az Archikon Kft. munkatársa, majd 2008-tól ügyvezetője, vezető tervező, Nagy Csaba szerzőtársa.

Videcnik, Spela

Építészeti tanulmányait a Ljubljana School of Architecture-ben és a londoni AA-ban (Architectural Association) végezte. Rok Omannel 1996-ban alapították az OFIS Arhitekti építészirodát, amely ma Ljubljanán kívül Párizsban is működik. 2000-ben elnyerték „Az év fiatal építész” díjat Londonban. Számos tervezési megbízást tervpályázaton nyertek el, ezek között két jelentős nemzetközi díjazott terv a párizsi Route des Petits-Ponts-on lévő kollégiumépület és a Fehéroroszországban épült FC Bate Boriszov Stadion. Oktat a Harvard Egyetemen, Párizsban és Ljubljanában is.

T. Major Krisztina

1995-ben diplomázott a Pollack Mihály Műszaki Főiskolán, Pécsen. Patartics Zorán mellett dolgozott, majd a BME Építésmérnöki Karán diplomázott 2000-ben. 1996 óta az Archikon Kft. építész tervezője.

Tiba János †

Tiba János, a Tiba Építész Stúdió alapítója 1996-ban diplomázott a Budapesti Műszaki Egyetem Építésmérnöki Karán. Fiatal, tehetséges szakemberként neves nemzetközi irodákban szerezhetett gyakorlatot. Magyarországon mellett több európai országban is dolgozott Erick van

Emellett tervezőként dolgozik, és 2005 óta több mint 150 építészeti témájú sétát, bejárást vezetett Franciaországban, Svájcban, Szlovéniában, Magyarországon és Japánban.

Medgyasszay Péter

Okl. építésmérnök, MBA. 1995-ben végzett a BME Építésmérnöki Karán, majd 2000-ben a BME Gazdasági és Társadalomtudományi Karán. 2008-ban szerzett PhD-fokozatot a BME-n. 1996–2008-ig a Független Ökológiai Központban dolgozott, majd 2009–2018-ig a BME Építőmérnöki Kar, Építőanyagok és Magasépítési Tanszékén (ÉMT) oktatott. 2018-tól az ÉMT megbízott külsős kutatója. 1998 óta folyamatosan tervez környezettudatos szemlélettel lakó- és kisebb középületeket a Belső Udvar Építész, Kutató és Szakértő Iroda vezetőjeként.

Sebes Péter

1986-ban végzett a BME Építésmérnöki Karán, építész, a tervlap.hu rendszeres szerzője. Különböző tervezőirodákban dolgozott Magyarországon és külföldön, munkája eredményeként megvalósult épületeket többek között „Pest Megye Építészeti Nívódíja”, „Winkler Oszkár-emlékérem”, „RICS Awards, Design&Innovation” díjakkal értékelték. Jelenleg a Stockwool projektépítész és BIM-menedzsere Londonban.

Egeraatnak. Az ismert holland építész budapesti képviselését 1999 és 2005 között ő vezette. 2005-ben alapította meg a Tiba Építész Stúdiót, ami azóta az ország egyik vezető és külföldön is mértékadó irodája lett. Több emblemikus épület kötődik nevéhez, illetve a Tiba Építész Stúdióhoz, pl. az Egeraat-iroda által jegyzett ING-székház a Dózsa György úton, a Párisi Nagy Áruház az Andrássy úton, a páfoszi (Ciprus) új városrész és mesterséges sziget beépítési és lakóépületek tervei, és a Váci Greens tömbjei. A Magyar Telekom és T-Systems új székháza az utolsó épület, melyet vezető tervezőként jegyez.

Yamamoto, Asako

A Kiotói Egyetemen szerzett építésmérnöki diplomát, majd a párizsi l'École d'Architecture-ön folytatott tanulmányokat. Jelenleg a Kiotói Egyetemen és az Oszakai Technológia Intézetben oktat. Az Alphaville építészirodát 1998-ban alapította Kentaro Takeguchival. Az iroda munkásságáról 2014-ben könyv jelent meg, amely 14 megvalósult épületet és hat tervet mutat be. Gyakran terveznek sűrű beépítésű helyekre, ilyenek pl. az Oszakába, Kiotóba, Hyogóba tervezett lakóépületeik.

Zoboki Gábor

1988-ban szerzett építésmérnöki diplomát a Budapesti Műszaki Egyetemen. Pályáját a Köztí-ben kezdte Zalaváry Lajos műtermében. 1992-ben végzett a MÉSZ Mesteriskoláján, majd négy éven keresztül a Buváti-ban dolgozott. 1997-ben Demeter Nórával alapított irodát, amely 2015 óta Zoboki Design&Architecture építésziroda néven működik. Jelentős épületei a Richter Gedeon Gyógyszergyár Kémiai Kutatóépülete, a törökbálinti Telenor-székház, a kínai Sencsen városának új kulturális központja. Műemlék-felújítási munkái között kiemelkedő az Erkel Színház 2013-as felújítása és az Operaház felújítása. 2006-ban Pro Architectura díjat, 2008-ban Ybl-díjat, 2012-ben Prima Primissima díjat kapott.

Zumthor, Peter

1943-ban született Bázelen. Egy asztalosműhelyben kezdett dolgozni, majd építészeti tanulmányait szülővárosában, később New Yorkban végezte. Első jelentős, nemzetközi visszhangot keltett alkotása a svájci Valsban 1997-ben elkészült barlangszerű termálfürdő épületegyüttese. További jelentős munkái a Kunsthaus Bregenz, a Kolumba Diocesan múzeum Kölnben és a Bruder Klaus-szántóföldközpont Wachendorf közelében. Tanított Los Angeles-ben a Southern California Institute of Architecture-on, Münchenben a műszaki egyetemen és a Harvard Graduate School of Design-on. 2008-ban a Praemium Imperiale-t, 2009-ben Pritzker-díjat, 2013-ban pedig a RIBA Royal Gold Medalt kapott.

Ware-Nagy Orsolya

2010-ben végzett a BME Építésmérnöki Karán. Tervezőirodai gyakorlatot szerzett, de emellett lelkes épületfelmérő és amatőr helytörténész. Két leány édesanyja. A Metszet főszerkesztő-helyettese és a BME műemlékvédelmi szakmérnöki képzésének hallgatója.

Wesselényi-Garay Andor PhD

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építésmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a Metszet folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az Atrium magazin építészeti főmunkatársa, 2006-tól pedig vezető szerkesztője volt. Számos építészeti tárgyú cikk, esszé, kritika és tanulmány szerzője, a 2010-es velencei biennálé magyar kiállításának egyik kurátora. 2011-ig a Debreceeni Egyetem Építésmérnöki Tanszékének főiskolai docense. Jelenleg a NYME-FMK Alkalmazott Művészeti Intézet egyetemi docense Sopronban.

Timon Kálmán

Aranydiplomás építésmérnök, független kutató, építészeti szakíró. 1965-től számos publikáció és könyv szerzője. 1992–1998 között Budapest XVIII. kerületének főépítész. 1998-tól 2002-ig a Magyar Építész Kamara kiadványainak szerkesztője. 2009-ben megalapítja az építészeti támogató magyar mecénásokat és szellemi alkotókat kitüntető Sivatagi Körözsza Díjat.

Vukosavljević Zorán PhD

1996-ban diplomázott a BME Építésmérnöki Karán a Középülettervezési Tanszéken. Diplomadíjas, MTA-OTDT Pro Scientia aranyérmes, Magyar Állami Eötvös-ösztöndíjas, MTA Bolyai-ösztöndíjas. 2003-ban PhD-fokozatot szerzett. Egyetemi docens a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken. Számos magyar és nemzetközi konferencia előadója (Bangkok, Ourense, Washington, Kielce, Velence), építészeti szakíró. A Kortárs holland építészet című könyv szerzője, az Új evangélikus templomok társszerkesztője, a Kortárs portugál építészet társszerzője.

Az élenjáró kínai környezetkultúra

„Elődeink rájöttek arra is, hogy ha a környezetünkben a Jangot növeljük, akkor a csí mozgása felgyorsul. Ennek ellentétéként a Jin ritmus növelése a csí mozgásának lassulását eredményezi. Tehát, a Jangosabb környezetben azért vagyunk éberek és kreatívabbak, mert a csí mozgása felgyorsul.”

www.lakberendezok.hu

„A boldog, kiegyensúlyozott emberek derűt sugároznak maguk körül, és nemcsak velük, de náluk lenni is kellemes. Teremts harmóniát magadban, hogy körülötted rend legyen, vagy tegyél rendet magad körül, és benned is megszűnik a káosz. A módszerek egyenértékűek, de lássuk be: az utóbbi könnyebb.”

A Feng Shui első szabálya, NLCafé

„Az elektromos készülékek aktív jang-tulajdonságaik miatt élénkítik környezetüket, széleskörű használatuk mégis megkérdőjelezhető, mert nagyfrekvenciás sugárzásuk káros az egészségre. A lakásokban ezért érdemes minél kevesebb elektromos berendezést, így például televíziót és számítógébet tartani.” (sic! Elírás az eredetiben, de minthogy a gép egy halfajta, lehet számító is, nem? Mindenestre ilyen gébet tényleg ne tartsunk – a szerk.) www.hvg.hu

„A nagy múltú, ragyogó kínai kultúra meghatározza a kínai nemzet gondolkodásmódját, pszichéjét, esztétikai érzékét, viselkedését és szokásait.”
Zsenmin Zsipao, 2009 (In: Külügyi Szemle)

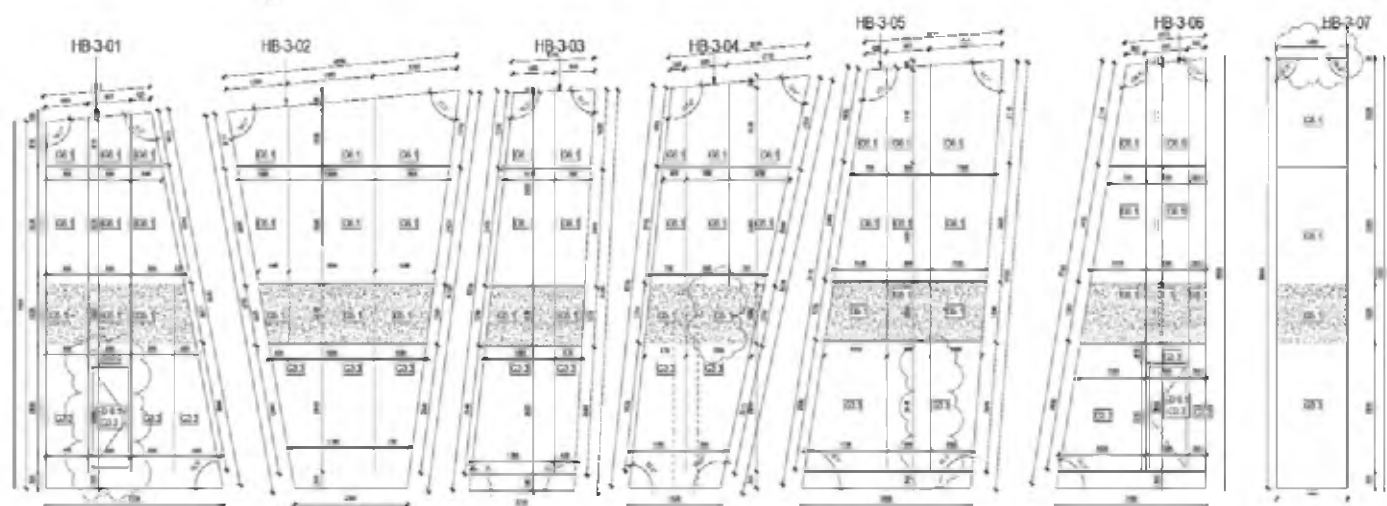
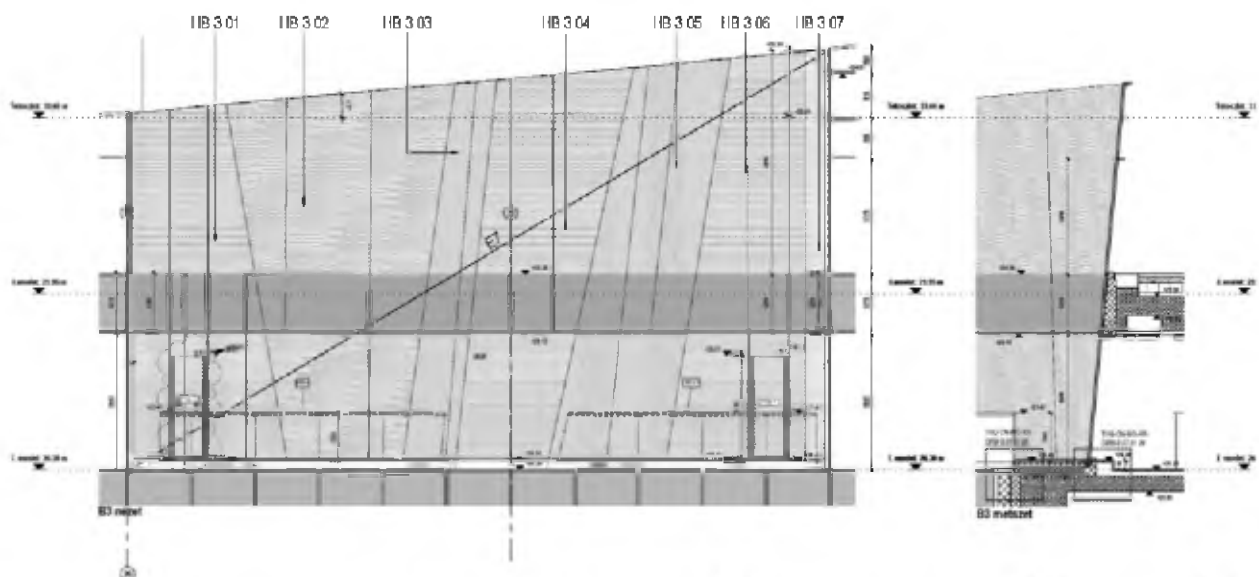
Fotó:
Tatai Mária
Szöveg, gyűjtés:
Csépe

www.archmaaik.com

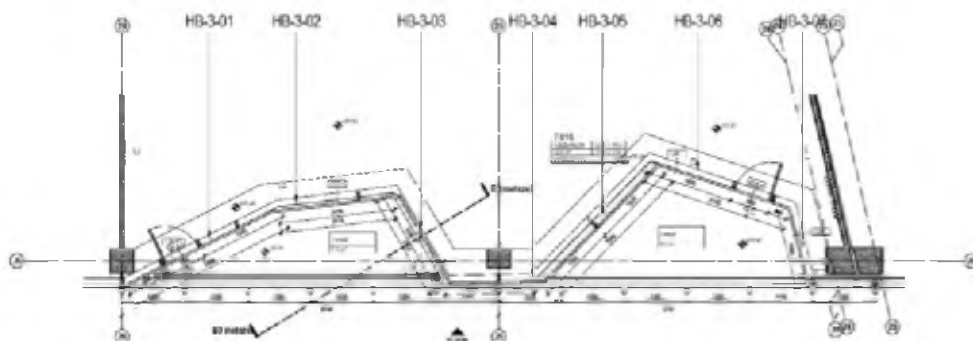
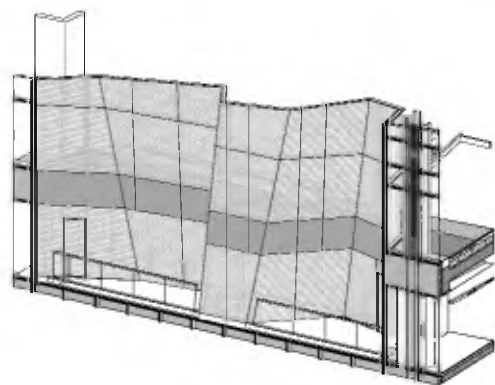
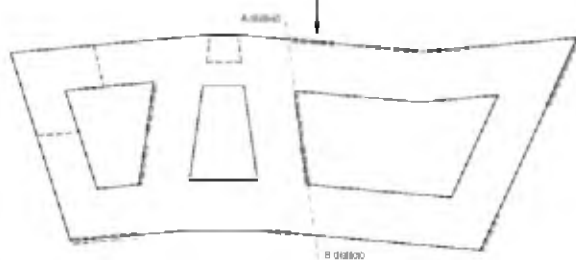
arch.

A képregény Mike Hermans építész (Pulle, Belgium) alkotása, ford.: a szerk.

HOMLOKZAT BEGYÜRÖDÉS 3
7. TETŐ szint

Garázskapuk és bejáratí ajtók

Garázskapu és bejáratikapu meghajtások

Iparikapu – rendszerek

Rakodástechnika

Kapuk és ajtók
Európa piacvezetőjétől

Digitális tervkövetés

- Távoli (online és offline) grafikus terv- és modell-koordináció, kooperáció
- Naprakész digitális tervbázis létrehozása
- Tetszőleges mélységű hivatkozások, kereszthivatkozások létrehozása, kezelése
- Tervméret kalibrálás, léptékadás, vonal-, hossz-, térfogat adatok kinyerése
- Beépített táblázatkezelő, költségbecslés támogatás
- ARCHICAD – BLUEBEAM direkt (Add-on) kapcsolat

Célunk a hazai építőipar versenyképességének erősítése

A GRAPHISOFT a világ legfejlettebb BIM megoldásain keresztül támogatja az építőipar digitalizációját.

A GRAPHISOFT integrált digitális BIM megoldásai:

GRAPHISOFT
ARCHICAD

 dRofus

SOLIBRI
A NEMETSCHEK COMPANY

GRAPHISOFT
BIMcloud

BLUEBEAM
A NEMETSCHEK COMPANY

SURVISION